cînd evenimentele începeau să se precipite și mai ales sub influența marilor înfrîngeri militare.

— Ceea ce trebuie — declara Ciano amiralului Maccietti în acele zile — este o schimbare totală. E singurul lucru care poate scoate Italia din impas.

Iar ulterior, cînd prelua postul de ambasador la Vatican, el declara succesorului său la Ministerul de Externe, Guariglia :

— Italia trebuie salvată. Noi ne punem pe treabă : cîțiva și cu mine. Și tu va trebui să colaborezi cu noi.

Să fi dorit oare într-adevăr Ciano o asemenea schimbare ? Poziția lui printre fasciștii mai influenți era întărită de faptul că era ginerele ducelui, fiind căsătorit cu Edda Mussolini.

Cine făcea parte din conjurație ? În primul rînd, vîrfuri militare care înțelegeau nonsensul oricărei continuări a războiului, care vedeau cu claritate că acesta fusese pierdut. Iar momentul primelor contacte între ei pare să fie noiembrie 1942. Cel puțin așa a declarat mareșalul Cavallero la procesul ce i-a fost intentat în ianuarie 1944 la Verona. În memoriile sale, Mussolini avea să scrie mai tîrziu :

— Pregătirile unei lovituri de stat, lungi și extrem de minuțioase, au fost puse la punct, trebuie să recunosc, cu o virtuozitate care dovedea tehnica perfectă a autorilor lor...

ȘEDINȚA MARELUI CONSILIU

Marele Consiliu fascist nu mai fusese convocat de la 9 decembrie 1939. Acum, în 1943, i se cerea din nou lui Mussolini acest lucru. Tăcut, calm, el își asculta principalii colaboratori care-i solicitau să adune din nou „conclavul suprem". Acceptă. Reuniunea a fost fixată pentru 24 iulie. Dar înainte de aceasta, Mussolini a trebuit să părăsească Roma pentru a-l întîlni pe Hitler în nordul Italiei, lîngă Feltra, într-un castel aparținînd senatorului Gaggia. Situația militară devenise disperată. Avea oare Mussolini să-i spună aceasta lui Hitler ?

De partea germană asistau feldmareșalul Keitel, generalul Warlimont, atașatul militar la Roma, von Rintelen și ambasadorul german în Italia, Mackensen. Pe Mussolini îl însoțeau generalul Ambrosio, șeful marelui stat major, și doi miniștri, Bastianini și Alfieri.

Ca de obicei, Hitler a deschis atacul. El a vorbit 2 ore în șir — de la 11 la 13 — fără a-i permite lui Mussolini să spună un singur cuvînt. Acesta asculta cu capul sprijinit în mîini, cu acel aer absent și suferind care-i devenise propriu în ultima vreme. Hitler și-a expus concepțiile sale de „război total", a reproșat încontinuu italienilor că n-au contribuit la război, că formulează „cereri abuzive" de armament. Iar pentru trimiterea de întăriri germane, O.K.W.-ul cerea ca întreaga Italie de sud să fie pusă sub controlul comandamentului militar german.

După-amiaza a urmat o discuție în tête-à-tête. Apoi un nou monolog al lui Hitler. Întrevederea s-a terminat fără nici un rezultat. Era clar că Hitler ceruse să-l întîlnească pe Mussolini pentru a face o prospectare personală a atmosferei în cercurile conducătoare italiene. Acțiunile acestora scăzuseră în mod considerabil la Berlin. Himmler îi spusese încă din mai lui Dollmann, reprezentantul său în Italia :

— Nu mai putem conta pe Mussolini, nici pe regimul său...

Cîteva zile după conferința de la Feltra, von Rintelen îi scria mareșalului Klüge : „Hitler spune în particular că intenționează să rupă în bucăți Italia... Pe Mussolini probabil că-l va numi guvernator al Italiei de nord și-l va stabili la frontiera Apeninilor".

Cele 4 zile pînă la ședința Marelui Consiliu au trecut în pertractări. Mussolini fusese anunțat de către Grandi, președintele Camerei, că se va cere restituirea drepturilor de comandant militar și politic ale regelui, ceea ce însemna eliminarea dictatorului. Fusese de asemenea avertizat, printr-un raport al poliției, că statul major al lui Badoglio controlează liniile telefonice dintre Palatul Veneția și Villa Torlonia, reședința sa personală. Ambrosio, șeful statului major, fusese cîștigat de complotiști. El dăduse generalului Roatta ordinul de a aduce trupe sigure spre Roma, unde se întrevedeau evenimente grave.

Animatorul loviturii proiectate era Grandi. Dar programul său nu afecta **fondul** politicii italiene, ci critica **metoda** folosită de Mussolini. De fapt, Grandi își pregătea propria reintrare în viața politică italiană pe o poziție detașată de arbitru.

Cu o zi înainte de ședință, Mussolini îl primește pe ambasadorul german. Pretextul : remiterea stenogramelor întrevederii de la Feltra. De fapt, Mackensen avea misiunea să se convingă de atitudinea lui Mussolini după întoarcerea sa la Roma. Ambasada germană simțea în mod nelămurit tensiunea crescîndă a acelor ore.

— Întrevederea mea cu ducele — i-a raportat a doua zi Mackensen lui Ribbentrop într-o notă — a avut loc abia la miezul nopții. Ducele mi-a mulțumit pentru documentul transmis, după care a parcurs mai multe pasaje. „Este o redare exactă" — mi-a spus el. A făcut apoi o lungă expunere asupra situației militare în fața unei hărți a Siciliei. Opiniile führerului par să-l fi impresionat mult... S-a exprimat oarecum în aceiași termeni ca și el. În ce privește combativitatea diviziilor italiene, era mult mai puțin optimist ca înainte... Comportarea sa calmă și sigură nu te putea lăsa să gîndești că era confruntat cu o criză cum regimul nu mai cunoscuse vreodată...

Cert este însă că Mussolini nu a luat nici o măsură pentru a preveni vreo surpriză. Era în postura jucătorului de cărți care avea încă în mînă atuurile cele mai puternice. Se pare că el mai spera într-o schimbare a cursului războiului, așa cum promisese Hitler. Cel puțin așa reiese din relatarea lui Grandi asupra întrevederii pe care a avut-o cu Mussolini înainte de întrunirea Marelui Consiliu :

— Tu ai avea dreptate dacă războiul ar fi pierdut, dar el va fi cîștigat. În cîteva zile, germanii vor veni cu o armă nouă, care va schimba complet situația...

Sîmbătă 24 iulie. La ora 17, membrii Marelui Consiliu au fost introduși în sala de ședințe. O masă mică, puțin mai ridicată, străjuită de fiecare parte de două mese lungi. Mussolini a intrat cîteva minute mai tîrziu.

Expunerea lui Mussolini a durat aproape două ore. El a vorbit despre situația militară oficială, de ecoul ei negativ :

— Popularitatea războiului vine o dată cu succesele, impopularitatea are reversul acestora... A venit momentul de a fi asumate răspunderile necesare.

Nici un cuvînt despre întrevederea cu Hitler, nici o condamnare a intențiilor lui Grandi. Nimic din toate acestea.

Se ridică De Bone, Bottai, apoi Grandi. Acesta dă citire „ordinii de zi" care fusese redactată cu cîteva zile înainte :

„Marele Consiliu cere(...) restabilirea imediată a tuturor funcțiilor și răspunderilor care trebuie asumate de rege, de Marele Consiliu, de guvern, de Parlament și de corporații, în baza termenilor Constituției. El îl roagă pe șeful guvernului să ceară M. S. Regelui de a binevoi, pentru salvarea țării și onoarei, să preia comandamentul efectiv al forțelor armate terestre, maritime și aeriene ca și toate unitățile pe care le reclamă instituțiile noastre din partea sa..."

Mussolini a ieșit din impasibilitatea sa de abia cînd s-a ridicat Ciano. S-a întors și l-a privit drept în față, tot timpul cît a vorbit. Ciano, cu maniera lui diplomatică, a cerut revizuirea atitudinii Italiei față de Germania :

— În nici un domeniu, Reichul nu și-a ținut față de Italia angajamentele pe care și le-a asumat. A continua pe actualul drum este o pură nebunie.

La sfîrșit, Ciano s-a alăturat moțiunii lui Grandi. În acel moment, Mussolini a intervenit cu brutalitate :

— Din prima zi cînd ai pus piciorul în casa mea ai început să mă trădezi.

Ședința se suspendă pentru scurt timp. Spre ora două noaptea a avut loc votul. Pentru moțiunea lui Grandi — 19 da, 7 nu, 2 abțineri.

„Puțin înainte de ora 3 — scria în memoriile sale Mussolini — am părăsit Palatul Veneția și m-am îndreptat, însoțit de Scorza, spre Villa Torlonia. Străzile erau goale, dar în atmosfera matinală mi se părea că disting mișcarea inexorabilă a roții destinului".

25 IULIE

Mussolini avea să scrie ulterior despre această zi :

„M-am trezit ca de obicei la ora 7 și la ora 8 eram la Palatul Veneția. Ziua mea de lucru — ultima — a început ca toate celelalte din ultimii douăzeci de ani. În corespondență nu era nimic important, în afara unui apel la clemență din partea a doi partizani din Dalmația care fuseseră condamnați la moarte. Am telegrafiat guvernului în sens favorabil. La ora 9,30, Scorza a dat un semn de viață. Mi-a telefonat ca să-mi spună că mulți dintre cei ce votaseră pentru moțiunea lui Grandi încep să regrete. I-am răspuns că este prea tîrziu..."

De Cesare, secretarul său, solicită o audiență pentru Mussolini la rege. Se fixează ora 17.

În aceeași zi, la Palat se făceau ultimele pregătiri pentru evenimentele ce aveau să urmeze. Ducele Acquarone, ministrul Casei Regale, îi aduce regelui originalul moțiunii Grandi, purtînd pe ea cele 19 semnături. Documentul îi fusese remis de Grandi imediat după ședința Marelui Consiliu, la 3,30 noaptea. Apoi Acquarone se îndreaptă spre Palatul Vidoni, reședința Înaltului Comandament, pentru a-l pune la curent pe generalul Ambrosio cu planul îndepărtării lui Mussolini. Amîndoi îl întîlnesc apoi pe mareșalul Badoglio. Acquarone îi înmînează acestuia decretul semnat de Victor Emmanuel, prin care este numit președinte al Consiliului de Miniștri. Ambrosio îl convoacă pe generalul Cerica, noul șef al poliției militare.

Sergiu VERONA

(Va urma)

DE VORBĂ CU DOI REPREZENTANȚI AI VIEȚII CULTURALE AMERICANE

„Preocupările umaniste — o supapă vitală“

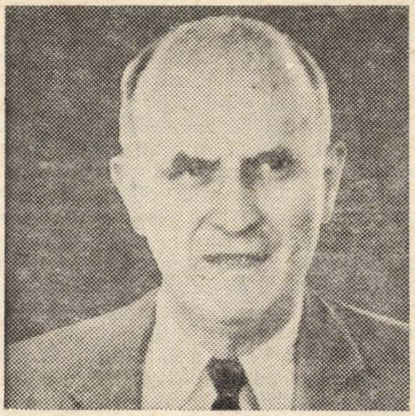

Roger Stevens

Stanley Young

Arta, literatura, preocupările umaniste reprezintă o necesitate tot mai stringentă, o supapă vitală în societatea superindustrializată a Americii contemporane. Acesta a fost laitmotivul și concluzia convorbirii cu doi reprezentanți de frunte ai vieții culturale americane: dl ROGER STEVENS, consilier special al președintelui Statelor Unite pentru probleme de artă, președintele Fundației Naționale pentru arte și al Consiliului Național al artelor din S.U.A., și dl STANLEY YOUNG, dramaturg, director executiv al Academiei și Teatrului Național American.

Vreme îndelungată, ideea subvenționării mișcării artistice a fost respinsă în Statele Unite ca o erezie, ca o acțiune care ar fi limitat libertatea de expresie și de creație. Pe măsură ce știința și tehnologia progresau în uluitorul ritm cunoscut, discrepanța între locul ocupat de ele și locul ocupat de cultura umanistă în viața americană a crescut și ea. Lipsea nu numai sprijinul guvernului federal, ci și cel al fundațiilor particulare, care și-au concentrat și ele tot mai mult atenția asupra activității de cercetare științifică. Din datele furnizate de dl Roger Stevens reiese, de pildă, că dintre cele 23 000 de fundații existente în S.U.A., numai aproximativ 1 000 manifestă un interes real față de artă. Doar vreo 12 fundații de pe lista primelor 300 (în ordinea importanței) au consacrat sume semnificative stimulării artelor. Una peste alta, artiștii și organizațiile lor beneficiază de numai 5 la sută din fondurile distribuite anual de fundații.

„Accentul care se pune pe știință în Statele Unite mi se pare exagerat, pentru că acest lucru se face în dauna încurajării artelor și a dezvoltării educației artistice — spune dl Roger Stevens. Se uită că arta poate da omului ceea ce știința nu este în măsură să-i ofere. Vedeți cît de departe au ajuns Statele Unite pe calea progresului științific, fără ca aceasta să însemne însă că oamenii și-ar fi găsit fericirea. Sufletul uman are nevoie de cultivarea sentimentelor, a gustului pentru frumos. În școlile noastre se face încă prea puțin în această privință. Pe cît de dezvoltat este învățămîntul artistic de specialitate — cel consacrat pregătirii de muzicieni, artiști plastici etc. — pe atît de mult a rămas în urmă cultura estetică în școlile obișnuite și în universități. Pregătim deci artiști excepționali, pe care însă publicul nu va fi în măsură să-i înțeleagă și să-i aprecieze. Al doilea decalaj care trebuie învins se referă la anii cînd artistul, după încheierea studiilor de specialitate, are nevoie să fie ajutat din punct de vedere financiar pentru a se putea afirma și maturiza la adăpost de orice griji materiale“.

Și, totuși, năzuința către universul literelor și al artelor tinde să se dezvolte într-o asemenea măsură încît dl Stanley Young crede că se poate vorbi despre o adevărată Renaștere: „Oamenii își întorc fața spre artă. Lumea sentimentelor și a ideilor suscită un interes mereu crescînd, în special în rîndurile tineretului. În ultimii 10 ani, numărul studenților americani care au optat pentru discipline umanistice, literare și artistice a fost mai mare decît oricînd înainte. Aproape fiecare al doilea absolvent de universitate încearcă să facă literatură. Pentru prima oară în istoria Americii se citește multă poezie. Ceea ce altădată încercase doar Robert Frost, marele poet căruia îi plăcea să recite pentru public, a devenit acum un obicei. Scriitorii citesc din opera lor în școli, în universități, în fața unor cercuri dintre cele mai diverse“.

Răspunzînd acestui interes în continuă creștere, Congresul american a hotărît, în toamna anului 1965, să creeze o Fundație națională a artelor și umanisticii, agenție guvernamentală independentă cu două ramuri principale: Fundația națională pentru arte și Fundația națională pentru umanistică. Cea dintîi funcționează sub îndrumarea Consiliului Național al artelor, constituit în 1964, și prezidat de dl Roger Stevens. Domnia-sa vorbește cu plăcere despre realizările obținute de Fundația pentru arte, pe care de asemenea o conduce. În 1967, primul an de aplicare a programului Fundației, au fost create: „Laboratorul teatrului american“, condus de Jerome Robins, și destinat experimentelor realizate de actori, muzicieni, dramaturgi și dansatori, Asociația companiilor americane de dans — care urmărește să promoveze și să încurajeze cunoașterea, aprecierea și practicarea baletului precum și organizarea de spectacole — și Teatrul de operă din vest — un mic ansamblu de operă mobil care dă reprezentații în școli și în micile comunități lipsite de un teatru de operă permanent. Bursele, premiile și indemnizațiile acordate de Fundație au permis multor artiști și scriitori să se consacre în liniște activității de creație. Ajutată de Fundație, Compania de dans a Marthei Graham, cel mai important ansamblu de balet modern din Statele Unite, a izbutit, pentru prima oară în 15 ani, să facă un turneu prin 32 de orașe din țară.

Dl Roger Stevens ține să atragă atenția și asupra unei acțiuni de un tip deosebit: inițierea unei „Antologii a literaturii americane“, cu apariție anuală. Primul volum a fost editat în primăvara acestui an. Obiectivul urmărit este încurajarea atît a tinerilor scriitori de talent, cît și a micilor reviste literare care îi descoperă și îi publică pentru întîia oară. Se acordă deci premii atît autorilor cît și primilor lor editori.

Dl Roger Stevens, personalitate cu un vast orizont cultural și cu o viziune proprie asupra destinului artelor, consideră că ceea ce s-a făcut e insuficient. Opinia domniei-sale este că „a venit vremea cînd societatea noastră trebuie să acorde artelor nu numai onoruri ceremonioase, ci și o atenție sinceră, un sprijin substanțial. Ea trebuie să încurajeze calitățile și pregătirea profesională necesare artelor, să facă din ele o carieră atît dezirabilă cît și realizabilă pentru tineretul nostru. Ar trebui să oferim șanse egale actorului și fizicianului, poetului și biochimistului, sculptorului și matematicianului. Sîntem într-un moment al vieții americane cînd se impun anumite opțiuni. Trebuie să decidem ce fel de societate vrem să lăsăm copiilor noștri. Vom exalta din nou virtuțile bogăției, ca reprezentînd esența unică a unei vieți mai bune? Tinerii așteaptă să ne cunoască intențiile. Dacă-i vom dezamăgi, nici istoria, nici ei nu ne vor cruța. Nu ajunge să sprijinim instituțiile noastre artistice, pe plan atît na-

ţional cît şi local; e necesar ca arta să facă parte din viaţa noastră zilnică, să devină un aspect esenţial al existenţei noastre".

Deşi subvenţiile sînt încă departe de ceea ce ar trebui să fie, cei doi interlocutori subliniază că, fără ceea ce primesc de la diverse asociaţii, fundaţii, persoane particulare, nici una dintre cele 40—50 de orchestre simfonice de prim rang din S.U.A. nu şi-ar putea desfăşura activitatea. Teatrele sînt singurele care pot rezista şi fără sprijin din afară, dar şi aici situaţia este în curs de schimbare. „În industrie, spune dl Roger Stevens, mecanizarea, automatizarea ridică productivitatea muncii şi, ca atare, rentabilitatea. În teatru nu e acelaşi lucru. Pentru a ţine pasul cu standardul de viaţă, pentru a plăti onorarii şi salarii mai mari, teatrele trebuie să ridice mereu preţul biletelor, ceea ce nu poate continua la infinit".

Teatrul nu a fost afectat, cum se crede de obicei, de concurenţa televiziunii, mijloc de comunicare în masă despre care cei doi reprezentanţi ai culturii americane nu găsesc nici măcar un cuvînt bun. „Adaptată necesităţilor comerciale, explică dl Stanley Young, televiziunea oferă numai ceea ce îi cere publicul ei. Or, acest public, educat de aceeaşi televiziune, are gusturi îndoielnice şi cere lucruri fără nici o legătură cu adevărata artă. Televiziunea naţională educaţională, instituţie necomercială, trebuie să lupte cu concurenţa televiziunii comerciale şi n-o poate face decît folosind tot armele ei. Publicul teatrelor este altul, fiind format din cei al căror gust n-a fost pervertit de senzaţionalismul şi sentimentalismul ieftin al televiziunii. Neexistînd interferenţă, nu se poate vorbi de concurenţă". Mergînd şi mai departe, dl Roger Stevens refuză concursul pe care televiziunea l-ar putea da dezvoltării gustului artistic, domnia-sa considerînd că „ambianţa sălii de teatru sau de cinematograf sînt esenţiale pentru receptarea mesajului artistic".

Am pus în încheiere o întrebare la care nu speram să obţin răspuns pentru că e îndeobşte greu să selecţionezi, dintr-o multitudine de realizări, pe cea mai de seamă. Dar dl Roger Stevens — care îmi vorbise cu căldură despre corifeii baletului modern Martha Graham, Merce Cumingham, Alvin Ailey, despre tînăra generaţie de poeţi şi prozatori de talent, despre compozitori, muzicieni şi orchestre simfonice — n-a ezitat nici o clipă cînd l-am rugat să numească principalul domeniu de afirmare al artei contemporane americane. Este, după opinia domniei-sale, şcoala newyorkeză de pictură şi sculptură, care a iniţiat curente noi ca op-art-ul, pop-art-ul şi arta plastică structuralistă. Astăzi, artişti plastici din numeroase ţări şi-au însuşit şi au dezvoltat noile tendinţe iniţiate de newyorkezi. În ceea ce priveşte viitorul, dl. Stevens prevede dezvoltarea creaţiei muzicale sub impulsul perspectivelor pe care le deschide folosirea amplă a mijloacelor electronice.

F. A.

Pe urmele istoriei

În urmă cu cîţiva ani, în răgazul unei şedinţe a primei reuniuni a Comisiilor naţionale U.N.E.S.C.O. din ţările balcanice care se ţinea la Bucureşti, academicianul Mihai Ralea amintea progresele realizate în ultima vreme, în mijloacele de apropiere, cunoaştere şi înţelegere reciprocă a naţiunilor din Balcani, comparîndu-le cu unele acţiuni întreprinse la începutul deceniului al patrulea pentru a multiplica legăturile dintre aceste naţiuni. Şi în această ordine de idei, reputatul om de ştiinţă numea, printre primele manifestări de semnificaţie, Conferinţele Balcanice dintre anii 1930—1933, la a căror iniţiere participase alături de alţi intelectuali de frunte ai ţării noastre.

Dintre numeroasele probleme privind istoricul şi temele conferinţelor, ne ocupăm, în acest articol, de cîteva aspecte semnificative privind aportul acestor conferinţe la dezvoltarea bunelor relaţii în Balcani.

Conferinţele balcanice (1930-1933)

August 1927. În palatul Luxemburg din capitala Franţei avea loc conferinţa Uniunii Interparlamentare. Reprezentanţii parlamentelor român şi grec — citim în Dicţionarul Academiei Diplomatice Internaţionale — au propus o idee fecundă pentru pacea în Balcani. Ei au luat iniţiativa de a crea, sub auspiciile Uniunii Parlamentare, o conferinţă regională a parlamentelor din sud-estul Europei. Propunerea a rămas fără urmări.

Septembrie 1929. La Conferinţa Interparlamentară pentru comerţ care avea loc la Berlin, fostul premier grec Ghiorghios Cafandaris supusese Consiliului general propunerea organizării de conferinţe anuale interparlamentare regionale şi în special a unei întruniri a reprezentanţilor parlamentelor din Albania, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, România, Turcia. Iată cum explică un raport al legaţiei române din Atena eşecul acestei iniţiative: „Combătută de delegaţiunile unor puteri — de teama ca această conferinţă să nu dea cumva naştere la oarecari legături politice regionale — propunerea domnului Cafandaris a fost respinsă".

Octombrie 1929. Într-una din şedinţele celui de-al 27-lea Congres Universal al Păcii, la care din partea României participa deputatul Mihai Ralea, la propunerea fostului premier grec Papanastasiu, a fost desemnată o subcomisie specială, din care făceau parte reprezentanţii statelor balcanice care a recomandat organizarea în fiecare an a unei Conferinţe generale balcanice în vederea asigurării păcii, colaborării şi bunăstării popoarelor din Balcani.

O perioadă de intense contacte pregătitoare a fost inaugurată prin invitaţia adresată în mai 1930 de către H. La Fontaine şi H. Golay, preşedintele şi secretarul general al Biroului Internaţional al Păcii, ministerelor afacerilor externe ale tuturor statelor balcanice. În circulara adresată Ministerului Afacerilor Externe român, Biroul Internaţional al Păcii avea în vedere convocarea unei conferinţe care să reunească reprezentanţii cercurilor politice, ai industriei şi comerţului, ai cercurilor muncitoreşti şi agricole, ai marilor organizaţii pentru pace, ai universităţilor, ai cercurilor intelectuale şi ai presei din fiecare ţară. „O asemenea conferinţă, deşi încă neoficială — se arăta în circulară — fără a obliga în vreun fel guvernele, nu va putea totuşi — din punct de vedere material sau moral — să se desfăşoare fără sprijinul acestora, care urmează a fi reprezentate prin observatori. Ei vor păstra o strînsă legătură cu guvernele lor în ceea ce priveşte dezbaterile, propunerile şi proiectele conferinţei. Participarea guvernelor va fi o garanţie a naturii activităţii desfăşurate de conferinţă şi va constitui, desigur, în ochii popoarelor interesate o dovadă sigură a dorinţei de a merge mînă în mînă în nobilul efort pentru ca soluţiile juste şi drepte să prevaleze".

La numai trei săptămîni de la primirea invitaţiei, guvernul român îşi preciza atitudinea faţă de proiectata conferinţă. Într-o telegramă adresată preşedintelui Biroului Internaţional al Păcii, guvernul României sublinia că „priveşte favorabil ideea convocării pri-

→

mei conferințe interbalcanice la Atena la 5 octombrie 1930, examinînd aprofundat și în spirit lămurit respectiva propunere".

La 26 iunie 1930, după Conferința Micii Înțelegeri care avusese loc la Strîske Pleso, în Cehoslovacia, G.G. Mironescu, ministrul de externe român, declara reprezentanților presei : „Apropierea dintre popoarele balcanice este o necesitate pentru pacea lumii. De aceea, încă de la început, România a sprijinit inițiativa tinzînd la o Înțelegere Balcanică. Vom lucra mai departe în această direcțiune. Cu toate acestea, conferința ce se va întruni la Atena în luna octombrie nu va fi oficială. Ea va avea totuși o deosebită însemnătate prin persoanele care se vor întruni și care se bucură de o mare influență în țările lor". Într-un interviu publicat de ziarul atenian „Elephteron Vima", același ministru de externe român preciza necesitatea ca o Înțelegere Balcanică să cuprindă Albania, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, România, Turcia.

București 1932. La cea de-a treia Conferință Balcanică : în mijloc, Nicolae Titulescu și Tevfik Rustu Aras, ministrul de externe al Turciei.

DEZBATERI ȘI RECOMANDĂRI

Duminică 5 octombrie 1930, în acordurile „Imnului balcanic al păcii", sute de delegați, experți și observatori din statele balcanice ascultau cuvîntul inaugural al fostului premier Papanastasiu, care ținea să amintească : „este pentru prima oară în istorie cînd noi ne-am întrunit prin propria noastră voință liberă, hotărîți că cimentăm o puternică și trainică înțelegere între noi înșine". Conferința a început în prezența primului ministru Sofocles Venizelos și a membrilor cabinetului grec, lucrările ei fiind urmărite, de asemenea, de reprezentanții diplomatici ai statelor balcanice la Atena, de o delegație a Biroului Internațional al Păcii, de cîte un delegat din partea Ligii Națiunilor, Biroului Internațional al Muncii, Conferinței parlamentare internaționale pentru comerț, Uniunii vamale europene, Camerei Internaționale de comerț, Fundației americane pentru pace Carnegie.

Șefii guvernelor celor șase state balcanice au fost aleși președinții de onoare ai conferinței, care urma să aibă loc în fiecare an în altă țară. Conferința a ales un birou (din care făceau parte șefii celor șase delegații) și un consiliu permanent alcătuit din 18 delegați, cîte 3 din partea fiecărei țări, România fiind reprezentată de Șt. C. Pop (președintele Camerei Deputaților), V. V. Pela și Vlădescu-Răcoasa ; ea și-a desfășurat lucrările atît în ședințe plenare cît și în cadrul celor șase comisii : organizatorică, politică, pentru cooperare intelectuală, pentru probleme economice, pentru comunicații, pentru politică socială. Dezbaterea punctelor înscrise pe ordinea de zi avea la bază memoriile, rapoartele sau referatele prezentate asupra diferitelor probleme de către delegațiile participante.

Statutele adoptate în unanimitate de reuniunea de la Atena defineau Conferințele Balcanice drept o organizație permanentă, al cărei scop era de a contribui la apropierea și colaborarea între popoarele din Balcani în relațiile lor economice, sociale, intelectuale și politice. Aplicarea principiului egalității în drepturi se evidenția în prevederile care stabileau organele Conferinței (Adunarea generală ; Consiliul ; Biroul și președintele ; grupurile naționale), locul de desfășurare (pe rînd, în fiecare an, în altă țară din Balcani), dreptul fiecărui grup național de a alege un vicepreședinte, precum și în regulile cu privire la desfășurarea lucrărilor. S-a hotărît, de asemenea, ca indiferent de numărul delegațiilor, fiecare țară să dispună la Conferință de 30 de voturi.

Conferințele au efectuat de la început o activitate utilă și laborioasă pentru apropierea generală interbalcanică în condiții de egalitate și respect reciproc al independenței și suveranității între statele regiunii. Problemele apropierii dintre statele balcanice, măsurile potrivite a favoriza colaborarea politică, economică și intelectuală dintre popoarele balcanice s-au discutat încă de la prima conferință în termeni concreți. A reieșit clară concluzia că pentru atingerea acestui obiectiv este necesară folosirea tuturor mijloacelor de natură să avantajeze un schimb liber de vederi între statele interesate în scopul realizării unei înțelegeri, care să le asigure împotriva pericolelor de război și să conducă la aplanarea motivelor de animozități pe cale pașnică. Examinîndu-se mijloacele destinate să încurajeze și să înlesnească o mai bună înțelegere balcanică s-a acordat o mare atenție, în primul rînd, acordurilor bilaterale dintre statele balcanice și apoi pactelor multilaterale de tipul pactului Societății Națiunilor sau Pactului Briand-Kellog. Fără a se formula o concluzie definitivă în acest sens (problema formei celei mai corespunzătoare de tratat multilateral care se putea dovedi susceptibilă de a fi acceptată de către toate statele balcanice rămînînd deschisă), prima conferință a realizat o unanimă adeziune în ceea ce privește abținerea de la ridicarea oricărei chestiuni privind modificarea tratatelor în vigoare. Delegația română a cerut ca în rezoluția finală a Conferinței să se introducă mențiunea „de a se acorda statelor balcanice garanții suplimentare de securitate în cadrul tratatelor în vigoare". Textul acestei rezoluții, redactat de delegatul romÂn V. V. Pela și adoptat în unanimitate, își însușea această mențiune.

Participanții la prima Conferință Balcanică au adoptat, la 13 octombrie 1930, în vechiul amfiteatru din Delfi, Rezoluția finală și Mesajul adresat popoarelor balcanice care chemau guvernele „să uite neînțelegerile din trecut", reamintindu-le că viitorul și prosperitatea depind de o politică de pace și colaborare.

Prima Conferință Balcanică a exprimat voința popoarelor balcanice de a întări existența națională și independența politică a statelor din această regiune, constatînd sincera năzuință a popoarelor spre securitate și socotind că pentru aceste scopuri este important să fie înlăturate toate dificultățile care stau în drumul unei destinderi și al unei apropieri politice între națiunile balcanice.

CONTRIBUȚII LA COOPERAREA BALCANICĂ

După Conferința de la Atena, în anul următor, reprezentanții cercurilor opiniei publice din cele șase țări s-au întrunit la Istanbul. Conferința a fost salutată de președintele Atatürk și de numeroase personalități din Turcia și de peste hotare. Participanții la Conferință au decis să adreseze guvernelor statelor balcanice recomandarea de a încheia, încă înainte de viitoarea reuniune balcanică, un pact multilateral „de prietenie și arbitraj" în așteptarea asumării ulterioare a obligațiilor de neagresiune și soluționare pe cale pașnică a diferendelor. În acest sens, guvernul turc a fost solicitat să ia inițiativa realizării recomandării rezoluției de la Atena privind instituirea unor întîlniri regulate ale miniștrilor afacerilor externe ai țărilor balcanice. Conferința a exprimat, deși într-o formă generală, dorința arzătoare a popoarelor balcanice de a se ajunge la dezarmare în vederea întăririi relațiilor pașnice între națiuni.

„Relațiile de prietenie pe care România le întreține cu toate celelalte state balcanice și condițiile pe care capitala românească le oferă reuniunilor de acest gen, scria peste un an fostul premier grec A. Papanastasiu, au desemnat Bucureștii drept orașul în care era indicat să se țină cea de-a treia Conferința Balcanică".

Conferința s-a ținut la București între 22 și 27 octombrie 1932. Scopul Conferinței — spunea Titulescu în cuvîntul inaugural — este în fapt de a contribui

la apropierea dintre națiunile balcanice și de a găsi mijloacele prin care să pregătească opinia publică pentru colaborare și mai strînsă între aceste națiuni. Prin această activitate, Conferințele Balcanice ușurează într-o mare măsură acțiunea guvernelor. Într-adevăr, nimeni nu poate să conteste că o solidaritate de interese există actualmente între toate națiunile reprezentate la această Conferință, declara în fața delegaților din cele șase state balcanice Nicolae Titulescu.

La Conferința de la București a fost elaborat și adoptat — deși cu rezerve din partea unor delegații și mai multe amendamente — anteproiectul unui pact multilateral balcanic, care a fost transmis ca o recomandare guvernelor interesate. Anteproiectul stipula în principalele sale articole principiile enunțate și dezbătute la conferințele anterioare. Se sublinia astfel angajamentul de a nu recurge la război, atac sau invazie împotriva vreunuia dintre parteneri, de a aplica sistemul soluționării pe cale pașnică a litigiilor, de a oferi garanții complementare de securitate în cadrul tratatelor existente, de a acorda asistență mutuală economică și militară victimei unei agresiuni din partea unui stat balcanic.

Următoarea Conferință Balcanică s-a desfășurat la Salonic între 5 și 11 noiembrie 1933.

În cadrul celor patru conferințe balcanice s-au exprimat și puncte de vedere divergente, controversele determinînd uneori momente de tensiune în desfășurarea generală a lucrărilor. Disputele din cadrul Conferințelor Balcanice — reflectînd puncte de vedere diferite asupra unor probleme existente între unele țări — nu umbresc totuși contribuția pozitivă adusă de aceste Conferințe la dezvoltarea cunoașterii și apropierii reciproce, la prietenia și pacea națiunilor din Balcani.

PREZENȚE ROMÂNEȘTI

Participanții români au manifestat o activă preocupare pentru ca întrunirile generale balcanice și „săptămînile balcanice" să servească cu adevărat intereselor păcii și securității în Balcani. Pentru sprijinirea Conferințelor Balcanice a luat ființă în 1930 un comitet de inițiativă avînd în frunte pe sociologul Dimitrie Gusti, președintele Institutului Social Român. Din rîndul delegaților români care au participat la diferite Conferințe Balcanice mai pot fi amintiți: C. Vlădescu-Răcoasa, secretarul general al grupului național român de pe lîngă aceste conferințe, profesorul Lotar Rădăceanu, scriitorul Victor Eftimiu, sociologul Mihai Ralea, profesorul V. V. Pela, scriitorul I. Pillat, istoricul C. C. Giurescu, dr. N. Lupu, publicistul B. Brănișteanu, juristul M. Djuvara, doctor docent Popescu-Buzeu, profesorul C. Rădulescu Motru și mulți alți intelectuali de prestigiu. Delegații români au prezentat numeroase propuneri, care, subliniind comunitatea de interese ale popoarelor regiunii, urmăreau să stabilească noi direcții de colaborare în domeniile activității economice, sociale, culturale, literare, istorice.

Ne mărginim să amintim aci propunerile privind: dezvoltarea în cooperare a comunicațiilor și transporturilor maritime ale țărilor balcanice și crearea unui oficiu maritim interbalcanic la Istanbul; elaborarea unui manual de istorie a civilizațiilor popoarelor balcanice; cinematografia și radiodifuziunea în slujba apropierii popoarelor balcanice; traducerile și reprezentările de opere ale dramaturgiei naționale a țărilor din Balcani; convenția sanitară interbalcanică și statutele sanitare danubiene; comunicațiile aeriene și automobilistice interbalcanice; statutul Institutului balcanic de cercetări istorice; raporturile presei balcanice etc.

În cadrul comisiilor de specialitate și al plenarelor Conferințelor Balcanice au fost amplu examinate, de asemenea, probleme privind îmbunătățirile ce trebuie aduse legislației sociale; garantarea egalității de tratament în ceea ce privește dreptul la muncă și deplasare pentru toți resortisanții țărilor balcanice; desfacerea produselor agrare și tarifele cerealiere; comunicațiile feroviare, aeriene și rutiere directe interbalcanice; dezvoltarea traficului maritim și a rețelelor turistice în țările balcanice; problema unei uniuni poștale interbalcanice; realizarea unor schimburi de profesori și studenți; traducerile din operele literare și dramatice ale țărilor balcanice; colaborarea institutelor istorice balcanice etc., etc.

Numeroase recomandări ale Conferințelor au fost urmate, într-o serie de cazuri, de inițiative însușite în diferite domenii de activitate. Constituirea, între anii 1930—1933, a unui număr de organisme de colaborare a țărilor balcanice, precum și apariția Săptămînilor balcanice, pun în valoare opera concretă întreprinsă pe tărîmul apropierii și înțelegerii între popoarele regiunii. În decembrie 1930, la Sofia, s-a creat o asociație a Presei Balcanice. În 1931, la Istanbul, o consfătuire a reprezentanților organismelor de turism a hotărît crearea Federației Balcanice de Turism. În 1932, la Atena, a luat ființă Uniunea Medicală Balcanică, la baza căreia a stat memorandumul grupului național român. În mai 1932, reprezentanții guvernelor Bulgariei, Greciei, Turciei au hotărît crearea unui oficiu al tutunului cu sediul la Istanbul; la 17 decembrie 1932, la Salonic, a început să funcționeze Camera Interbalcanică de comerț și industrie. Începînd din anul 1930 au fost, de asemenea, organizate frecvente întîlniri bilaterale și multilaterale ale sportivilor din țările balcanice, inclusiv Jocurile balcanice de atletism și Balcaniadele.

Privite în lumina retrospectivei istorice, Conferințele Balcanice, la care au participat pentru prima dată reprezentanții de opinie publică ai tuturor statelor din Balcani, au jucat un rol constructiv în abordarea concretă a multor probleme ale colaborării bilaterale și multilaterale, au constituit un bun prilej de a stimula cunoașterea, apropierea și înțelegerea reciprocă a popoarelor din această regiune în folosul prieteniei și păcii.

Cristian POPIȘTEANU

reflector

„MAREEA ROȘIE"

Cercetătorii Universității din Pennsylvania și ai Institutului de Oceanografie „Scripps" din Statele Unite au întreprins un studiu cu privire la valoarea nutritivă a „mareei roșii". Este vorba de un tip de plancton care, în concentrații mari, colorează în roșu apa unor regiuni ale oceanelor. Cercetările au arătat că aceste organisme conțin aproximativ 25 la sută proteine iar acizii aminați sînt foarte asemănători cu cazeina din lapte. După părerea specialiștilor, acest plancton poate oferi importante perspective cercetătorilor din sectorul alimentar.

DUPĂ 20 000 DE ANI

Una din cele mai vechi sculpturi cunoscute pînă acum — și probabil cea mai veche găsită în Asia — a fost adusă la lumină în Afganistan. Este vorba de un cap de om înalt de 6,30 cm și larg de 3,20 cm, tăiat dintr-un bloc de piatră calcaroasă. Sculptura a fost dezgropată la Aq Kupruk, pe malul rîului Balkh (în nordul Afganistanului). Se presupune că ar avea o vechime de 20 000 de ani. Două capete sculptate mai fuseseră descoperite în urmă cu cîțiva ani în peșterile preistorice din Franța și Cehoslovacia. Potrivit arheologului Louis Duprée, ele ar putea data din aceeași epocă.

RECONSTITUIREA UNOR OPERE DEZMEMBRATE

„O expoziție de un interes excepțional", aceasta este aprecierea specialiștilor cu privire la cele trei exponate prezentate de curînd la sediul U.N.E.S.C.O. din Paris. Este vorba de un covor persan din secolul 16, un poliptic (tablou din mai multe părți) de Paolo Veneziano și un tablou pictat cu pana și cu cerneală de Willem van de Velde cel Bătrîn.

Toate aceste lucrări sînt dezmembrate. Cele două jumătăți ale covorului persan aparțin Muzeului de artă decorativă din Paris și Muzeului Wawel din Cracovia. Reconstituirea provizorie a covorului a fost organizată de U.N.E.S.C.O. cu ocazia unei recente expoziții care a avut loc la Cracovia. Se crede că el ar fi fost oferit de regele Ioan al III-lea Sobieski catedralei din Cracovia, pentru acoperirea treptelor altarului. Fiind însă de dimensiuni prea mari, covorul a fost tăiat în două, jumătate din el fiind vîndut la Paris. Polipticul lui Veneziano, care datează din 1354, este împrumutat de Muzeul Luvru. Lucrarea a fost dezmembrată cu ocazia dispersării colecției căreia îi aparținea, și reconstituită în 1956. „Bătălia de la Bergen (1665)", aparținînd lui Willem van de Velde cel Bătrîn, a fost dezmembrată în împrejurări rămase necunoscute. În 1958, Muzeul din Greenwich (Anglia) a oferit partea stîngă a tabloului, care se afla în posesia sa, Rijksmuseumului din Amsterdam, unde era conservată partea dreaptă. Această remarcabilă lucrare va fi expusă din nou la Rijksmuseum.

Se consideră că întregirea celor trei lucrări va favoriza pe plan internațional tentative de aceeași natură, menite să recompună operele — destul de numeroase — dezmembrate de-a lungul timpului.

RĂZBOIUL ALCOOLULUI (5)

CUCERIREA CITADELEI CICERO

Nicolae Minei

Jake Gusik, unul din locotenenții lui Capone, însărcinat în mod special cu coruperea ofițerilor de poliție

O distilerie clandestină descoperită de o brigadă de inspectori ai Ministerului de Finanțe

Instalați frățește pe tronul imperiului clandestin al alcoolului, Al. Capone și Johnny Torrio duceau, firește, un trai îmbelșugat, dar fără tihnă. Ei aveau de înfruntat asalturi permanente, fie din partea unor pretendenți la domnie, fie din partea unor vasali nemulțumiți de cota de beneficii ce le era repartizată. Într-un climat de perpetuă instabilitate, în care nimic nu era sigur, începînd cu viața, alianțele se încheiau și se rupeau cu o rapiditate deconcertantă.

În 1923, printre cele mai redutabile bande rivale ale tandemului Capone—Torrio se număra cea condusă de frații Spike, Steve, Walter și Tony O'Donnell. Compusă aproape în exclusivitate din irlandezi, ea își autoalocase cartierul South Side al orașului, unde funcționau pe atunci aproape 1 500 de *speak-easies*. Spike O'Donnell era un adept al manierei forte : însoțit zi și noapte de Harry Hasmiller, fostul campion de tir al New York-ului, despre care se știa că preferă țintele vii și mișcătoare cartoanelor imobile din poligoanele de tragere, el vizita zilnic cîteva zeci de patroni de restaurante, propunîndu-le alcoolul distilat în propriile sale alambicuri, în locul celui furnizat de Capone. Dacă clientul în perspectivă manifesta o oarecare reticență față de ofertă, Hasmiller era invitat să facă o demonstrație gratuită a talentelor sale. După ce gloanțele îi șuierau pe la ureche, terminîndu-și cursa în oglinzile de pe pereți sau în becurile lustrelor, cel solicitat cu atîta stăruință își dădea în general acordul. Puținii refractari erau definitiv convinși de o vizită a celorlalți trei frați O'Donnell care, atunci cînd pretindeau că nu le trebuie nici un sfert de oră pentru a face praf un local, nu-și arogau merite fanteziste.

Conflictul dintre cele două bande scoase la iveală cîteva trăsături noi pe care le căpătase, la trei ani de la introducerea prohibiției, traficul ilicit al alcoolului. Pentru prima oară, forțele ordinii publice abandonară atitudinea pasivă față de activitatea gangsterilor și trecură, așa cum se va vedea, la o participare directă în luptele intestine, de partea uneia sau alteia dintre bande. Pentru prima oară, „caizii" din Chicago renunțară să-și mai caute o acoperire legală a crimelor comise nemijlocit sau prin interpuși și începură să și le atribuie în mod public, cu orgoliul unor vînători care își compară palmaresurile. Pentru prima oară, impunitatea se înscăună ca regulă generală, sancționarea vreunui delict constituind o excepție care stîrnea senzație.

Organizația lui Torrio și Capone ripostă cu oarecare întîrziere la agresiunile lui O'Donnell, datorită mai ales ezitărilor celui dintîi. Înclinat spre temporizare și soluții „diplomatice", Torrio era un adversar al brutalității ca sistem în raporturile dintre gangsteri. Cu o dezarmantă candoare, el declara unui ziarist că „teroarea trebuie rezervată celor dinafara lumii noastre" și că „cei ce suferă de crampe la degetul arătător drept (cu care se apasă pe trăgaci — n.n.) n-au decît să-și aleagă manechinele (victimele — n.n.) în rîndurile fraierilor (oamenilor cinstiți — n.n.), nu al specialiștilor"[1]).

În ciuda nobleței lor, principiile lui Torrio nu erau valabile pentru anii '20. Conflictul cu cei patru O'Donnell marcă, prin urmare, o treptată retragere a sa în densa umbră a lui Capone, căruia îi era străină orice nuanță în materie de aplicare a terorii.

Ostilitățile se declanșară la 22 februarie 1923, după ce trei dintre oamenii lui O'Donnell — Tonny O'Connar, George Mecghan și George Butcher — îl „convinseseră" pe Jacob Geis, proprietarul unui *speak-easy* de pe strada 51, să cumpere alcool produs de ei. Cei trei comisvoiajori se îndreptau spre ieșire, cînd fură opriți de locotenentul de poliție Don McFall pentru o percheziție corporală. În timp ce gangsterii ridicau zîmbind mîinile în sus, cei doi însoțitori în civil ai lui McFall deschiseră focul. Capone își extermina adversarii cu concursul poliției.

În următoarele șase luni, lupta continuă cu victorii care alternau ba de o parte, ba de cealaltă. Egan și Keane, doi contrabandiști în slujba lui Capone, fură împușcați în paturile lor de Hasmiller care, asemenea asasinului lui Martin Luther King, trase în ei de la fereastra unui hotel de peste drum, cu o carabină prevăzută cu lunetă. Cariera fostului campion se încheie și ea, însă, atunci cînd o mînă necunoscută îi plantă în spinare un pumnal, de mînerul căruia atîrna un mic răvaș : „Ardem de dorul tău. Te așteptăm în iad — Egan și Keane" [2]).

În jumătatea de an pe care a trebuit s-o consacre bătăliei cu Spike O'Donnell, Capone a deplîns pierderea a cinci dintre cei mai destoinici oameni ai săi. Pierderile adversarului său fură însă mult mai mari : 24 de morți — printre care și frații Steve și Walter O'Donnell — opt distilerii nimicite, peste douăzeci de camioane incendiate. După o ultimă tentativă de asasinat împotriva lui Capone — eșuată și ea — Spike O'Donnell se văzu nevoit să părăsească terenul de luptă : Capone era prea puternic pentru el.

În același an avu loc ceea ce homerii anilor '20 au intitulat „cucerirea citadelei Cicero". Numele marelui orator al antichității romane fusese preluat de una dintre cele mai elegante suburbii ale Chicago-ului. Cicero (astăzi cartier încorporat în orașul propriu-zis) era reședința preferată a *upper-middle-class*-ului (pătura superioară a burgheziei mijlocii) : soții făceau zilnic naveta între vilele cochete și birourile lor din centrul orașului, soțiile militau în cadrul diferitelor asociații filantropico-religioase, croșetînd cu entuziasm dantele pentru lenjeria copiilor de șomeri, cărora părinții nu izbuteau să le asigure nici măcar pîinea cea de toate zilele.

URNE ȘI GLOANȚE

Într-un mediu atît de distins era firesc ca nimeni să nu cumpere și să nu bea în public alcoolul interzis de lege. Consumul de spirtoase avea un caracter strict privat și se efectua mai ales pe bază de importuri personale prin contrabandă. Situația nu era de natură să convină marilor traficanți și în primul rînd lui Capone, căruia teritoriul orașului începuse să i se pară un fief mult prea strîmt.

Cu atît mai mult cu cît nici Cicero nu era un colț de rai care ignora păcatul. Un număr imens de *slot-machines* și cîteva case de toleranță satisfăceau setea de neprevăzut și de aventuri galante ale celor 50 000 de locuitori ai suburbiei. Patronii ambelor mijloace de recreere erau trei gangsteri : frații Miles și Klondike O'Donnell (fără legătură de rudenie cu cei din cartierul South Side) și Eddie Tancl. De fapt erau patru, dacă punem la socoteală pe un alt Eddie — Vogel — primar al localității și prieten nedespărțit al primilor trei.

La început, Capone făcuse greșeala de a-și subestima ad-

versarii, deschizînd — fără a duce în prealabil tratative cu ei și fără a lua nici o altă măsură de precauțiune — un *speak-easy* pe Roosevelt Street. Mînat de o virtuoasă indignare civică, primarul dădu ordin poliției să închidă fără întîrziere stabilimentul. O nouă tentativă, pe Ogden Street, eșuă la fel de lamentabil.

Pentru a riposta, Capone avea de ales între două soluții: o înfruntare directă sau o manevră politică. Sub influența lui Torrio, el optă pentru a doua formulă, cerînd concursul noului primar al orașului Chicago, William E. Dever. Acesta continua tradiția predecesorului său, Bill Thompson, de a primi stipendii lunare din partea gangsterilor și de a le face în schimb toate serviciile care-i stăteau în putință. În cazul de față, el puse în mișcare mașina judiciaro-polițienească, ordonînd prim-procurorului D. Crowe și șefului poliției din Chicago, M. Collins, să procedeze cu toată rigoarea în suburbie. Rezultatul fu o descindere în stil mare în diferitele localuri publice din Cicero. Spre stupoarea indignată a grupului O'Donnell and Co., sutele de *slot-machines* care se aflau acolo au fost sigilate.

Urmă o lungă tîrguială, la care au participat ambii primari — cel din Chicago și cel din Cicero. Alternativa prezentată de Capone era cît se poate de precisă: ori suburbia acceptă alcoolul său, ori jocurile de noroc automate rămîn interzise. Tratativele au durat exact două săptămîni, după care s-a ajuns la un acord: monedele reîncepură să curgă în *slot-machines*, iar ginul și whisky-ul ieșiră din intimitatea domiciliilor particulare și deveniră băuturi curente în majoritatea restaurantelor din Cicero.

Dar nu era decît un armistițiu. În octombrie 1923, Capone folosi alegerile municipale pentru a scoate definitiv din circulație pe primarul Eddie Vogel, care rămăsese omul fraților O'Donnell. Luîndu-l drept para van pe Ted Konvalinka, patronul celui mai mare magazin din Cicero și președintele comitetului republican al suburbiei, Capone organiză o scurtă dar eficientă campanie electorală: în ziua alegerilor — 23 octombrie — 17 limuzine *Plymouth* sosiră în trombă din Chicago. Ocupanții lor luară la rînd centrele de vot, „trăgînd focuri de revolver pentru a-i intimida pe cetățeni, umplînd urnele cu buletine favorabile republicanilor și sechestrînd în mașinile lor pe membrii comisiilor de votare" [3]).

Vogel, care era candidatul partidului democrat, n-a stat nici el cu brațele încrucișate. De data aceasta manevra politică se confunda cu lupta de stradă. Pistolarii celor două bande, secondați de ofițeri și agenți ai polițiilor din Chicago (de partea lui Capone) și Cicero (de partea lui Vogel), s-au încăierat în diferite puncte ale suburbiei „provocînd o stare de alarmă fără precedent în vreo localitate americană și dînd multor cetățeni impresia că întreaga țară ar fi fost atacată prin surpriză de un inamic necunoscut" [4]).

Cu ocazia acestei bătălii, a avut loc unul dintre cele mai umilitoare episoade din viața lui Al Capone. În timp ce combătea alături de el, fratele său, Frank, a fost împușcat de un polițist din Cicero, Mel Farrow care, în timpul liber, făcea parte din garda personală a lui Kentucky O'Donnell. Speriat, Capone o rupse la fugă, ascunzîndu-se în cele din urmă în portbagajul unuia dintre *Plymouth*-uri. Farrow trăi cîteva zile de triumf, salutat de numeroase ziare ca „omul care l-a învățat pe Capone ce înseamnă teama". Dar gloria polițistului a fost de scurtă durată, luînd sfîrșit, o dată cu viața lui, în seara de 29 octombrie, cînd fu găsit, încă respirînd, în bucătăria locuinței sale: era legat fedeleș, cu capul sub țeava de gaz al cărei robinet fusese deschis tocmai cît era necesar pentru o agonie lungă și chinuitoare. „Omul care-l învățase pe Capone ce înseamnă teama" muri în drum spre spital. Văduva lui găsi o oarecare mîngîiere pentru pierderea suferită în moștenirea lăsată de acest polițist, al cărui salariu se ridica la 3 800 de dolari pe an: 119 000 de dolari depuși în seiful unei bănci și două terenuri de construcție în valoare de aproape 40 000 de dolari.

Rezultatele complete ale alegerilor din Cicero înregistrară victoria lui Klehna, decesul a patru oameni și internarea în spital a altor 52. Lui Frank Capone i se făcură funeraliile „demne de un mare om de stat, căruia patria îi este profund îndatorată" [5]). La înmormîntare, fratele său, sentimentalul Al, îl plînse sfîșietor și leșină în două rînduri.

DULCELE LIMBAJ AL FLORILOR

În 1924, Chicago și suburbiile sale se integraseră definitiv imperiului lui Capone. Cicero, una dintre cele mai recente cuceriri, era și una dintre „mașiile" cele mai productive: alcoolul, jocurile de noroc și casele de toleranță îi aduceau lui Capone săptămînal un venit net de 100 000 de dolari. Acolo își instală el cartierul său general, rezervîndu-și somptuoasa clădire din Chicago drept reședință particulară. Hotelul-restaurant *Hawthorne* fu transformat într-o adevărată fortăreață, cu uși blindate și geamuri rezistente la lovitura unui glonte. Paza era asigurată de echipe de cîte 36 de oameni, dintre care șase se aflau în apartamentul personal al lui Capone, gata să intervină în eventualitatea că patronul ar fi avut neplăceri.

Și neplăceri existau. Lipsit de clemență, destinul unui gangster face ca, pe măsură ce se împuținează riscurile încurcăturilor cu legea, să sporească primejdiile care-l pîndesc din partea rivalilor săi. Eliminarea unuia este urmată de apariția altor trei și perioada mult așteptată a unei domnii necontestate de nimeni se îndepărtează mereu, asemenea mirajelor iscate de oceanele de nisip ale deșerturilor.

În cazul de față, adversarul era — pentru a cîta oară? — un irlandez. Dion O'Banion, născut la Chicago și animat de un puternic resentiment față de veneticii proveniți din alte orașe, era autorul recunoscut a patrusprezece crime atunci cînd, în 1922, acceptă să slujească sub ordinele lui Capone, ca „vătaf" al unui mic sector din Cicero. Foarte curînd se dovedi că mărunta responsabilitate ce i se încredințase nu-i satisfăcea nici capacitatea, nici ambițiile. Ca și Joe Howard mai înainte, el interceptă o încărcătură de whisky destinată lui Capone. Spre deosebire însă de neîndemînaticul său predecesor, el nu se făli în public cu isprava sa, ci o tăgădui din răsputeri. Așa cum tăgădui și pătrunderea prin efracție în antrepozitele din Sibley, altă suburbie a Chicago-ului, unde subtiliză mărfuri aparținînd șefului său, în valoare de aproape un milion de dolari.

Poate că declarațiile sale de inocență ar fi fost luate mai puțin în serios încă de la început, dacă O'Banion nu ar fi adus în sprijinul lor trei argumente greu de trecut cu vederea. E vorba de cei trei „îngeri păzitori" ai săi, Hymie Weiss, Bugs-Moran și Louis Alterie, băieți iuți de trăgaci, despre care se spunea că ezită mai mult înainte de a-și aprinde o țigară decît înainte de a împușca un om.

În 1924, O'Banion dispunea și de atuuri mai onorabile. Grație largului său sprijin, Michael Dwelling, candidat republican din partea statului Illinois, ieșise biruitor în alegerile pentru Senatul S.U.A. asupra oponentului său democrat, colonelul Sprague. Așa cum se cuvine în raporturile dintre gentlemeni, irlandezul conta pe gratitudinea proaspătului legislator Capone, care prefera să aibă cît mai puțini inamici în Capitoliul din Washington, se abținu o bună bucată de vreme de la o ripostă prea dură.

Picătura care a făcut să se reverse paharul a fost afacerea braseriei *Sieben*. În spatele încăperii unde clienți cu frica legii consumau fără chef berea conținînd 0,5 la sută alcool, braseria camufla un mare *speak-easy*, ai cărui coproprietari erau, din 1922, Dion O'Banion și Johnny Torrio. La începutul lui mai 1924, irlandezul declară că e gata să-și cedeze participația contra sumei de 500 000 de dolari. Sfătuit de Capone, Torrio acceptă. Tranzacția a fost încheiată în ziua de 19 mai, cînd O'Banion încasă banii și semnă un document prin care trecea întreaga proprietate pe numele lui Torrio.

La cîteva minute după încheierea acestor formalități, braseria a fost invadată de polițiști. Era prima descindere care se efectua de la înființarea *speak-easy*-ului. Locotenentul Bartholomew Collins, care comanda întreaga operație, arestă pe toți cei de față, cu excepția lui O'Banion, care se eclipsă în modul cel mai discret. E drept că și Torrio fu eliberat după o detențiune de numai cîteva ore dar, cînd i se restituiră obiectele pe care le avea asupra sa, documentul purtînd semnătura irlandezului lipsea de la apel. Ceea ce însemna că cei 500 000 de dolari fuseseră aruncați pe fereastră și că O'Banion rămînea mai departe coproprietar al braseriei.

Furia lui Capone îi înspăimîntă pînă și pe cei din anturajul lui. Tragerea pe sfoară a partenerului său i se părea un afront personal — și probabil că nu se înșela. O'Banion trebuia să plătească fără întîrziere pentru cutezanța și lăcomia lui.

Capone pregăti cu minuțiozitate acțiunea de represalii. Așteptă cu răbdare ca cei trei „îngeri păzitori" ai irlandezului să-și ia zborul de lîngă el: prilejul se ivi atunci cînd Weiss, Moran și Alterie plecară la music-hall-ul *Show Boat*, unde se producea un tînăr trompetist de culoare, care scotea din alama instrumentului său acute de o uluitoare virtuozitate, în timp ce vocea lui, deși răgușită, fascina auditoriul. Cunoscătorii spuneau că acest Louis Armstrong va ajunge departe și gangsterii care protejau viața și averea lui O'Banion nu puteau lipsi de la un eveniment artistic unde-și dădea întîlnire toată elita Chicago-ului. Numai că, la ieșirea de la spectacol, locotenentul Collins, același care făcuse descinderea la *Sieben*, îi arestă sub pretext că erau beți și că făceau scandal în public. Acuzațiile erau lipsite de orice temei, ceea ce nu-l împiedică pe ofițerul de poliție să-i încarcereze la secret pe cei trei amatori de jazz. Așa cum se află mai tîrziu, Collins primise pentru autotransferul său în echipa Capone suma de 76 000 de dolari.

(Va urma)

---

[1]) Reynold Marko: „Chicago — a Troubled City". Ed. Westling, Ottawa, 1965

[2]) Ibidem

[3]) „Illinois Crime Committee Report", Ed. Printed Papers, Chicago, 1925.

[4]) Ibidem.

[5]) M. Cogan: „Justice and Injustice American Fashion". Ed. Pulver and. Co., New York, 1960.

U.S. News & World Report
NEW YORK

PRONOSTICURILE ELECTORALE ALE LUI GEORGE GALLUP

ÎNTREBARE : *Dr. Gallup, ce se petrece în Statele Unite în acest an electoral ?*

RĂSPUNS : De cînd îmi pot eu aminti, şi în mod cert din 1932 încoace, situaţia nu a fost niciodată atît de volatilă, atît de confuză. Lumea este extrem de nemulţumită. Cred că nemulţumirea se datorează în mare parte candidaţilor înşişi. Oamenii consideră că nu există un candidat remarcabil, care să apară în ochii lor ca un erou. Există apoi incertitudinile legate de războiul din Vietnam şi de ceea ce se va întîmpla în oraşe în cursul acestei veri. Sînt necunoscute, şi oamenii sînt neliniştiţi. Iată la ce mă refer atunci cînd spun că situaţia este extrem de volatilă. S-au întîmplat şi se întîmplă atît de multe lucruri încît ar fi nechibzuit măcar să încercăm să anticipăm ceea ce se va petrece în noiembrie.

ÎNTREBARE : *Există o stare de spirit favorabilă schimbării ?*

RĂSPUNS : Cred că da. Dar mulţi consideră că nu au cui să se adreseze. În general, par dezamăgiţi de candidaţii la preşedinţie. Firește, aceasta nu înseamnă că toţi ar fi aşa. Adepţii senatorului McCarthy sînt probabil mai entuziasmaţi de candidatul lor decît adepţii altor candidaţi. Dar pînă şi entuziasmul faţă de McCarthy este probabil un semn de nemulţumire. De asemenea, sprijinul acordat fostului guvernator Wallace creşte continuu şi aici nu mai poate fi vorba de altceva decît de nemulţumire.

ÎNTREBARE : *Aveţi impresia că oamenii se pregătesc să înlăture pe toţi cei care se află la putere ?*

RĂSPUNS : Nu văd nici un semn în această privinţă. Dacă vorbiţi despre Congres, se pare că lumea tinde să voteze din nou aşa cum obişnuia — şi anume pentru democraţi. Cifrele de care dispunem arată că democraţii se bucură de o mare forţă — de fapt, de aceeaşi forţă pe care au manifestat-o în alegerile din 1964, cînd au obţinut o mare majoritate.

ÎNTREBARE : *Consideraţi că este posibil ca republicanii să cîştige anul acesta Casa Albă în timp ce alegătorii vor desemna un Congres democrat ?*

RĂSPUNS : N-aş spune că acest lucru este inevitabil, dar este posibil să existe anul acesta o schimbare la Casa Albă fără o schimbare în ce priveşte majoritatea din Congres. În momentul de faţă — şi elementul timp este excepţional de important — democraţii ar intra în grup compact în Camera Reprezentanţilor. Alegerile din 1956 constituie un exemplu în acest sens. Pe atunci, generalul Eisenhower a ob-

George Gallup şi ordinatoarele sale

ţinut preşedinţia cu o foarte mare majoritate, dar nu a reuşit totuşi să ducă după el Camera Reprezentanţilor. Potrivit constatărilor noastre actuale, Hubert Humphrey se va situa cu mult în urma votului popular în favoarea unui Congres democrat. Acest lucru ar putea să aibă o semnificaţie reală în următorul sens : dacă cursa va fi atît de strînsă încît nici candidatul republican nici candidatul democrat nu vor obţine majoritatea voturilor electorilor din cauza celui de al treilea partid al lui Wallace, alegerile vor avea loc în Camera Reprezentanţilor, iar noua Cameră va fi cea care va stabili învingătorul. Este vădit că în cazul unei Camere democrate, ea va alege în mod aproape cert un preşedinte democrat.

ÎNTREBARE : *Dacă 1968 este un an în care, la nivel prezidenţial, oamenii sînt dispuşi să „voteze contra", aşa cum aţi sugerat, împotriva a ce vor vota ?*

RĂSPUNS : Să începem cu războiul din Vietnam. În Statele Unite există un grup foarte mare şi foarte activ care ar dori ca S.U.A. să renunţe la război. De fapt, majoritatea poporului ar dori retragerea americană în etape — cifrele de care dispunem arată acest lucru. Să luăm acum un alegător democrat care are păreri foarte categorice în această problemă. Cui se poate adresa el, în special dacă, din întîmplare, consideră că un vot pentru senatorul McCarthy ar fi un vot pierdut ? Acest om doreşte să-şi exprime protestul împotriva războiului. Cui se poate adresa el pentru ca votul său să însemne ceva ? Richard Nixon nu a spus : „Ne vom retrage mîine", sau „Ne vom retrage în etape". Alegătorii consideră că Nixon este alături de preşedintele Johnson şi nu va rupe cu politica acestuia în problema Vietnamului — care, în treacăt fie zis, explică în mare măsură sensibila scădere de popularitate a lui Johnson între 1964 şi 1968. În legătură cu aceasta, permiteţi-mi să fac o mică incursiune în istorie. Este vorba de ceea ce a făcut generalul Eisenhower în campania din 1952. Pentru mine, anul acesta, marele mister este de ce Nixon — care figura pe atunci pe lista electorală — nu a procedat exact la fel acum, deoarece situaţiile sînt atît de asemănătoare. În 1952, noi efectuam regulat sondaje cu privire la atitudinea opiniei publice faţă de războiul din Coreea şi ştiam că opinia publică dorea ieşirea Statelor Unite din război. Este interesant că, potrivit constatărilor noastre, un procentaj şi mai mare de oameni doresc azi acest lucru în legătură cu Vietnamul.

ÎNTREBARE : *Dr. Gallup, politicienii şi experţii politici vorbesc despre coaliţia conservatoare dintre republicani şi anumiţi democraţi, atît de puternică în Congres ani de zile. Va dispare oare această coaliţie ?*

RĂSPUNS : Nu. Sînt de părere că ea se va menţine, orice s-ar întîmpla în alegeri. Dar opinia mea personală este că a sosit timpul ca marile partide din S.U.A. să fie reorganizate pe o bază mai logică şi mai eficientă. După cum ştiţi, ambele partide sînt în primul rînd federaţii ale partidelor din 50 de state. Nu există un adevărat partid republican sau democrat — un partid conservator sau un partid liberal — care să funcţioneze ca o organizaţie naţională efectivă. Tocmai aceasta este lipsa partidului republican. La fiecare patru ani, republicanii speră să aibă un erou naţional ca Eisenhower, care să fie mult mai popular decît partidul şi care să-i aducă la putere.

ÎNTREBARE : *Democraţii procedează oare mai bine ?*

RĂSPUNS : Democraţii nu trebuie să procedeze atît de bine ca republicanii, dintr-un motiv simplu : partidul lor este o coaliţie de minorităţi. Menţinînd această coaliţie, ei obţin majoritatea în cele mai multe alegeri. De aceea, democraţii au motiv de îngrijorare numai dacă această coaliţie începe să se dezintegreze. În cazul în care candidatul democrat la preşedinţie poate păstra voturile sindicatelor, ale negrilor, ale catolicilor etc., el se află într-o situaţie bună. La aceasta mă refer atunci cînd spun că partidul democrat este o coaliţie de grupuri minoritare.

ÎNTREBARE : *Este oare posibil ca un mare număr de persoane pur şi simplu să nu voteze de loc ?*

RĂSPUNS : Da, este foarte posibil. De fapt, în cazul în care McCarthy sau Rockefeller nu vor fi desemnaţi, s-ar putea să fie organizată o mişcare pentru a determina populaţia să nu meargă la urne.

ÎNTREBARE : *Democraţii vor avea le suferit dacă alegătorii negri nu ma-*

nifestă entuziasm anul acesta față de candidatul democrat ?

RĂSPUNS : Alegătorii negri nu par să fie entuziasmați de Humphrey, asta este cert. Dar în fața alternativei Nixon contra Humphrey, să spunem, nealbii — majoritatea negri, desigur — vor vota în număr covîrșitor pentru Humphrey.

ÎNTREBARE : *Dr. Gallup, ani de zile organizația dv. a studiat cu atenție tendințele alegătorilor. Se schimbă oare aceste tendințe ?*

RĂSPUNS : Nu tendințele de bază, și în mod cert nu genul de schimbare pe care Roosevelt și „New Deal"-ul le-au introdus la începutul deceniului al patrulea. Începînd din 1940, îi întrebam pe oameni ce sînt — republicani, democrați sau independenți. În 1940, numărul republicanilor și cel al democraților era aproape egal, democrații deținînd un ușor avantaj. Dar, în decursul anilor, republicanii au pierdut. În momentul de față, procentul republicanilor este de 27 la sută, iar al democraților de 46 la sută. Pe măsură ce oamenii își schimbă partidul, ei intră de obicei în grupul independent și apoi ies din acest grup. Este un loc de oprire la jumătatea drumului. Deși democrații dețin un mare avantaj numeric, unul din cele mai importante fapte ale vieții politice este că o treime din populația Statelor Unite nu votează. Și, printre cei care nu votează, democrații depășesc cu mult din punct de vedere numeric pe republicani. Dacă toate persoanele cu drept de vot din S.U.A. ar vota, ar fi foarte greu să fie ales un președinte republican. Și, dacă veți înțelege acest lucru, veți începe să înțelegeți multe alte lucruri. De pildă, într-un an de alegeri prezidențiale, aproximativ două treimi din totalul persoanelor de peste 21 de ani votează. Dar în alegerile de la jumătatea mandatului — alegerile pentru Congres — mai puțin de jumătate se ostenesc să voteze. Cînd numărul alegătorilor scade pînă la acest punct, în general — dar nu totdeauna — republicanii au un avantaj.

ÎNTREBARE : *Sondajele dv. explică oare popularitatea senatorului McCarthy și arată de unde provin adepții lui ?*

RĂSPUNS : Da. Senatorul se bucură de o foarte mare popularitate în rîndurile oamenilor mai tineri — în special al oamenilor mai culți — și este extrem de popular în rîndurile femeilor. Există o mare diferență între voturile obținute de el din partea bărbaților și cele obținute din partea femeilor.

ÎNTREBARE : *Înfățișarea lui joacă oare vreun rol ?*

RĂSPUNS : Nu, cred că nu. În mod tradițional, femeile urăsc războiul mai mult decît bărbații. Ele sînt mai dornice ca Statele Unite să se retragă din Vietnam. Cred că aceasta explică o mare parte din popularitatea sa, atît în rîndurile femeilor cît și în rîndurile alegătorilor mai tineri. De asemenea, oamenii s-au săturat de politicieni — vreau să spun de figurile politice obișnuite. Unul din cele mai mari atuuri ale senatorului McCarthy este că, după părerea multor oameni, se comportă ca un nepolitician. În momentul de față există multă ostilitate împotriva politicienilor și împotriva mașinațiilor politice.

ÎNTREBARE : *Ne-am ocupat de elementele împotriva cărora oamenii ar dori să voteze. Se știe oare pentru ce doresc să voteze ?*

RĂSPUNS : Da, ar dori să voteze pentru o serie întreagă de reforme în procesul electoral. Oamenii încep să-și dea seama că trebuie modernizate mecanismul guvernamental și, în special, procedura de desemnare și alegere a președinților. Sondajele noastre de opinie arată că opinia publică este în favoarea unei serii întregi de reforme care ar schimba în mod practic toate etapele procesului electoral.

ÎNTREBARE : *Puteți să ne dați un exemplu ?*

RĂSPUNS : Oamenii ar prefera alegeri preliminare naționale în locul sistemului actual. Timp de mulți ani, ei s-au pronunțat pentru desființarea Colegiului electoral. Ei vor o campanie electorală mai scurtă, Convenții mai serioase și mai scurte. Cer un plafon absolut al cheltuielilor electorale pentru orice candidat sau orice partid. Vor ca fiecare candidat să dispună de cîte cinci sau șase jumătăți de oră la televiziune pentru a-și prezenta argumentarea — perioade în care orice altă emisiune ar fi suspendată. Doresc ca alegerile să aibă loc mai devreme în cursul anului, astfel încît învingătorul să aibă mai mult timp să se pregătească pentru preluarea funcției sale. După cum arată sondajele noastre, americanii se pronunță de mulți ani în favoarea tuturor acestor reforme. Ei sînt cu mult înaintea tuturor partidelor și politicienilor.

Persoana care zîmbește la volanul mașinii sale este americanul Everett Thomas, căruia i s-a implantat, la 3 mai, o „inimă nouă". Thomas și-a reluat și postul său de funcționar la o bancă din localitatea Houston

Siempre!
CIUDAD DE MEXICO

DE CE NU NE AGREEAZĂ?

STATELE UNITE au manifestat întotdeauna un deosebit interes și au dus constant o politică coordonată față de statele latino-americane, fără însă a le cunoaște vreodată suficient. Începînd cu epoca expansiunii teritoriale de la mijlocul secolului al XIX-lea pînă la acapararea Canalului Panama din epoca „marii bîte" a primului Roosevelt și pînă la politica de „bună vecinătate" a celui de-al doilea, trecînd de la intervenția armată brutală la crearea „Alianței pentru progres" și la încercarea de a constitui „forțe militare interamericane", o asemenea politică a S.U.A. față de America Latină a existat întotdeauna. Iar dacă se studiază cu atenție principiile politicii S.U.A. față de America Latină, se constată prezența constantă a unor elemente semnificative. De exemplu, intenția de a consacra emisfera occidentală ca o zonă de influență nord-americană, izolată de națiunile europene ; sprijinirea prin așazise „ajutoare" a guvernelor docile care susțin poziția nord-americană în cadrul organismelor și reuniunilor internaționale ; exploatarea zăcămintelor strategice ale continentului ; tendința de înăbușire a aspirațiilor de independență, calificate drept „acțiuni subversive" ; sprijinirea instalării în unele țări a unor regimuri militare care să colaboreze cu S.U.A. în cazul conflictelor internaționale și să apere interesele nord-americane în cadrul continentului etc.

Ceea ce surprinde la cercetarea arhivelor diplomatice din Washington și a bibliografiei despre țările latino-americane este sărăcia de date despre aceste țări. Este adevărat că în secolul trecut nici 1 la sută din comerțul S.U.A. nu se realiza cu statele latino-americane. După al doilea război mondial, comerțul a început, însă, să crească considerabil paralel cu sporirea participării sectorului privat în economie. Pe măsura accentuării influenței S.U.A. în America Latină, opoziția față de această situație a depășit faza oratorică intrînd de-a dreptul în acțiune. Grupuri tot mai largi — uneori chiar la nivel guvernamental — se pronunță împotriva prezenței intereselor americane în America Latină.

Nord-americanii sînt descumpăniți în fața acestei realități. Manifestările antiamericane ocazionate de prezența lui Nixon în mai multe țări latino-americane au provocat neliniște. „De ce nu ne agreează ?", se întrebau unele publicații. Înseamnă că nu este adevărată versiunea oficială potrivit căreia „totul merge bine în America Latină", a fost concluzia iminentă.

Înțelegerea faptului că S.U.A. trăiesc pe același continent cu două sute de milioane de necunoscuți a devenit cu totul evidentă mai ales după triumful revoluției cubane. Pentru prima dată America Latină începe să intereseze în sensul bun al cuvîntului. Economiștii și sociologii nord-americani au început să viziteze țările Americii Latine, țări în care pînă atunci veneau numai arheologi sau antropologi. În marile universități nord-americane se studiau problemele Americii Latine la nivelul unor cercuri foarte restrînse de specialiști. Dar nici aceste cercuri nu au servit

→

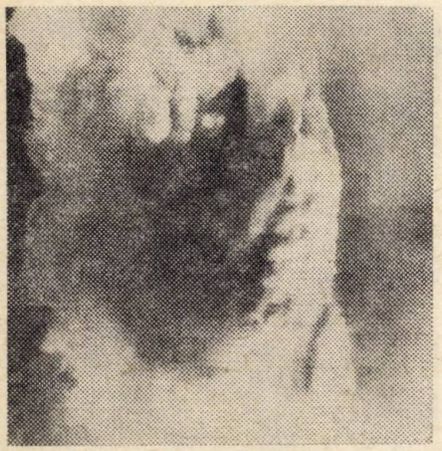

O imagine a vulcanului Arenal (Costa Rica) în plină erupţie. Potrivit cifrelor provizorii, numărul morţilor se ridică la aproximativ 80, iar al răniţilor la circa 100. Este pentru prima oară că Arenal erupe după descoperirea Americii de către Columb

pentru adevărata cunoaştere a Americii Latine. De multe ori, datele furnizate de ele au fost folosite în cu totul alte scopuri.

În ultimul timp au apărut reacţii demne de reţinut în rîndul oamenilor de ştiinţă nord-americani care scriu despre America Latină. Aceştia au criticat caracterul restrîns al cercetărilor asupra continentului latino-american şi lipsa de obiectivitate în aprecierea realităţilor acestuia. Sînt în general oameni progresişti, animaţi de dorinţa salutară de a cerceta greşelile ţării lor în domeniul relaţiilor cu alte ţări şi implicit cu statele latino-americane.

New Statesman
LONDRA

CALEA SPRE BLACKPOOL

CU CÎTEVA săptămîni în urmă, un membru al Parlamentului britanic explica alegătorilor săi atitudinea sa faţă de şomaj. El le-a atras atenţia că cifra pentru lunile de vară reprezintă nivelul cel mai ridicat începînd din iulie 1947 sau din oricare altă perioadă ; că această situaţie reprezintă consecinţa inevitabilă a politicii dusă de guvern după devalorizare, politică cu care el a fost de acord. Ascultătorii săi s-au arătat nemulţumiţi dar nu disperaţi, bănuitori dar nu cinici. „Da, da, — i s-a spus — înţelegem toate acestea. Dar ceea ce aşteptăm de la dumneata este ceva cu totul diferit. Ceea ce aşteptăm de la dumneata este un angajament !“ Dacă ne gîndim bine, „angajament“ este un cuvînt care, ca şi „credinţă“, e caracteristic, aproape în exclusivitate, partidului laburist. Partidul trăieşte prin afirmaţii. Acesta este şi principalul motiv pentru care sînt convins că Harold Wilson va supravieţui conferinţei partidului, care va avea loc în octombrie.

Desigur, multe se pot întîmpla de acum şi pînă în octombrie : dar foarte arareori asemenea lucruri chiar se întîmplă. „Comploturile“ ies la suprafaţă din cînd în cînd ca monstrul de la Loch Ness, iar remanierile ocazionale fac doar ca sezonul, destul de neplăcut, să devină şi mai neplăcut. În vara aceasta există puţine probabilităţi să fim martorii unei noi remanieri. Am înregistrat destule şi ne ajung. De asemenea, nu există şanse să auzim despre alte „comploturi“, cel puţin în momentul de faţă. Demisia lui Ray Gunter a întărit de minune poziţia primului ministru. Din nou lucrurile par să meargă ceva mai bine pentru guvern. În primul rînd însă, există o înţelegere tacită în rîndurile criticilor la adresa conducerii lui Wilson în sensul că nu ar fi util decît poate pentru Wilson, de a te arăta dispus să-ţi exprimi nemulţumirile fără a avea nici cea mai slabă idee de ce altceva poate fi făcut pentru remedierea situaţiei. De aici şi calmul nenormal pentru acest sezon.

Şi totuşi, Wilson pare convins că împotriva lui se va declanşa un complot la Blackpool, în octombrie. (Deşi aici este bine să facem o precizare. Personal, primul ministru este în cea mai bună dispoziţie posibilă). O conferinţă a partidului nu este locul cel mai nimerit pentru un complot ; şi cu cît va fi mai critică Conferinţa la adresa politicii lui Wilson, cu atît mai devotată are şanse să fie faţă de el personal. Dar, lăsînd la o parte comploturile, există două posibilităţi, ambele valabile.

Prima posibilitate este aceea că Conferinţa ar putea fi mai puţin ostilă şi mai degrabă neatentă ; că pur şi simplu ar putea refuza să creadă în cuvîntările rostite de la tribună de către Wilson sau oricine altul. Dar precedentele conferinţe sînt cu totul încurajatoare pentru guvern. Conferinţa din 1966 a acceptat măsurile din iulie. Conferinţa din 1967 a acceptat — şi de fapt a salutat — consecinţele triste ale

contrapunct

Russell Baker

„Clientul nu are niciodată dreptate“

Jim Titus s-a dus la „Bailey & Bliss“, magazin de vechituri politice, pentru a cumpăra un nou preşedinte (Bailey este preşedintele Comitetului naţional al partidului democrat, iar Bliss — al partidului republican — n.t.).

— Aş vrea un preşedinte nou, i-a spus el lui Bailey.

— Desigur, a răspuns Bailey. Vă gîndiţi la ceva anume ?

— Mi-ar plăcea ceva modern, a spus Jim, ceva cu care să mă simt bine.

Bailey a precizat că are în magazin exact ce caută clientul şi i-a arătat marfa.

— Ăsta e Humphrey al nostru, a spus el. Toată lumea îl va purta la toamnă.

— Eu nu, a răspuns Jim. E acelaşi model ca şi haina pe care o am acum, numai că i-au scos toţi nasturii. Vreau ceva nou.

Bliss a intervenit politicos :

— Cred că domnul se gîndeşte la noul nostru Nixon.

Jim l-a privit indiferent :

— All right, dar e acelaşi Nixon nou pe care mi-l arăţi ori de cîte ori vin aici.

— Cîtuşi de puţin a obiectat Bliss. Modelul de anul acesta nu se decolorează la televiziune.

— Foarte bine, a spus Jim, dar vreau să văd ceva cu o linie nouă. Ce-ar fi să-mi arăţi haina din raftul de-acolo ?

— Asta ? a întrebat Bailey. Zîmbea glacial. Nu e de vînzare anul ăsta.

— Dar mie îmi place, a spus Jim. Cum se numeşte modelul ?

— Se numeşte Gene (Gene — Eugene McCarthy — n.t.). Dar îl scoatem din fabricaţie.

— De ce ? a întrebat Jim.

— Nu ne place nouă, a răspuns Bailey.

— Dară ăsta ? a întrebat Jim, arătînd un model pe care portarul îl dădea la rebut.

— Acesta este Rocky (Nelson Rockefeller — n.t.), a spus Bliss, şi nimeni nu-l va încerca. Niciodată.

— De ce nu ? a întrebat Jim. Dacă-mi place, de ce nu pot să-l cumpăr ?

— Nu sîntem noi de acord, a răspuns Bliss.

Această atitudine l-a înfuriat pe Jim, care a spus :

— Dacă aşa vreţi voi să faceţi afaceri, mă voi duce în altă parte.

— Ha ! Ha ! a exclamat Bailey.

— N-ai decît să încerci, a spus Bliss.

— Ce, mă ameninţaţi ? a întrebat Jim.

— Sigur că nu, a spus Bailey. Vă explicăm pur şi simplu realităţile. Sîntem singurul magazin de vechituri politice din oraş.

— Din ţară, a spus Bliss.

— Din lume, a spus Bailey.

— Carevasăzică, a spus Jim, nu vreţi să mi-l vîndeţi nici pe Gene, nici pe Rocky...

— Nu. Fiindcă nu ne plac, a spus Bailey.

— În cazul acesta, a răspuns Jim, pur şi simplu nu voi cumpăra un nou preşedinte.

— Cum veţi putea să mergeţi la slujbă fără un preşedinte ? a întrebat Bailey.

— Dacă un om nu vrea să aibă un nou preşedinte, nimeni nu-l poate sili.

— Auzim asta de la un milion de oameni în fiecare zi, a spus Bliss. Şi e o vorbă goală... Doar o vorbă goală...

— Uneori, a adăugat Bailey, asta ne înfurie atît de tare încît punem mîna pe client şi, chiar aici, croitorii noştri îl vîră într-un Humphrey sau într-un Nixon înainte de a putea părăsi magazinul. După care nu mai fac atîta gură.

Din fericire, Jim reuşise să ajungă la uşă înaintea lui Bliss şi fugise în stradă.

— N-o să reuşiţi niciodată să mă îmbrăcaţi cu unul din modelele voastre învechite, a strigat el.

— Lasă-l să plece, a spus Bailey. Se va întoarce în noiembrie.

— Ştiu, a răspuns Bliss, dar uneori nu pot să suport insultele pe care trebuie să le auzi în această branşă.

— Curaj, a spus Bailey. Reaminteşte-ţi lozinca meseriei noastre.

— Desigur, a suspinat Bliss. S-o scandăm împreună.

Şi aşa au făcut. Drept care, de la „Bailey & Bliss se auzea strigătul voios : „Clientul nu are niciodată dreptate !“

(Din **International Herald Tribune**)

acestor măsuri. Este adevărat, consecinţele devalorizării nu sînt mai puţin jalnice. Cel puţin, guvernul poate declara că începe să acţioneze pe o bază nouă. Conferinţele laburiste devin, în ce priveşte spiritul în care sînt ţinute, tot mai asemănătoare conferinţelor conservatoare : sînt doritoare să manifeste încredere, să aprobe, să aplaude.

Ştiu că din punct de vedere statistic, acest lucru poate fi contestat. Aşa cum vor sublinia elementele din aripa stîngă, în ultimii cîţiva ani, conferinţele au votat mai multe rezoluţii neplăcute conducerii decît au făcut-o în întreaga perioadă a guvernului Attlee. Şi aceasta ne aduce la cea de-a doua posibilitate : aceea că, făcînd abstracţie de starea de spirit generală a Conferinţei, fie ea sceptică sau nu, ea ar putea să voteze rezoluţii de natură să pună guvernul în încurcătură. Dar şi în această privinţă semnele sînt încurajatoare pentru Wilson. Într-o anumită măsură, guvernul s-a pus de acord cu Conferinţa partidului în problema Vietnamului, sau mai degrabă am putea spune că guvernul american a făcut-o. Bătălia preţurilor şi a veniturilor s-a terminat şi, în plus — o rog pe doamna Barbara Castle să mă ierte pentru această afirmaţie — ea reprezintă o mare plictiseală. Ce altceva s-ar putea întîmpla ? Desigur, Michael Foot ar putea obţine funcţia de trezorier.

Nu vreau să se creadă acum că prezic că Wilson nu va întîmpina nici un fel de dificultăţi la Blackpool. Există însă dovada că el a înfruntat şi a învins la conferinţe în împrejurări mai puţin favorabile. Sau, ca să prezint lucrurile într-un mod mai puţin prietenesc, orice dificultate reală poate să se ivească la Westminster, după Conferinţă. În această privinţă, este nimerit să ţinem seama de un aspect mai puţin remarcat al sondajului naţional de opinie publică recent publicat. Wilson nu şi-a îmbunătăţit punctajul, în timp ce partidul şi l-a îmbunătăţit. Desigur, nu trebuie să tragem concluzii prea importante din acest lucru ; tendinţa, în cazul cînd e vorba de o tendinţă, ar putea să nu se menţină iar Wilson se poate compara întotdeauna, în mod favorabil, cu Edward Heath, pe care sondajele îl prezintă în mod continuu drept un punct vulnerabil al conservatorilor.

Întîmplător, şi Heath vine în faţa partidului său la Blackpool (tot aici se întruneşte şi Congresul sindicatelor, creînd astfel o toamnă chinuitoare pentru corespondenţii politici). Dacă reuniunile laburiste devin tot mai asemănătoare celor conservatoare, conferinţele conservatoare se aseamănă şi ele tot mai mult cu cele laburiste. Lucrul poate părea curios, dar obiceiul conservatorilor de a prezenta rezoluţii destul de precise face ca posibilitatea înregistrării unei înfrîngeri de către conducerea acestui partid să devină mai mult, şi nu mai puţin, probabilă. Pentru succes, practica cere o conferinţă docilă. În contrast, tehnica laburistă — de a adopta numeroase rezoluţii întocmite din numeroase părţi — fragmentează şi zăpăceşte opoziţia. Este o metodă ostentativ democratică de tulburare a apelor. În trecut, conferinţele conservatoare s-au desfăşurat destul de bine din punct de vedere al conducerii. Dezbaterea cu privire la Rhodesia din 1965 a marcat o schimbare. Anul trecut s-a produs o revoltă în problema învăţămîntului general. Anul acesta, imigraţia pare să ridice problemele cele mai dificile. Dar, indiferent de subiect — şi indiferent de felul în care el este dezbătut — problema reală va fi aceea a conducerii lui Heath. Conferinţele partidului nu schimbă nimic — spun mulţi comentatori ; la fel — argumentează adeseori unele persoane — nici dezbaterile din Camera Comunelor nu ar schimba ceva. Dar acest lucru înseamnă să privim conferinţele sau dezbaterile în termeni supraformalişti. Politica nu se referă numai la hotărîri ci şi la stări de spirit — şi se pare că starea de spirit conservatoare la Blackpool va fi mai rea decît cea a laburiştilor ; şi, probabil, cu rezultate mai rele.

Alan WATKINS

Le Monde
PARIS

O PRODUCŢIE PARALIZATĂ

ÎN VREME ce războiul civil dintre guvernul federal nigerian şi autorităţile separatiste ale Biafrei continuă să facă ravagii, producţia petrolieră a fostei Federaţii a Nigeriei este astăzi total paralizată. Potrivit unor informaţii, pierderile economice suferite de autorităţile centrale, numai din cauza încetării activităţii petroliere, ar fi de ordinul a 150 000 de lire sterline pe zi.

Inexistentă cu zece ani în urmă, producţia de petrol a Nigeriei ajunsese în 1966 la aproape 21 de milioane de tone (cam tot atît cît în Sahara) şi, potrivit experţilor, urma să se apropie de 30 de milioane de tone încă de la sfîrşitul anului trecut. Aceste cifre ar fi făcut ca Nigeria să devină a treia ţară producătoare de petrol de pe continentul african (după Libia şi Algeria).

Din cele 203 puţuri aflate în activitate înainte de secesiunea biafreză, numai puţul din Okan, situat în largul coastei atlantice, rămăsese pînă nu de mult productiv. Încă din vara trecută, ocuparea portului Bonny de către trupele federale, port unde ajung conductele cîmpurilor petroliere din Vestul mijlociu, a fost urmată de încetarea totală a exporturilor de petrol nigerian. Pe de altă parte, ciocnirile militare au descurajat, evident, marile societăţi concesionare : nouă americane, una italiană, una franceză şi una anglo-olandeză. Nici rafinăria de la Port-Harcourt, capitala economică a Biafrei, nu şi-a reluat activitatea, oraşul şi împrejurimile fiind teatrul unor lupte sporadice, dar crîncene, pentru cucerirea unei piste de aterizare.

Aportul producţiei petroliere la ansamblul economiei nigeriene era important. Plata pentru permisele de explorare şi de concesionare a exploatării, diversele impozite, redevenţele propriuzise, procurau bugetului federal nigerian un venit substanţial. Ţinînd seama de modificările aduse regimului fiscal şi de avîntul prevăzut al producţiei, guvernul din Lagos conta în 1967 pe o triplare a acestor venituri şi aştepta încasări de ordinul a 60 milioane de lire.

Faptul că 65,4 la sută din rezervele de petrol inventariate în Nigeria se află pe teritoriul biafrez nu permite să se considere cu optimism viitorul imediat. Actualmente „sterilizate", resursele petroliere nigeriene nu vor putea fi puse în valoare raţional decît după încetarea luptelor, care fac zilnic sute de victime în rîndurile populaţiei.

Philippe DECRAENE

Ajutor internaţional pentru copiii biafrezi. Medicul din fotografie e nevoit să împartă lapte numai copiilor despre care se consideră cu certitudine că sînt în stare să supravieţuiască...

Neue Zürcher Zeitung

COMPROMIS ÎNTRE ŞEICI

CÎRMUITORII şeicatelor din regiunea Golfului Persic au ţinut luna trecută la Abu Dhabi o conferinţă de mult aşteptată şi amînată în repetate rînduri. Întîlnirea a fost de astă dată mai bine pregătită decît cea din mai, anul trecut, care a trebuit să fie amînată fără să se fi înregistrat vreun rezultat. Din relatările cu privire la întîlnirile precedente şi la substraturile lor, reiese că, între cele două grupuri de şeicate care vroiau să se asocieze, se formaseră o minoritate şi o majoritate, ale căror tendinţe erau în contradicţie unele cu altele. Dat fiind că hotărîrile Federaţiei trebuie să fie luate în unanimitate, nu a existat altă posibilitate în afară de căutarea unor formule de compromis între dorinţele celor două grupuri. Datorită, în primul rînd ministrului de externe al Kuweitului, şeicul Sabah al-Ahmed, aceste formule au putut fi găsite. În şedinţele lor, celor nouă cîrmuitori le-a rămas să se ocupe doar de amănunte şi să aprobe compromisurile asupra căroa se căzuse în prealabil de acord.

Trei probleme principale generaseră dispute : cine trebuia să devină preşedinte ; care trebuia să fie capitala Federaţiei ; dacă trebuia să se ajungă mai întîi la un acord asupra unei constituţii pentru Federaţie sau ar fi fost preferabil să se numească mai întîi un organ executiv. În jurul acestor trei probleme, cele două grupuri de şeicate s-au împărţit în felul următor : de o parte, minoritatea alcătuită din Qatar, Dubai şi Ras al-Khaima ; de altă parte, majoritatea constituită din Bahrein, Abu Dhabi şi şeicatele Sharja, Fujaira, Umm Qawain şi Ajman. Aceasta voia să stabilească capitala în Bahrein şi să-l ridice pe şeicul din Abu Dhabi, ale cărui venituri de pe urma petrolului vor servi la acoperirea principalelor cheltuieli ale Federaţiei, la rangul de prim-preşedinte al acesteia. Majoritatea dorea, de asemenea, să fie numit un consiliu executiv care să încredinţeze ulterior unei comisii de specialişti sarcina de a elabora constituţia. Minoritatea, de sub conducerea Qatarului, s-a opus ; ea a propus Doha, principala localitate din Qatar, ca sediu al Federaţiei şi numirea conducătorului din Dubai în funcţia de preşedinte, argumentînd că nu se poate numi un consiliu executiv înainte de a se fi stabilit printr-o constituţie care trebuie să fie prerogativele acestui guvern.

Persoane competente cred că Arabia Saudită a făcut uz de influenţa ei în favoarea minorităţii conduse de Qatar. Aceasta a reieşit limpede din lectura ziarelor care obişnuiesc să susţină punctul de vedere saudit ; ele au sprijinit argumentele Qatarului. Regele Feisal pare să fi ridicat Qatarul şi Ras al-Khaima la rangul de clienţi „ai săi" pentru că ambele sînt „state wahhabite", ca şi Arabia Saudită însăşi. Dubai pare să fi acceptat aceasta pentru că al doilea şeicat ca mărime şi bogăţie de pe „Coasta Piraţilor" se distanţează inevitabil de cel mai bogat şi mai important, Abu Dhabi. Pe de altă parte, Abu Dhabi nu este în relaţii bune cu Arabia Saudită din pricina vechii controverse în jurul oazelor din Buraimi, pe care Marea Britanie, ca protectoare a şeicatului Abu Dhabi le-a apărat cîndva împotriva Arabiei Saudite. Ce-i drept, Arabia Saudită evită la ora actuală să abordeze capitolul Buraimi ; ea nu a făcut însă niciodată cunoscut renunţarea sa la oazele care se află sub dominaţia şeicatului Abu Dhabi.

Bahreinul, ca sediu al Federaţiei, era acceptabil majorităţii pentru că insula posedă cea mai mare aşezare urbană din toate cele nouă principate — oraşul dublu Manama-Muharraq, cu o populaţie de peste 100 000 locuitori. În Bahrein, petrolul se extrage încă din 1932.

Compromisul la care s-a ajuns prin negocieri se rezumă la o serie de măsuri provizorii : a fost numit un consiliu federal provizoriu, care dispune de împuterniciri executive şi este răspunzător faţă de Înaltul consiliu federal al celor nouă cîrmuitori. Consiliul executiv poate lua hotărîri cu o majoritate de două treimi. Hotărîrile trebuie însă să se încadreze în directivele date de şefii şeicatelor. Delimitarea precisă a prerogativelor va fi stabilită prin constituţie. S-a hotărît de asemenea ca, pînă la fixarea definitivă a capitalei, conducătorii şeicatelor să se întîlnească de fiecare dată într-un alt şeicat ; pentru a se veni în întîmpinarea dorinţelor Qatarului, s-a stabilit ca prima întîlnire să aibă loc la Doha. La fiecare întîlnire, preşedinţia va reveni unui alt conducător. Locţiitorul şeicului din Qatar, Khalifa ibn Hamad Al Thani, urmează să devină cel dintîi preşedinte al Consiliului federal ; el va exercita aşadar, ca să spunem aşa, funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri. În general, şeicii au desemnat pe locţiitorii lor în Consiliul federal, fiecare urmînd a fi secondat de un consilier sau doi. În sfîrşit, Consiliul federal a fost însărcinat să numească comisii pentru unificarea mijloacelor de plăţi şi a serviciilor poştale, precum şi pentru crearea unui drapel, a unui imn naţional şi a unei steme de stat. Federaţia va deveni astfel un fapt împlinit. Ce-i drept, e de presupus ca problemele de prestigiu privind capitala şi preşedinţia executivei să fie din nou puse pe tapet atunci cînd, peste şase luni, se va trece la discutarea constituţiei. În orice caz, cele nouă şeicate au făcut acum primul pas pe calea spre un compromis.

Michel DEBRÉ

ministrul afacerilor externe al Franţei

Conducătorul Quai d'Orsay-ului în noul cabinet Couve de Murville s-a născut la Paris, la 15 ianuarie 1912. După absolvirea Şcolii de ştiinţe politice şi-a luat doctoratul în drept şi ştiinţe politice la Sorbona. În 1937 a fost numit secretar general al Comisiei de revizie vamală. Ulterior, a lucrat la departamentul finanţelor sub ministeriatul lui Paul Reynaud. Mobilizat în 1939, este luat prizonier un an mai tîrziu, dar izbuteşte să evadeze. În 1942 s-a întors clandestin în Franţa ocupată, unde a intrat în legătură cu mişcarea de Rezistenţă. În această perioadă Debré stabileşte contacte cu generalul de Gaulle, aflat pe atunci la Londra.

După eliberare, Michel Debré este numit comisar al Republicii în regiunea Angers, iar în 1945 începe să activeze în aparatul guvernamental. Din 1947 pînă în noiembrie 1948 a lucrat în cadrul guvernului ca secretar general pentru problemele germane şi austriece, iar în 1948 a fost ales în Senat din partea departamentului Indre-et-Loire. În 1955 e reales senator din partea departamentului St. Denis şi apoi, succesiv, senator din partea departamentului Garde des Sceaux şi a insulelor Réunion.

La 8 ianuarie 1959, Michel Debré devine prim-ministru al Franţei, funcţie pe care a ocupat-o pînă în aprilie 1962. Din 1966 pînă la formarea cabinetului Couve de Murville a fost ministru al afacerilor economice şi financiare.

Michel Debré este şi autorul unor volume de publicistică politică : „Refaire la France", „Demain la Paix", „La République et son Pouvoir", „La République et ses Problèmes", „Au Service de la Nation", „Jeunesse, quelle France te faut-il ?"

Într-o recentă declaraţie făcută în faţa Comisiei parlamentare pentru afacerile externe, referindu-se la direcţiile principale ale politicii externe a Franţei, Michel Debré s-a pronunţat pentru instaurarea unui climat de destindere în Europa şi pentru dezvoltarea relaţiilor dintre ţările din Est şi Vest, căutîndu-se toate punctele posibile de înţelegere. Ministrul afacerilor externe a subliniat totodată ataşamentul Franţei faţă de principiul dreptului popoarelor de a dispune singure de soarta lor. Ocupîndu-se de relaţiile dintre ţările C.E.E., şeful diplomaţiei franceze a menţionat că ele trebuie să se bazeze pe respectarea intereselor naţionale.

A. M.

poșta redacției

DICȚIONARUL FRANGULIS

Informațiilor și comentariilor din domeniul diplomației contemporane pe care le publică „Lumea", aș dori să le adaug semnalarea unui eveniment editorial din domeniul relațiilor internaționale. Recent a apărut la Paris cel de-al șaptelea volum al Dicționarului diplomatic editat de Academia Diplomatică Internațională, sub direcția secretarului general permanent, ambasadorul Antoine Frangulis. Conceput încă de la prima apariție, în urmă cu aproape patru decenii, ca o lucrare de mari sinteze, dicționarul Frangulis este pînă în prezent, prin cele șapte volume ale sale, cea mai amplă lucrare din domeniul respectiv, elaborată cu concursul unui grup numeros de personalități din multe țări ale lumii. Încă de la apariția primului volum, dicționarul Frangulis și-a căpătat un binemeritat prestigiu, ceea ce îl făcea pe profesorul Redslob, decanul Facultății de drept din Strasbourg, să declare că apariția oricărui nou volum al acestei opere este întotdeauna un eveniment. Din biroul Academiei Diplomatice Internaționale au făcut parte oameni de stat ca Edouard Herriot, Franklin Roosevelt, Eduard Beneș, Nicolae Titulescu, Maurice Schuman, Averell Harriman. Recent apărutul volum — acoperind perioada 1957—1967 — reunește în cele aproape 2 000 de pagini ale sale semnăturile a 27 șefi de state, 47 miniștri de afaceri externe, 117 ambasadori. Volumul consacră României o cronică a politicii sale internaționale din ultimii ani precum și o serie de articole. Primit cu interes în cercurile de specialitate, al șaptelea volum al dicționarului Frangulis continuă să onoreze definiția pe care i-a dat-o celebrul jurist René Cassin : „Un Littré al diplomației".

Ioan LĂZĂROIU
București

PLANUL DAWES

În nr. 29 al revistei „Lumea" s-a publicat un răspuns în legătură cu planul Young. Cred însă că atunci cînd vorbim despre planul Young trebuie să vorbim neapărat și despre planul Dawes, deoarece unul l-a anulat pe celălalt. Iată despre ce este vorba : planul privind plata reparațiilor de război datorate de Germania după primul război mondial a fost întocmit de un comitet de experți sub președinția unui financiar american, generalul Dawes, fiind aprobat la 16 august 1924 de conferința reprezentanților statelor aliate, întrunită la Londra. Acest plan prevedea de asemenea acordarea de împrumuturi și credite Germaniei de către statele aliate, în scopul refacerii industriei. Planul Dawes a facilitat penetrația capitalului străin, în special a celui din S.U.A., în industria germană și a jucat un rol important în refacerea potențialului industriei de război germane. El a fost înlocuit cu alt plan, elaborat de un comitet internațional de experți, sub conducerea bancherului american Owen Young și aprobat în 1930. Noul plan prevedea eșalonarea pe o durată de 59 de ani a reparațiilor de război ale Germaniei și o reducere a acestora cu 20 la sută în comparație cu planul Dawes. Aceasta a înlesnit și mai mult penetrația capitalului american și refacerea potențialului industriei de război germane. În 1932, însă, prin hotărîrile Conferinței de la Lausanne, planul Young a fost anulat.

Laurențiu Gh. ȘTEFĂNESCU
student, Iași

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Țara noastră a găzduit lucrările Reuniunii mixte a Comitetului administrativ de coordonare și a Comitetului pentru programe și coordonare al Consiliului Economic și Social. La informațiile privind lucrările reuniunii și opiniile participanților publicate în „Lumea", aș vrea să adaug cîteva date documentare despre acest organ principal al Organizației Națiunilor Unite. Consiliul Economic și Social formează — împreună cu Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul de tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul — grupa organelor principale ale O.N.U., potrivit articolului 7 din Cartă. Cu toate acestea, după criteriul competenței, poziția lor nu este identică. În timp ce Adunarea Generală și Consiliul de Securitate sînt în raporturi de egalitate (fără a exista paralelism de competență), Consiliul Economic și Social lucrează sub autoritatea Adunării Generale, căreia îi este conferită prin Cartă și răspunderea realizării colaborării economico-sociale. În acest sens, Adunarea Generală stabilește principiile colaborării, Consiliul Economic și Social rezolvînd sarcinile concrete. De aceea, și pe baza stipulațiilor articolului 60, acest organ principal este subordonat Adunării, răspunzătoare în fața Organizației pentru activitatea Consiliului. Trebuie să remarcăm că, spre deosebire de toate celelalte organe principale ale O.N.U., Consiliul Economic și Social are strînse legături cu organizații internaționale exterioare sistemului O.N.U., organizații neguvernamentale, a căror poziție e stabilită printr-un statut consultativ, în funcție de obiectul informațiilor pe care le pot furniza. Comitetul pentru organizații internaționale neguvernamentale al Consiliului Economic și Social acordă statut consultativ de tip A acelor organizații internaționale neguvernamentale care au o competență asemănătoare cu ECOSOC (Alianța cooperatistă internațională, de exemplu), ele putînd să facă propuneri care să fie înscrise pe ordinea de zi provizorie a Consiliului ; dacă propunerile sînt aprobate, reprezentanții lor pot să facă expuneri orale. Organizațiile care beneficiază de statute consultative de tip B (Alianța internațională a turismului, Crucea Roșie etc.) pot prezenta expuneri scrise. Îmi permit pe această cale să aduc o completare recentului Mic Dicționar Diplomatic Român, care amintește doar statutele consultative de tip A și B. Trebuie să amintim că există în sistemul legăturilor ECOSOC și o a treia categorie de organizații, cele înscrise în registrul secretarului general al O.N.U., care difuzează material informativ și pot să înainteze cereri scrise numai prin acesta și numai la cererea lui.

Leon IANCOVICI
student, București

FOAMETEA DIN BIAFRA

Am fost consternat citind în „Lumea" nr. 31 („Poșta redacției") amănuntele relatate despre îngrozitoarea situație în care se zbate populația Biafrei. Deși auzisem despre foametea care bîntuie acolo, nu bănuiam la ce proporții a ajuns. Și mai cutremurător în această tragedie este faptul că deocamdată nu se întrevede nici o speranță de ameliorare. Cifrele care indică numărul celor amenințați să moară în scurt timp de foame par aproape de necrezut, mai ales că ofertele de ajutor material nu lipsesc.

Desideriu MACH
Cîmpia Turzii

„GRAF VON SPEE"

În legătură cu interesantul articol publicat de revistă referitor la cuirasatul „Graf von Spee", îmi permit să fac cîteva adăugiri. Desigur, așa cum remarcă „Lumea", ceea ce aduce nou ziaristul italian — sau, mai exact, fostul ambasador englez la Montevideo — este intervenția diplomatică locală în sprijinul navelor engleze. Dar deși diplomația a căutat în mai toate războaiele navale să ușureze misiunea flotelor, nu este mai puțin adevărat că sfîrșitul lui „Graf von Spee" a fost consecința directă a modului cum au fost conduse operațiunile marinei engleze împotriva sa. La 17 decembrie 1939, raportul forțelor se prezenta astfel :

— de o parte, nava blocată „Amiral Graf von Spee", cuirasat de buzunar, cu ușoare blindaje laterale, deplasament 10 000 tone, artilerie principală 6 tunuri de 280 mm, viteză 27 noduri, cu instalația de tragere centralizată în parte avariată în urma luptei și de nereparat la Montevideo sau cu mijloacele bordului ;

— de cealaltă parte, diviziunea de blocadă cuprinzînd crucișătoarele ușoare „Achille" și „Ajax", fiecare de 7 000 tone, cu armament 8 tunuri de 152 mm, viteză 32,5 noduri — din care „Ajax" relativ ușor avariat — și crucișătorul greu „Cumberland", de 10 000 tone.

Cu toate că în împrejurări istorice asemănătoare — „Cervera" la Santiago de Cuba în 1898, „Variag", la Cemulpo în 1904 — navele blocate ieșiseră la luptă „pentru onoare", comandantul Langsdorf putea nădăjdui cu artileria sa, mai puternică, să scufunde unele din navele ce-l așteptau în larg și să încerce să se reîntîlnească în ocean cu vasul său de aprovizionare (după cum se știe, acest vas a putut ulterior să răzbată pînă în apele norvegiene). Superioritatea în viteză le permitea însă englezilor fie să angajeze din nou lupta ziua, fie să urmărească nava germană pînă la căderea nopții, cînd ar fi putut să se angajeze în acțiuni apropiate cu tunul și torpila.

În ce privește „Forța H" a amiralului Somerville — cuirasatul rapid „Renown", 32 000 tone, 6 tunuri de 381 mm, viteză 32 noduri și purtătorul de avioane „Ark Royal", 22 000 tone, cîteva escadrile de recunoaștere, bombardament și aerotorpiloare — această grupare se apropia grabnic de estuarul Rio de la Plata, venind de la Gibraltar, întocmai cum, cu douăzeci și cinci de ani înainte, crucișătoarele de bătălie ale amiralului Sturdee traversaseră Atlanticul spre a întîlni, la Falkland, escadra amiralului von Spee. In aceste condiții, Berlinul — mai amplu informat asupra posibilităților de intervenție ale navelor engleze — i-a cerut lui Langsdorf să-și scufunde nava în afara apelor teritoriale și să salveze echipajul, dînd astfel prioritate considerentului politic al pierderii prestigiului în cazul scufundării navei prin luptă. Războiul de cursă, condiționat de posibilitatea reaprovizionării cu combustibil și, evident, muniție, nu putea avea succes decît atîta vreme cît nava-corsar păstra secretul poziției și mișcărilor sale. Din acest motiv, „Graf von Spee", cu toată performanța organizatorică și tehnică a asigurării reaprovizionării periodice în plin ocean, nu a navigat decît în zone puțin frecventate ale emisferei australe și a scufundat mai puține vase decît unele crucișătoare ușoare germane în toamna anului 1914 (9 vase față de 16 ale lui „Emden" în Oceanul Indian și față de 17 ale lui „Karlsruhe" în Atlantic). Acțiunea sa nu putea dura decît pînă la întîlnirea cu nave militare engleze care l-ar fi făcut să-și consume o bună parte din proiectilele grele. Silit prin luptă să intre la Montevideo și blocat de adversari, cu toată posibilitatea unui vremelnic succes tactic în caz de ieșire, „Graf von Spee" devenise din seara de 13 decembrie definitiv condamnat la internare, distrugere sau autodistrugere.

N. KOSLINSKI
București

poșta redacției

CONDUCTE PETROLIERE

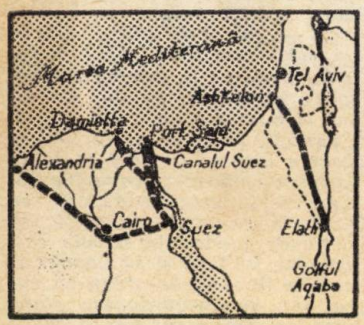

A. I. Izbașa, Lugoj. 1) Chiar și înainte de războiul arabo-izraelian din vara anului trecut, traficul prin Canalul de Suez era în scădere. Tancurile petroliere, reprezentînd aproape jumătate din numărul navelor care treceau prin Canal, sînt construite acum la dimensiuni prea mari pentru trecerea prin Canalul de Suez. Ca urmare, o proporție mereu crescîndă a petrolului extras din Orientul Mijlociu lua calea sudului și ocolea Capul Bunei Speranțe. Ținînd seama de acest fapt, guvernul R.A.U. intenționa să lărgească și să adîncească albia Canalului (care poate primi nave de cel mult 70 000 de tone), pentru a-l face accesibil și navelor pînă la 200 000 de tone. Majoritatea „supratancurilor" construite în prezent au însă o capacitate de 250 000 de tone și chiar mai mult, calculele economice demonstrînd că transportarea petrolului cu ajutorul lor revine mai ieftin, chiar dacă drumul parcurs este mai lung. Războiul a amînat și punerea în practică a unui al doilea proiect egiptean : construirea unei conducte petroliere cu o capacitate de 50 de milioane de tone anual, care să lege portul Suez de unul din cele trei porturi mediteraneene : Alexandria, Damietta sau Port-Said. În conformitate cu proiectul realizat de o firmă britanică, lucrările, care vor costa 150 milioane de dolari, vor începe anul viitor și se vor încheia la sfîrșitul anului 1970. Se crede că va fi preferată ruta Suez-Alexandria. Țările arabe, care furnizează circa 75 la sută din producția de petrol a Orientului Mijlociu, își vor putea dirija exporturile pe această cale. Și Izraelul construiește o conductă petrolieră între portul Elath, de pe țărmul golfului Aqaba, și portul mediteranean Ashkelon. Lucrările — care au început recent sub supravegherea unor specialiști din Izrael, Statele Unite și Franța — vor costa 113 milioane de dolari și vor fi gata în august 1969. Capacitatea conductei va fi atunci de 15 milioane de tone țiței brut anual, urmînd ca, pînă în 1975, crearea unor noi stații de pompare s-o ridice la 60 de milioane de tone. 2) Cadavrul fostului prim-ministru al Australiei, Holt, care s-a înecat cu cîteva luni în urmă, nu a fost descoperit.

GANDHI, CELE NOUĂ MUZE

Nelu Samson, Fălticeni. 1) Mahatma Gandhi a fost asasinat de un fanatic hindus. 2) Nu există nici o legătură de rudenie între el și Indira Gandhi. 3) Inițial, cele nouă muze au fost considerate a fi protectoarele poeților. Ulterior au fost puse sub patronajul lor toate artele și științele. Statuile muzelor reprezentau un ornament frecvent întîlnit în galerii și alte locuri similare. Sculptorii le înfățișau în chip diferit — una poartă o liră, alta un pergament etc. Probabil că de aici decurge împărțirea arbitrară a artelor și științei între cele nouă muze, împărțire care nu datează din epoca clasică, ci a apărut mult mai tîrziu. Astfel, Clio a ajuns să fie considerată muza istoriei, Erato — a poeziei de dragoste, Urania — a astronomiei etc. Că aceste clasificări, uneori contradictorii, nu au o bază istorică certă rezultă, între altele, din faptul că, în timp ce poetul Vergilius îi cerea lui Erato să-i inspire un poem istoric, Horațiu le menționa pe Clio, Caliope, Euterpe, Melpomene și Polyhimnia ca inspiratoare ale poeziei lirice.

SISTEMUL DIARHIC

Mircea Juncu, Timișoara. 1) Sistemul dublei guvernări, numit neoficial „diarhie", a fost introdus în India în 1919, deci pe vremea cînd nu era încă un stat independent. El se aplica la guvernarea provinciilor, care era exercitată de două organe : pe de o parte, un guvernator englez și un consiliu executiv responsabile pentru „problemele rezervate" ; pe de altă parte, miniștrii desemnați de guvernator dintre membrii aleși ai parlamentului provincial, cărora li se încredințau „problemele transferate". În prima categorie intrau irigațiile, combaterea foametei, justiția, poliția, iar în cea de-a doua — autoconducerea locală, administrația sanitară, lucrările publice, învățămîntul, agricultura, industria etc. În felul acesta, indienii preluau sarcina conducerii unor departamente importante, în calitate de lideri ai majorităților alese în parlamente. 2) Potrivit unui recensămînt din anul 1960, 58 la sută din populația albă a Africii de sud a indicat ca limbă maternă afrikaans (dialect neerlandez vorbit de urmașii burilor), iar 37,3 la sută — limba engleză.

ROOSEVELT, HIROHITO

Eugen Iaszai, București. 1) Franklin Delano Roosevelt nu a avut nici un accident de avion. El a murit în urma unei hemoragii cerebrale. Sănătatea sa fusese, în ultimii ani într-un continuu declin, întrucît, după cum arătam în răspunsul precedent, nu și-a revenit niciodată de pe urma poliomielitei suferite în tinerețe. 2) Împăratul Hirohito s-a născut în anul 1901. A studiat la școala nobilimii și a fost primul prinț moștenitor din istoria Japoniei care a plecat vreodată în străinătate (a vizitat, în anul 1921, cîteva țări europene). Nu știm de unde ați luat informația că ar fi doctor și că ar fi practicat medicina. Este inexact.

EVOLUȚIA SITUAȚIEI DIN CEHOSLOVACIA

Adrian Marinescu, București, Aurel Cîmpeanu, Pitești. Documentele și articolele apărute în presa cotidiană, precum și articolele și corespondențele publicate în „Lumea" conțin răspunsuri ample la toate întrebările dv. în legătură cu evoluția situației din Cehoslovacia. Sperăm că toate materialele în acest sens apărute de la trimiterea scrisorilor dv. v-au clarificat nelămuririle. Dacă au mai rămas însă aspecte în legătură cu care doriți amănunte suplimentare, scrieți-ne din nou.

Traian Sîncriian, București. Fostul președinte al S.U.A. Herbert Hoover a decedat la începutul acestui an. Harry Truman trăiește.

Ion Vasile, București. Orice legătorie de cărți din București vă va efectua lucrarea dorită.

Valeria Murariu și Angelo Grigoraș, Dorohoi. Revista „Lumea" nu publică adrese pentru schimbul de corespondență.

Liviu Meroșanu, Medgidia. Într-un număr mai vechi am furnizat, în cadrul „Poștei redacției", datele solicitate de dv. în legătură cu istoricul orașului Botoșani. Răsfoind colecția, le veți găsi. Între timp am decis, de altfel, să nu mai ocupăm spațiul „Poștei redacției" cu asemenea teme, deoarece ele nu se încadrează în profilul revistei.

Ion T. Tincu, București, Isac Zaider, Buhuși, Adrian Hudescu, București, Teodor Buta, Cluj, Robert Vasilescu, Cluj. Ne pare rău, dar nu sîntem în măsură să vă facem serviciul solicitat.

Marian Daicer, Brăila. 1) Toate cele cinci persoane atinse de gloanțe o dată cu Robert Kennedy au rămas în viață. 2) Biografia lui Edward Kennedy a fost prezentată la „Poșta redacției" din nr. 28/1968. 3) După cum am mai relatat, fetița Eliane, bolnavă de leucemie, a încetat din viață.

Traian Zaharia, Oradea. Problema nu mai este de actualitate.

Florin Lăcătușu, București. La „Cronica secundară" a lunii iulie („Lumea" nr. 32), portretul din pag. 22, col. I, îl înfățișează pe G. Williams, cîștigătorul „cursei solitarilor".

Emeric Tömösvary, Bocrșa, județul Caraș-Severin. 1) La 22 noiembrie 1963, în mașina prezidențială, împreună cu John Kennedy și soția sa, se mai aflau guvernatorul statului Texas, Jim Connaly (care a fost rănit în cursul atentatului) și soția acestuia, precum și doi oameni din serviciul de pază. 2) Nu e vorba de nici o greșeală. În telegramă s-a folosit terminologia protocolară.

Aurel Popian, Timișoara. Obiectivul urmărit prin propunerea dv. este just, dar metoda sugerată nu ni se pare cea mai potrivită.

Virgiliu Gh. Orman, Cîmpulung-Muscel. Ne-am ocupat amplu de evenimentele respective la a 50-a aniversare a lor.

C. Stroescu, București. 1) Nu intenționăm să mărim spațiul afectat rubricii „Săptămîna în telegrame", deși sîntem preocupați de îmbunătățirea continuă a conținutului ei. Aceasta, întrucît evenimentele internaționale care necesită o prezentare mai amplă sînt tratate în articole și corespondențe. 2) Textul nu a fost dat încă publicității.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

SUFRAGERIA

ASTOR

elegantă

modernă

preț convenabil

ÎNTREPRINDERILE MINISTERULUI ECONOMIEI FORESTIERE
realizează pentru Dv. garnitura de sufragerie „ASTOR" din materiale de cea mai bună calitate. Furniruită cu mahon și avînd un fileu decorativ din lamelin, SUFRAGERIA ASTOR, dă apartamentului dv. o notă de bun gust, eleganță și confort.

Preț de vînzare :
VITRINA — lei 1 818,
BUFETUL — lei 1 214,
MASA cu PLACĂ EXTENSIBILĂ — lei 680,
MĂSUȚĂ JOASĂ — lei 153,
SCAUN TAPIȚAT — lei 183.

Instalația combinată de desalinare electrică, distilație atmosferică și distilație în vid pentru țiței

proiectată și construită în România pentru capacitatea de 3,0 mil.to an. Este dotată cu echipament modern, cu un înalt nivel de automatizare a procesului, asigurînd o performanță ridicată și o mare flexibilitate în funcționare. Desalinarea electrică reduce conținutul de săruri din țiței la valori minime.

Produsele obținute sînt utilizate ca materii prime în procese de prelucrare secundară ca : reformarea catalitică a benzinei, cracarea catalitică a distilatelor de vid, cocsarea întîrziată a reziduului.

Lei 2

Actualitatea politică pragheză

reportaj pe glob

ÎNTRE CASTILIA ŞI EXTREMADURA

Imobilism la Convenţia G.O.P.

Cum a pregătit „führerul" răpirea „ducelui"

34
joi, 15 august
1968

lumea

Negocierile de pace nigeriano-biafreze de la Addis Abeba. Delegația nigeriană (fotografia de sus), condusă de Anthony Enahoro și cea biafreză, condusă de colonelul Odumegwu Ojukwu

În mai multe orașe din Statele Unite au avut loc recent puternice manifestații antirasiste. La Miami, acțiunile de stradă s-au soldat cu 3 morți și 18 răniți, precum și cu incendierea a numeroase clădiri

Puternice demonstrații studențești în capitala Mexicului împotriva ocupării localurilor universitare de către forțele armate

lumea

Nr. 34 (251) 15 AUGUST 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame.

INTERVIU

4 OLDRICH CERNIK, președintele guvernului cehoslovac

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

5 *Corespondență din Praga.* Moment important în dezvoltarea relațiilor româno-cehoslovace. *Romulus Căplescu.*
7 „Carta socialistă" britanică. *Frank Allaun.*
8 Lesotho, pămînt al speranței. *A. Sachs.*
9 Italia. Frămîntările fostei coaliții. *Radu Vasiliu.*
10 Miami Beach. Patru zile în august. *Eugen Preda.*
12 Dilema conjuncturii. *Alexandru Zamfir.*
14 O „introducere necesară" la jurnalul lui Che Guevara. *Anca Voican.*
18 *Cultura românească în circuitul valorilor internaționale.*
— Cei 150 de studenți de la Lyon. *Conf. univ. Ștefan Giosu.*
— Seminarul de la Padova. *Conf. univ. Alexandru Niculescu.*

REPORTAJ PE GLOB

15 Între Castilia și Extremadura. *Ion Dodu Bălan.*

PE URMELE ISTORIEI

22 România și „pactul celor patru". *Dr. Dinu C. Giurescu.*

SERIALE

20 Din culisele celui de-al doilea război mondial : Răsturnarea lui Mussolini (II) *Sergiu Verona.*
24 Războiul alcoolului (6) *Nicolae Minei.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 The New York Times, Le Monde, Jeune Afrique, Le Monde Diplomatique, Combat, Tempo.

PROFIL

30 EMILE DERLIN ZINSOU, președintele Dahomeyului.

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

Interviu în exclusivitate cu OLDRICH CERNIK președintele guvernului cehoslovac

pag. 4

Corespondență din Praga

Moment important în dezvoltarea relațiilor româno-cehoslovace

pag. 5

MIAMI BEACH – PATRU ZILE IN AUGUST

pag. 10

Reportaj pe glob

Între Castilia și Extremadura

pag. 15

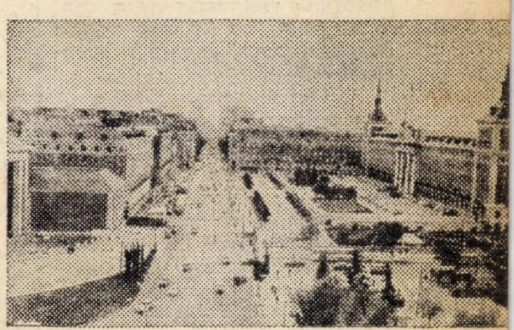

Pe urmele istoriei

România și „pactul celor patru"

pag. 22

Seriale

Răsturnarea lui Mussolini (II)

pag. 20

Invincibilul Al Capone

pag. 24

săptămîna

în telegrame

Paris

RECUNOAȘTERE FĂRĂ CONCLUZII

În timp ce la „ranch"-ul texan al președintelui Johnson candidatul republican desemnat, Richard Nixon, consultă vechile și prăfuitele dosare ale Administrației cărora puține elemente noi li s-au adăugat, la Paris, purtătorul de cuvînt al delegației nord-vietnameze la convorbirile oficiale dintre R.D. Vietnam și S.U.A., Nguyen Thanh Le, într-o conferință de presă, a criticat platforma electorală nerealistă a lui Nixon. Deși recunoaște eșecul politicii americane în Vietnam, a subliniat Nguyen Thanh Le, programul republicanilor nu trage învățăminte și nu recomandă nici încetarea bombardamentelor și nici retragerea trupelor, propunînd în schimb menținerea și întărirea autorităților saigoneze. Reprezentantul nord-vietnamez, respingînd afirmația vicepreședintelui Humphrey cum că pacea din Vietnam „ar fi apropiată", a arătat că bombardamentele asupra R.D. Vietnam au fost intensificate ca și raidurile asupra regiunilor Saigonului și Deltei Mekongului. Totodată, Nguyen Thanh Le a reafirmat hotărîrea poporului vietnamez de a continua lupta sa legitimă pentru libertate, pace, unitate și suveranitate.

MISTERELE „U.S. ARMY"

Este titlul unei scurte notițe apărute recent în „Combat" : „Poate părea de necrezut și totuși este adevărat. Într-un document oficial adresat Congresului american, generalul Elmer Staats, controlor general al materialului armatei terestre americane, arată că, anul trecut, în timpul transferului în Statele Unite al materialelor forțelor americane staționate în Franța, armata terestră americană a «pierdut» arme, muniții și echipament în valoare de 197 milioane dolari. Pînă în prezent — arată documentul — a fost recuperată suma de 32 milioane dolari, dar se consideră că vor mai trece încă cinci ani de căutări pentru «regăsirea» celor 75 milioane dolari dispăruți.

Ciudat este că, în timp ce unele materiale se volatilizează, altele apar în plus. Astfel, stocurile de produse medicale destinate forțelor americane staționate în Franța erau evaluate, în borderourile oficiale, la suma de 194 milioane dolari. Cînd aceste stocuri s-au înapoiat din Franța, inventarul arăta că valoarea produselor sosite era de 400 milioane dolari. Prin ce miracol ?

În sfîrșit, spune raportul generalului Staats, armata aerului americană nu mai știe unde se află un depozit secret de piloni pentru construirea unor baze aeriene în valoare de 175 000 dolari. Acest depozit se află undeva în Europa. Dar unde ? Nimeni nu-și mai amintește".

Washington

AL TREILEA

Are 46 de ani, este senator de Dakota de sud, se numește George McGovern, a declarat oficial că se lansează în cursa pentru Casa Albă și va concura alături de vicepreședintele Hubert Humphrey și Eugene McCarthy, senator de Minnesota, pentru a obține investitura partidului democrat la apropiatele alegeri prezidențiale. Nu e un necunoscut. Cu mult înaintea asasinatului de la Dallas, el se număra printre fervenții partizani ai familiei Kennedy. Reprezintă aripa tînără a partidului democrat. Și-a exprimat deseori nemulțumirea și chiar adversitatea față de politica Administrației Johnson. Șansele lui de a obține investitura partidului la Convenția de la Chicago (26 august) nu sînt minime. Numeroși adversari ai lui Hubert Humphrey — nedecișI să-și dea votul lui Eugene McCarthy — par a fi atrași de programul acestui continuator al ideilor senatorului Robert Kennedy.

Senatorul George McGovern

ȘI UN AL PATRULEA CANDIDAT

Se numește Lester Maddox. Este guvernator segregaționist al statului Georgia. A declarat, în cadrul unui interviu, că se gîndește foarte serios să participe la investitura partidului democrat. Admirator declarat al lui George Wallace, fostul guvernator al Alabamei, Lester Maddox speră ca prin candidatura sa să aducă o oarecare „variație" în sînul partidului democrat : ar fi singurul „conservator" împotriva celor trei : Humphrey, McCarthy și McGovern. (La pag. 8, un comentariu despre campania electorală americană).

Unitate a forțelor patriotice din Vietnamul de sud distinsă cu drapelul de onoare

Londra

MULȚUMIRE SUFLETEASCĂ CHIAR DACĂ...

O telegramă sosită din capitala britanică anunță hotărîrea guvernului Wilson de a menține politica de austeritate economică, chiar dacă balanța de plăți va cunoaște o evidentă ameliorare spre sfîrșitul anului. Hotărîrea, anunțată la numai două zile după plecarea misiunii Fondului Monetar Internațional care examinase starea finanțelor britanice — pentru a doua oară de la devalorizare — a alimentat argumentele celor ce consideră că politica financiară a guvernului de la Londra ar fi dictată de F.M.I. Totuși, premierul Harold Wilson este mai optimist decît în urmă cu o lună, injectările cu dolari ale băncilor centrale, ameliorarea balanței comerciale în luna iunie, creșterea productivității fiind apreciate ca aflîndu-se la originea acestei noi stări de spirit a primului ministru britanic.

Bruxelles

RELANSAREA UNEI ECONOMII

Abia ieșită din lunga criză ministerială, Belgia este în căutarea unui al doilea suflu, de astă dată economic. De cîțiva ani economia țării nu ajunge să-și regăsească ritmul (5½% în medie pe an) din perioada 1960—1964. Experții încearcă să ia pulsul economiei belgiene pentru a desprinde cîteva concluzii asupra perspectivelor anului 1968. Acestea însă „lasă îndoieli asupra unei modificări substanțiale a situației". În ianuarie 1968 un întreg arsenal de măsuri bugetare și monetare fusese utilizat : mărirea cheltuielilor pentru lucrările publice, construirea suplimentară a două mii de locuințe sociale, creșterea investițiilor private, reducerea impozitelor la exporturi și suprimarea taxelor la importuri. Dar — conchid experții — pentru relansarea economiei, guvernul va trebui să facă încă față „unor sarcini considerabile".

Addis Abeba

PROPUNERI ȘI CONTRAPROPUNERI

La cea de-a treia ședință a Conferinței de la Addis Abeba, prezidată de împăratul Haile Selassie, delegația biafreză a prezentat un proiect de reglementare a crizei nigeriene. Combătînd primul punct al planului expus anterior de delegația nigeriană, dr. Eni Ujoku, reprezentantul biafrez, a revenit asupra tezei privind „existența Biafrei ca stat independent și suveran și recunoașterea ei de către Conferință". Delegația biafreză a cerut înlăturarea blocusului economic, retragerea trupelor în frontierele existente înainte de război și încetarea imediată a focului. Biafrezii s-au arătat favorabili ideii unui

referendum organizat de Conferință în regiunile contestate, și au expus un plan privind asigurarea transportului de ajutor pentru victimele războiului nigerian.

Respingînd propunerile Biafrei, reprezentantul federal a reamintit sarcina comisiei consultative create la Kinshasa de a contribui la menținerea integrității teritoriale a Nigeriei. Cea de-a treia ședință a conversațiilor nigeriano-biafreze n-a adus deci nici o înviorare a atmosferei puțin încurajatoare care a caracterizat lucrările conferinței.

Tot săptămîna aceasta, Namdi Azikiwe, fostul președinte al Federației nigeriene și actualmente consilier al guvernului biafrez, a sosit la Monrovia, venind de la Paris, în scopul unei întrevederi cu președintele Liberiei, William Tubman.

Johannesburg

REMANIERE „DE NUANȚE"

O remaniere ministerială „de nuanțe", care nu pare a implica schimbări majore în actuala conduită a guvernului sud-african — astfel este considerată în cercurile politice competente schimbarea din guvernul lui Balthazar Vorster. Căci este vorba de o remaniere ce nu afectează decît patru miniștri, dintre care unul (ministrul dezvoltării comunitare, Marée) părăsește guvernul din motive de boală. Demisia lui Albert Hertzog (ministrul sănătății) reprezintă neîndoios o victorie a aripii moderate a Partidului Național, în timp ce plecarea senatorului Trollip (ministrul imigrării) constituie o satisfacție dată aripii „ultra".

Nicosia

REPRIZA A TREIA

Gunnar Jarring și-a reînceput pentru a treia oară escalele diplomatice : vineri, reprezentantul special al secretarului general al Organizației Națiunilor Unite în Orientul Mijlociu, sosit de la New York, a avut în capitala britanică o convorbire cu șeful diplomației izraeliene, Abba Eban. În cursul întrevederii, ministrul de externe al Izraelului și-a repetat propunerea de a se începe negocieri directe cu conducătorii țărilor arabe. Cu o zi mai înainte, joi, la sediul O.N.U. de la New York, reprezentantul Iordaniei, Mohamed El Farra, și cel al Izraelului, Iosef Kekoah, au apreciat, în cursul dezbaterii din Consiliul de Securitate privind recentele incidente dintre Izrael și Iordania, misiunea reprezentantului special al lui U Thant în Orientul Mijlociu, exprimîndu-și, fiecare în parte, tezele asupra posibilităților de progresare a acestei misiuni pe linia găsirii unei formule a reglementării conflictului arabo-izraelian. Cît privește vizitele lui Gunnar Jarring, acesta, după escala londoneză, va petrece cîteva zile de vacanță în Suedia și se va întoarce apoi la cartierul său general de la Nicosia.

Montevideo, Mexico, Rio de Janeiro

EFERVESCENȚĂ STUDENȚEASCĂ

Din nou, în America Latină, serioase tulburări studențești. Dintre acestea, cele mai puternice au avut loc în Uruguay. Nemulțumirile s-au declanșat în urma unor percheziții efectuate de poliție la Universitatea din Montevideo, pentru a-l găsi pe Ulysse Reverbel, directorul Companiei de electricitate, răpit cu o săptămînă în urmă. Între cei aproape 3 000 de studenți care au protestat împotriva violării autonomiei universității și forțele polițienești s-au produs ciocniri ce au durat aproape patru ore. Bilanțul : doi morți, zeci de răniți, distrugeri însemnate în interiorul localului universității. Șeful poliției locale a recunoscut în cele din urmă că percheziția efectuată în șase din facultățile universității n-a adus nici un indiciu în legătură cu o eventuală participare a studenților la răpirea lui Reverbel. Ca o concesie, guvernul uruguayan a hotărît să propună Senatului destituirea consiliului de conducere al universității.

La Ciudad de Mexico, studenții mențin greva declanșată în scopul obținerii demisiei primarului capitalei și a personalităților politice implicate în reprimarea armată a manifestațiilor studențești. Un grup de profesori au cerut președintelui Diaz Ordaz să arbitreze conflictul.

Mișcările studenților brazilieni au necesitat cea mai serioasă concentrare de dispozitiv militar cunoscută în Brazilia de la lovitura de stat din 1964. Principala cauză a nemulțumirilor din rîndurile tineretului universitar brazilian o constituie arestarea, la începutul lunii, a unui grup de studenți în frunte cu liderul lor, Vladimir Palmeira.

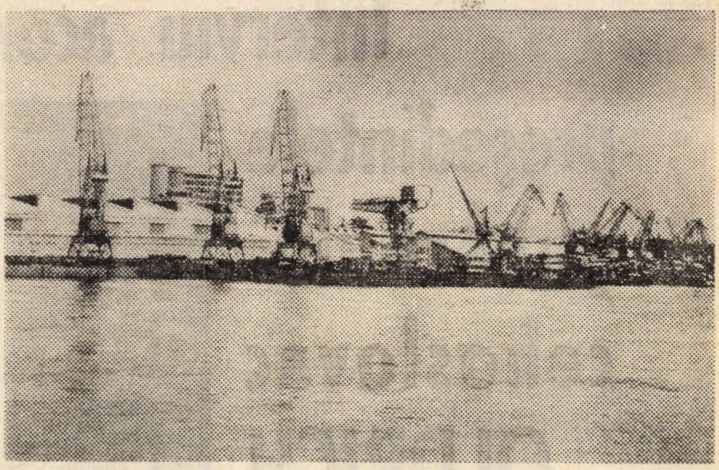

Republica Congo (Brazzaville) sărbătorește la 15 august cea de-a 8-a aniversare a proclamării independenței sale de stat (1960). În imagine, un chei din Brazzaville cu instalații portuare din cele mai moderne

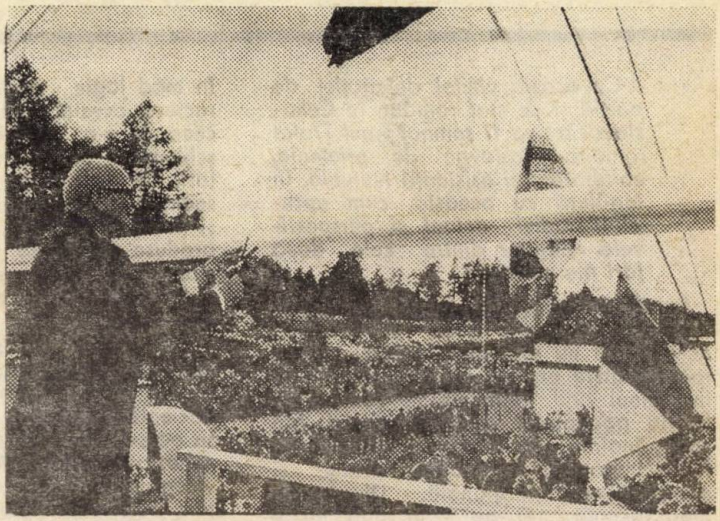

Președintele Finlandei, Urho Kekkonen, tăind panglica de inaugurare a noului canal Saimaa care va lega marele lac Mustola de rețeaua navigabilă finlandeză

Ulysse Pereyra Reverbel, directorul Companiei naționale uruguayene de electricitate și consilier apropiat al președintelui Uruguayului, răpit săptămîna trecută, a fost regăsit sănătos într-o mașină dintr-un cartier din Montevideo

În exclusivitate pentru „Lumea"

Interviu acordat de președintele guvernului cehoslovac OLDRICH CERNIK

Cu ocazia vizitei delegației de partid și de stat române în Cehoslovacia va fi semnat noul Tratat româno-cehoslovac de prietenie, colaborare și asistență mutuală. În legătură cu aceasta, cum apreciați stadiul actual și perspectivele relațiilor dintre cele două țări ale noastre ?

Relațiile dintre România și Cehoslovacia sînt foarte bune și, desigur, acest lucru nu este întîmplător. Numeroase motive explică această situație și, în primul rînd, momentele comune în istoria popoarelor celor două țări. Mă refer, înainte de toate, la îndelungata luptă împotriva dominației străine și pentru libertate națională. Din istoria mai recentă, noi nu vom uita niciodată miile de soldați români care și-au jertfit viața în bătăliile comune împotriva fascismului pentru eliberarea patriei noastre, spre sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.

Dacă relațiile între popoarele celor două țări au fost bune încă după primul război mondial, este evident că ele s-au îmbunătățit calitativ după ce puterea în ambele țări, în urma victoriei asupra fascismului și reacțiunii interne, a trecut în mîna poporului care și-a trasat ca sarcină comună — construcția socialismului. A fost firesc ca relațiile frățești să se cimenteze curînd între cele două țări prin primul Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală, precum și prin colaborarea multilaterală a țărilor socialiste — în cadrul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc și al Tratatului de la Varșovia.

Apreciind relațiile bilaterale, se poate spune fără exagerare că s-a ajuns la dezvoltarea lor permanentă în toate domeniile. Ar fi nevoie de un spațiu prea amplu pentru a enumera rezultatele obținute în toate domeniile. Să ne oprim însă puțin asupra relațiilor economice și politice. Indiscutabil, colaborarea economică a adus avantaje importante ambelor țări și a contribuit în mod eficient la dezvoltarea potențialului lor material. În mod logic, cu trecerea timpului, caracterul acestei colaborări s-a modificat, ceea ce s-a manifestat și în structura schimbului de mărfuri între cele două țări. De mult timp, România nu mai înseamnă pentru noi numai materii prime și produse agricole, ci și un furnizor de produse valoroase ale industriei constructoare de mașini, de camioane și automobile de teren, energie electrică etc.

În legătură cu dezvoltarea economiei celor două țări, apare, bineînțeles, necesitatea unor noi forme de colaborare mai eficiente. Concret, de aceste probleme se ocupă Comisia guvernamentală mixtă cehoslovaco-română condusă de către vicepreședinți ai guvernelor celor două țări. Pe acest plan, un rol important l-ar putea avea adîncirea cooperării și specializării producției pe calea unor contacte directe ale organizațiilor și întreprinderilor — cu stricta respectare a orientării primite din partea organelor de planificare și a ministerelor respective — și colaborarea lor strînsă în domeniul producției, ca și în domeniul desfacerii și al cercetării. Această colaborare s-ar putea baza pe acorduri, incluzînd și condițiile de transmitere a documentării și licențelor.

În domeniul politic, relațiile noastre se întemeiază pe unitatea de țeluri în construcția socialismului pe care fiecare dintre cele două țări îl realizează după principiile marxism-leninismului, potrivit condițiilor lor specifice. Aceasta înseamnă că în relațiile reciproce ne conducem după principiul internaționalismului proletar, al respectării principiilor egalității ambelor părți, suveranității lor depline și neamestecului în treburile interne. Despre felul în care poporul român și partidul său comunist înțeleg aceste principii, țara noastră este tot mai conștientă tocmai în aceste zile cînd Partidul Comunist din Cehoslovacia a început procesul de renaștere a societății și se străduiește să înlăture deformările din anii trecuți. Poporul și partidul nostru dau o înaltă apreciere poziției României și simpatiei cu care este urmărită în țara dv. realizarea acestui proces.

În încheiere, aș vrea să-mi exprim convingerea că noul tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală va deveni baza unei viitoare dezvoltări multilaterale a relațiilor dintre cele două țări ale noastre, în avantajul construcției socialismului în Cehoslovacia și în România, precum și pentru întărirea păcii în Europa.

În curînd va avea loc cel de-al XIV-lea Congres al P.C.C., eveniment de mare importanță pentru dezvoltarea Cehoslovaciei. Cum caracterizați procesul început în urma plenarei din ianuarie a C.C. al P.C.C. ?

Esența procesului social pe care țara noastră îl trăiește începînd din ianuarie 1968 este înlăturarea și corijarea rapidă a tot ceea ce în anii trecuți a deformat construcția socialismului. Acest proces va asigura înaintarea țării în mod energic, bine gîndit și conștient, pe o cale care să împlinească cu consecvență esența democratică și umanitară, sensul socialismului.

Ținînd cont de condițiile noastre interne este vorba — ca să ne exprimăm pe scurt — de necesitatea ca :

— în primul rînd, toate păturile celor ce muncesc să vadă în construcția societății socialiste într-adevăr o problemă a lor, realizarea țelurilor și străduințelor lor, a intereselor și necesităților lor ;

— în al doilea rînd, popoarele ceh și slovac și fiecare minoritate națională din țara noastră să vadă în construcția și dezvoltarea patriei lor socialiste garanția valorificării depline, pe bază de egalitate în drepturi, a intereselor și țelurilor lor naționale ;

— în al treilea rînd, Partidul Comunist Cehoslovac să fie forța conducătoare a societății, nu pe baza vreunui decret, ci prin autoritatea sa firească, adevărată și recunoscută de întregul popor.

Bineînțeles, toate acestea impun aplicarea legităților generale ale construcției socialiste în concordanță cu posibilitățile reale și cu condițiile țării noastre, cu tradițiile, gîndirea și simțămintele poporului. Sîntem convinși că tocmai o asemenea cale de construcție socialistă a societății va avea rădăcinile cele mai adînci și cele mai puternice.

Nu vrem să distrugem și nici să negăm nimic din ceea ce au creat pozitiv anii de construcție socialistă de pînă acum. Dimpotrivă, vrem să pornim de la aceste realizări și să sporim în mod efectiv aspectele cele mai luminoase ale socialismului.

Acest lucru este valabil și în ceea ce privește ecourile internaționale ale evenimentelor sociale actuale de la noi. Ne pronunțăm pentru principiile internaționalismului socialist, pentru respectarea obligațiilor care decurg din alianțele noastre, pentru o colaborare din ce în ce mai strînsă și multilaterală cu țările socialiste frățești, o colaborare care să se exprime nu numai în cuvinte, ci în primul rînd în acțiunile noastre, în contribuția noastră activă și cu spirit de inițiativă. Sînt ferm convins că una dintre manifestările acestui efort al nostru vor fi rezultatele fructuoase ale vizitei delegației de partid și de stat române în Cehoslovacia. Țelul nostru este de a

contribui cu posibilităţile noastre modeste la întărirea socialismului, democraţiei şi păcii în lume.

Dezvoltarea începută cu plenara din ianuarie a C.C. al P.C.C., iar acum pregătirile directe ale celui de al XIV-lea Congres extraordinar al P.C.C., confirmă justeţea căii noastre. Acest lucru se manifestă într-o asemenea dezvoltare a activităţii concrete, a participării şi colaborării vii a tuturor păturilor populaţiei, care cu greu poate găsi precedent în trecut. Sîntem convinşi că ne vom îndeplini sarcinile şi obiectivele noastre.

Ce perspective deschide poporului dumneavoastră programul de acţiune al partidului şi care sînt sarcinile principale care rezultă din acesta ?

Programul de acţiune şi declaraţia guvernului care se inspiră din acest document sînt îndreptarul concret al înfăptuirii acelor ţeluri şi sarcini despre care am vorbit.

Aceste sarcini ar putea fi astfel rezumate :

În primul rînd, este vorba de a edifica o nouă structură politică a statului şi societăţii în aşa fel încît prin componenţă, ierarhizare reciprocă a organelor, organizaţiilor şi instituţiilor şi prin măsurile legale necesare să ofere garanţii depline în aplicarea drepturilor şi libertăţilor democratice ale cetăţenilor şi dezvoltării multilaterale a societăţii.

În al doilea rînd, să se constituie noi structuri de stat între cele două popoare ale ţării noastre pe baza principiului federativ.

În al treilea rînd, să se ia măsuri hotărîte pentru ca economia cehoslovacă să se dezvolte la un înalt nivel — intensiv şi efectiv —, să se bazeze pe dezvoltarea amplă a ştiinţei şi tehnicii şi să creeze premisele pentru creşterea sistematică a nivelului de viaţă al celor ce muncesc.

În al patrulea rînd, în domeniul politicii externe — să întărim mai departe legăturile cu aliaţii şi colaborarea multilaterală cu ţările socialiste şi să înfăptuim în mod activ şi cu spirit de iniţiativă o politică de coexistenţă paşnică faţă de ţările cu o altă orînduire socială.

Din programul de acţiune multe obiective au fost îndeplinite. În aceste zile se dezvoltă pe larg discuţia privind proiectul noului statut al partidului şi în zilele viitoare vor fi publicate principiile organizării federative a statului care, de asemenea, vor fi supuse dezbaterii întregii naţiuni.

S-a confirmat pe deplin — şi acest lucru aş vrea să-l accentuez în mod special — că realizarea consecventă a programului de acţiune întăreşte şi consolidează în mod eficient autoritatea partidului şi conducerii sale, a guvernului şi a celorlalte organe de stat, încrederea tuturor cetăţenilor în reprezentanţii săi.

■

În încheiere, permiteţi-mi să folosesc această ocazie, şi prin intermediul revistei dumneavoastră, să exprim poporului român mulţumiri sincere pentru faptul că în decursul întregului proces de renaştere ne-a fost un prieten bun, care a crezut şi crede în opera noastră şi ne oferă sprijinul său deplin.

Moment important în dezvoltarea relaţiilor româno-cehoslovace

La apariţia acestor rînduri, locuitorii Pragăi sînt pe punctul de a întîmpina în mod sărbătoresc pe membrii delegaţiei de partid şi de stat a Republicii Socialiste România, condusă de tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Este un nou moment memorabil în cronica bogată a relaţiilor româno-cehoslovace ; el prilejuieşte întîlnirea conducătorilor a două ţări unite prin comunitatea orînduirii social-politice, a concepţiei despre lume şi viaţă — ideologia marxist-leninistă, prin identitatea ţelurilor construirii noii societăţi, socialiste. O manifestare concretă a afirmării vitalităţii acestor relaţii, întemeiate pe stimă şi respect reciproc, egalitate deplină, independenţă şi suveranitate naţională, neamestec în treburile interne, internaţionalism socialist, o constituie atenţia şi simpatia manifestate de România faţă de procesul de perfecţionare a societăţii socialiste cehoslovace, încrederea faţă de linia stabilită şi urmată de Partidul Comunist din Cehoslovacia, aflat în fruntea vastului proces de înnoire al ţării prietene.

În timpul vizitei delegaţiei române, va fi semnat noul Tratat de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală între România şi Cehoslovacia. Aici, la Praga, ca şi la Bucureşti se apreciază că acest document, care consfinţeşte tradiţionalele noastre relaţii de prietenie şi colaborare frăţească în contextul actualului moment al relaţiilor bilaterale şi internaţionale, va chezăşui dezvoltarea continuă, spre binele reciproc, a legăturilor pe multiple planuri dintre România şi Cehoslovacia.

Relaţiile dintre cele două ţări, cu rădăcini adînci în trecutul popoarelor noastre şi verificate de-a lungul anilor în momente de cumpănă pentru istoria lor, s-au dezvoltat pe o treaptă nouă în anii construcţiei socialiste. Succesele obţinute de popoarele noastre în dezvoltarea economiei, ştiinţei şi culturii, în ridicarea nivelului de trai material şi spiritual al oamenilor muncii au fundamentat o temelie trainică pentru extinderea necontenită a relaţiilor de cooperare româno-cehoslovace în cele mai diverse domenii de activitate materială şi spirituală. Deosebit de importante pentru aprofundarea prieteniei româno-cehoslovace s-au dovedit dezvoltarea relaţiilor de colaborare pe linie de partid şi de stat.

Am avut ocazia să vorbim de mai multe ori în corespondenţele trimise de aici despre ecoul larg stîrnit în opinia publică cehoslovacă de atitudinea de sprijin, simpatie şi încredere, manifestată de România faţă de eforturile desfăşurate de poporul Cehoslovaciei, de partidul său comunist, în vederea înfăptuirii complexelor sarcini pe care le pune procesul de înnoire, de perfecţionare a orînduirii socialiste. Apropierea vizitei nu a făcut decît să amplifice acest ecou. În ciuda numeroaselor probleme de politică internă şi externă pe care le-a avut de tratat presa din Praga, Bratislava şi alte localităţi, aproape că nu a fost zi, şi în această săptămînă, în care să nu fi întîlnit în paginile ziarelor articole şi reportaje consacrate ţării noastre, înfăptuirilor sale, crîmpeie din felurite domenii de activitate menite să dea cititorului cehoslovac posibilitatea de a-şi forma o imagine a ceea ce reprezintă România contemporană.

Ample spaţii a acordat presa de aci cuvîntării rostite de tovarăşul Nicolae Ceauşescu cu ocazia „Zilei minerului", subliniind în titluri, cu litere mari, ideile de bază ale cuvîntării, după cum au fost reproduse extrase largi şi din articolul din „Scînteia" : „Toate eforturile spre întărirea unităţii ţărilor socialiste". „Românii au dreptate", scria „Mlada Fronta" comentînd acest articol. Referindu-se la vizita delegaţiei române în Cehoslovacia, primul ministru O. Cernik a declarat participanţilor la adunarea de la Domazlice că discuţiile care vor avea loc „vor duce la întărirea prieteniei, colaborării şi alianţei noastre, ne vor da posibilitatea unui preţios schimb de experienţă în problemele de politică internă şi construcţie a socialismului". Într-un comentariu asupra suitei de vizite care au avut sau urmează să aibă loc în Cehoslovacia, ziarul „Svobodne Slovo" are cuvinte de preţuire la adresa personalităţii conducătorului delegaţiei române „care se bucură de o autoritate ce depăşeşte cu mult graniţele ţării". Cotidianul „Prace", la rîndul său, relevă politica creatoare, independentă, desfăşurată în domeniul relaţiilor externe de România şi sprijinul acordat de poporul şi statul român poporului cehoslovac, sprijin care constituie o reflectare a ideilor abordării specifice a problemelor construcţiei socialiste în fiecare ţară.

Contactul româno-cehoslovac la cel mai înalt nivel care începe astăzi constituie un prilej fericit de reafirmare a unor tradiţionale legături de prietenie şi colaborare ; convorbirile care urmează să aibă loc între conducătorii celor două partide şi state vor permite jalonarea mai departe a cursului ascendent în relaţiile dintre România şi Cehoslovacia. În acelaşi timp, într-un context mai larg, actuala vizită se înscrie în preocuparea comună a celor două ţări ale noastre de a contribui activ — în mod concret şi cu acest prilej — la afirmarea ideilor socialismului, la cauza întăririi unităţii ţărilor socialiste.

...Praga a îmbrăcat veşmîntul zilelor mari. Pe căile de acces spre Hrad, pe principalele artere, pe clădirile pu-

→

blice și locuințele particulare au fost arborate drapelele naționale ale României și Cehoslovaciei. În vitrinele magazinelor au fost așezate fotografii ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. În numeroase locuri au fost implantate lozinci care adresează cuvinte călduroase de salut. Izvorîtă din inimă, tradiționala urare „Bine ați venit" constituie, dincolo de aspectul imediat și festiv, o expresie constantă a legăturilor tradiționale care unesc cele două țări și popoare și cărora astăzi socialismul le conferă rezonanțele marilor profunzimi.

■

Dialogul româno-cehoslovac se încadrează în activitatea politică intensă ce caracterizează actualul moment evolutiv al țării prietene, care afirmă liniile directoare ale Cehoslovaciei socialiste în politica sa internă și internațională.

În această săptămînă, rezultatele întîlnirilor de la Cierna și Bratislava au fost analizate în cadrul unor ședințe ale Prezidiului C.C. al P.C.C. și guvernului cehoslovac și au format, de asemenea, obiectul unor adunări în diverse localități ale țării la care au luat cuvîntul membri ai conducerii partidului. Aceste reuniuni au constituit prilejul pentru participanți de a lua act cu satisfacție de pașii pozitivi realizați ca urmare a discuțiilor răbdătoare și în spiritul înțelegerii reciproce pe calea înlăturării neînțelegerilor ivite, în condițiile în care se recunoaște dreptul fiecărui partid de a-și rezolva singur problemele, pe calea întăririi colaborării, pornind de la principiile egalității în drepturi, respectării suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne.

Săptămîna care a trecut a înregistrat, de asemenea, continuarea seriei de dialoguri cu reprezentanți de frunte ai unor partide comuniste și muncitorești.

Vizita făcută la Praga de delegația U.C.I. în frunte cu președintele Iosip Broz Tito, la invitația C.C. al P.C.C., s-a dovedit, potrivit aprecierilor ambelor părți, rodnică în rezultate aducînd, așa cum se arată în comunicatul comun, o contribuție de seamă la întărirea relațiilor tovărășești între cele două partide. În cursul convorbirilor, cele două delegații s-au informat reciproc asupra activității partidelor respective și au procedat la un schimb de vederi în probleme actuale ale mișcării internaționale comuniste și muncitorești, subliniind importanța pe care o prezintă pentru consolidarea unității forțelor socialiste existența unor relații de egalitate, sincere, în spirit democratic, bazate pe principiile internaționalismului proletar. Cu prilejul unei conferințe de presă organizate în una din sălile Hradului, Iosip Broz Tito a reafirmat sprijinul față de activitatea desfășurată de comuniștii cehoslovaci. El a apreciat ca dăunătoare pentru cauza socialismului posibilitatea amestecului unor țări socialiste în treburile interne ale unui stat frățesc și a declarat, totodată, că unica și cea mai bună cale de a rezolva divergențele între țările socialiste este abordarea într-un spirit tovărășesc a problemelor deschise. Reprezentanții ambelor partide au arătat că discuțiile avute nu s-au referit doar la chestiuni de partid ci au abordat și probleme bilaterale și, în primul rînd, aspectele concrete în vederea extinderii multilaterale a colaborării economice dintre cele două țări.

Convorbirilor de la Praga cu delegația U.C.I. le-au succedat, la interval de numai o zi, convorbirile de la Karlovy Vary cu o delegație a P.S.U.G. condusă de W. Ulbricht. Această întîlnire, după cum sublinia tovarășul Josef Lenart, secretar al C.C. al P.C.C., este o inițiativă cehoslovacă. „După ultimele evenimente, noi trebuia să vorbim cu conducătorii Republicii Democrate Germane despre relațiile noastre reciproce și despre probleme privind întreaga Germanie și cele două state germane. Noi dorim să promovăm o politică activă". Comentînd această vizită, conducători de frunte cehoslovaci au declarat că ea reflectă atît interesul deosebit manifestat față de problema germană de către Cehoslovacia cît și faptul că R.D.G. este un important partener economic al acesteia.

■

În domeniul vieții politice interne, săptămîna aceasta a fost, la rîndul său, bogată în evenimente. Ca o trăsătură definitorie rămîne faptul că procesul de înnoire a societății se desfășoară într-un climat de interes general, bucurîndu-se de sprijinul și încrederea întregului popor. Exemplele în acest sens se întîlnesc pretutindeni. În trecut, Praga și-a datorat cea de-a doua denumire a sa — „Orașul de aur" — acoperișurilor vestitelor sale catedrale și palate peste care mîini meștere așternuseră cu migală folii subțiri din rîvnitul metal galben. „Dați un gram de aur pentru republică" — campania pornită spontan din rîndurile populației, a făcut ca această denumire să capete valențe noi. În mai puțin de zece zile, s-au strîns în acest fel peste 20 kg de metal prețios. De asemenea, uzinele de construcții de mașini „Martin" sau combinatul „Chemopetrol-benzina" au donat pentru o altă acțiune, care s-a inițiat spontan — „Fondul Republicii" — sume ce se ridică la ordinul a milioane de coroane.

Asigurarea dezvoltării într-un ritm continuu a economiei, înfăptuirea noii organizări juridico-statale, pe baza egalității depline în drepturi între cele două popoare, ceh și slovac, dezvoltarea democrației socialiste constituie, așa după cum au subliniat în repetate rînduri conducătorii cehoslovaci, sarcini fundamentale ale momentului de față și acestor sarcini poporul înțelege să-și consacre toate forțele, prin activitatea fiecărui bărbat și a fiecărei femei la locul său de muncă, prin inițiative de felul celor amintite, prin sprijinirea politicii interne și externe a partidului și a statului.

O simplă răsfoire a paginilor presei dă cea mai bună măsură a acestor preocupări. Din problemele dezbătute cu temeinicie și spirit de răspundere în diverse foruri și organisme, pînă la nivelul cel mai înalt, precum și în articolele ziarelor și publicațiilor de tot soiul, incidența cea mai mare o au cele de ordin economic : necesitatea lichidării fenomenelor care împiedică dezvoltarea economică, necesitatea înlocuirii instalațiilor industriale învechite, care au devenit necorespunzătoare, și a modernizării echipamentului pentru a corespunde parametrilor celor mai înalți ai tehnicii mondiale ; dezbaterea directivelor economice pentru anul 1969, din care reține atenția noua corelare a investițiilor în sensul unui mai mare accent care se pune pe sectorul bunurilor de consum, al industriei materialelor de construcții, precum și în sfera serviciilor; planurile în vederea unei mai riguroase discipline financiare, fără ca aceasta să afecteze însă nivelul de trai al populației ș.a.m.d. Dezbaterea publică, în spiritul unei depline sincerități, a diverselor aspecte concrete, legate de dezvoltarea economică a țării, permite observatorului să-și formeze impresia unei atitudini practice, realiste, a căutării soluțiilor celor mai eficace.

Și problemelor colaborării economice cu celelalte țări ale lumii li se acordă o largă atenție. Primul ministru O. Cernik a subliniat în interviul acordat unuia din ziarele pragheze însemnătatea îmbunătățirii colaborării în C.A.E.R. și a scos în evidență faptul că dezvoltarea colaborării economice cu țările socialiste nu exclude intensificarea comerțului cu țările capitaliste în condiții reciproc avantajoase.

În afara chestiunilor economice, un alt grup de probleme fundamentale îl constituie cele legate de multiplele aspecte de ordin constituțional, politico-administrativ, financiar etc. Liniile călăuzitoare ale soluțiilor la toate problemele care se ridică azi în fața societății cehoslovace sînt incluse, după cum se știe, în Programul de acțiune adoptat la plenara din luna mai a C.C. al P.C.C. și care urmează să fie supus în curînd spre sancționare forului suprem al partidului — Congresul. Pe zi ce trece se intensifică pregătirile în vederea acestui eveniment de o însemnătate deosebită pentru popoarele ceh și slovac. Pe linia acestor pregătiri se înscrie publicarea noului proiect de statut al partidului care, după cum arată „Rude Pravo", este menit să constituie unul din instrumentele cele mai eficace pentru a asigura exercitarea de către partid a rolului său de forță politică conducătoare a societății.

Congresul extraordinar al P.C.C. va fi precedat de Congresul Partidului Comunist din Slovacia. Documentele Congresului de la Bratislava au fost dezbătute la o ședință comună a Prezidiului C.C. și a Secretariatului P.C. din Slovacia care au discutat, de asemenea, principiile viitoarei organizări federative a țării. În legătură cu aceasta, trebuie menționat că proiectul noului statut al P.C.C. — considerat ca structură organizatorică la scara întregii țări — prevede crearea și a unui P.C. al Cehiei ; pînă în prezent nu există, ca o structură separată, decît P.C. din Slovacia.

■

Urmărind cu atenție și simpatie cursul evoluției din R. S. Cehoslovacă, poporul român își exprimă încrederea sa în capacitatea oamenilor muncii cehoslovaci de a rezolva problemele complexe ale continuei dezvoltări a orînduirii socialiste. Vizita conducătorilor de partid și de stat ai țării noastre aici, la Praga, este apreciată de poporul prieten ca marcînd un moment de o deosebită însemnătate pentru adîncirea relațiilor de prietenie și colaborare frățească dintre România și Cehoslovacia.

Praga, 13 august

„Carta socialistă" britanică

Articol scris pentru „Lumea" de

Frank ALLAUN

membru al Camerei Comunelor

În momentul de față, în întreaga mișcare laburistă și sindicală britanică — cea mai veche din lume — au loc frămîntări adînci. Trebuie recunoscut în mod sincer că ele sînt rezultatul situației proaste, atît a guvernului cît și a partidului laburist. Ca urmare a recentelor alegeri parțiale, conservatorii au cîștigat mandate aparținînd anterior laburiștilor. Mai mult, alegerile anuale pentru consiliile municipale au dus la înfringeri zdrobitoare pentru consilierii laburiști și la înlocuirea lor cu conservatori. Sondajele de opinie arată că în cazul în care ar avea loc în prezent alegeri generale, actualul guvern ar fi înlăturat din Camera Comunelor și înlocuit printr-o uriașă majoritate conservatoare.

Întrucît un guvern britanic nu este obligat să țină alegeri decît după cinci ani de la obținerea mandatului (exceptînd cazul unei crize politice acute), nici acesta nu va trebui probabil să facă față alegătorilor înainte de luna martie 1971. Iar aproape trei ani reprezintă o perioadă îndelungată în politică. Guvernul se poate redresa, dar mulți observatori sînt de părere că pentru aceasta el va trebui să schimbe radical nu numai situația economică, ci și politica lui.

Trebuie să recunosc, de asemenea, că există o nemulțumire adîncă și larg răspîndită în rîndul membrilor partidului laburist. Relatez cu regret că, deși anumite promisiuni electorale — ca naționalizarea industriei oțelului, acordarea de împrumuturi cu dobîndă mică pentru construirea de locuințe și o majorare a pensiilor — au fost înfăptuite, altele au rămas literă moartă. De pildă, laburiștii au promis că pînă în 1971 vor prelungi școlarizarea pînă la 16 ani, că vor anula taxa plătită pentru fiecare medicament de pe rețetele medicale și că vor majora programul de construcții de locuințe. La 16 ianuarie, după criza financiară și devalorizare, toate aceste promisiuni au fost aruncate peste bord.

În rîndul sindicatelor s-a manifestat o puternică nemulțumire față de politica de prețuri și venituri a guvernului. Sindicatele obiectează împotriva înghețării salariilor, în timp ce prețurile, profiturile și dividendele continuă să crească. Ele obiectează și mai energic împotriva unei prevederi a legii cu privire la prețuri și venituri permițînd ca membrii sindicatelor să fie supuși unor amenzi grele dacă fac grevă în sprijinul unor revendicări de salarii care nu au fost aprobate de Departamentul prețurilor și veniturilor.

În aceste împrejurări, este cît se poate de firesc că se încearcă să se constate care sînt greșelile și cum pot fi ele îndreptate. Mulți dintre membrii stîngii laburiste — între care mă număr și eu — nu consideră că soluția poate fi găsită în afara rîndurilor laburiste, în înființarea unui partid nou. Ne referim la perioadele întunecoase care au existat și înainte în istoria clasei muncitoare britanice, în 1931, de pildă, cînd Ramsay McDonald și alți cîțiva conducători au ieșit din partid și au intrat într-o coaliție cu conservatorii. Aceasta a dus la alegeri generale cu rezultate catastrofale. A existat un curent descendent timp de 14 ani. Dar cînd a devenit din nou ascendent, curentul s-a făcut simțit prin intermediul partidului laburist. De aceea, se impune sarcina de a salva partidul laburist — obiectivul „Cartei socialiste", care a fost lansată în iunie.

De ce a fost adoptat numele „Carta socialistă" ? Deoarece, cu peste un secol în urmă, cartiștii, prima mișcare muncitorească din istorie, au ridicat stindardul cu lozinca „Un om, un vot". Cererile lor politice se bazau pe programul lor social. Ideile lor au fost criticate și calomniate, dar ele au schimbat cursul istoriei. Azi este necesar să îmbinăm planurile pe termen lung pentru crearea unei societăți noi, într-o lume a păcii, cu un program pe termen scurt.

„Cererile cartiștilor nu erau greșite, dar erau inadecvate — se spune în noua cartă. Principiul central al unei Carte socialiste a vremurilor noastre trebuie să fie că acei care iau hotărîri afectînd bunăstarea și fericirea poporului trebuie să fie răspunzători în fața poporului. Trebuie să guverneze guvernul laburist — și nu Ministerul Finanțelor, sau City, sau cercurile de afaceri, sau Fondul Monetar Internațional, sau Departamentul de Stat al S.U.A."

Carta cuprinde opt puncte. „Aceste obiective pot fi înfăptuite numai rupînd cu politica consensului". (Aceasta se referă la politica guvernului de coaliție care urmărește să fie pe placul majorității alegătorilor „de centru", provocînd însă deseori nemulțumirea membrilor socialiști ai partidului).

Iată cele opt puncte :

1) *Independența economică.* Primele obiective trebuie să fie de a scăpa de sub controlul bancherilor internaționali și de a nu mai ajunge niciodată în situația de azi. Ele pot fi înfăptuite rapid — prin reducerea drastică a poverii zdrobitoare a armamentelor, prin mobilizarea unei părți a bunurilor particulare din străinătate, prin controlul strict asupra exportului de capital și prin controale selective asupra importurilor.

2) *Planificarea socialistă* bazată pe interesele și pe necesitățile esențiale ale poporului britanic și nu pe interesele de profit ale industriei și finanțelor. Aceasta reclamă un plan național.

3) *Proprietatea publică* — o armă reală pentru socialism. Trebuie să naționalizăm societățile cele mai mari care reprezintă partea principală a producției și exporturilor.

4) *Redistribuirea bogăției.* Aceasta trebuie să implice modificarea completă a actualului sistem de impozite, asigurări și pensii, garantarea unui salariu minimal, controlul sever al profiturilor, dividendelor, prețurilor și dispunerii de capital și lichidarea sărăciei.

5) *Răspunderea deplină în fața opiniei publice* a instituțiilor particulare și publice și controlul democratic tot mai complet al muncitorilor și funcționarilor asupra hotărîrilor care determină viața lor.

6) *Lichidarea oricărei discriminări pe motive de rasă, religie și sex.* Aceasta înseamnă aplicarea salariului egal pentru bărbați și femei, legi și instituții eficiente pentru a opri răspîndirea doctrinelor fasciste și rasiste, o luptă hotărîtă împotriva rasismului sub toate manifestările lui și construirea unei societăți bazate pe o egalitate autentică.

7) *O politică externă independentă.* Obiectivul nostru trebuie să fie de a pune capăt alianțelor militare existente și de a ne concentra asupra dezarmării mondiale, războiului împotriva foametei și înfăptuirii păcii prin intermediul O.N.U. ; de asemenea, trebuie să sprijinim toate forțele revoluționare din lume care luptă împotriva privilegiilor și imperialismului.

8) *Un partid laburist socialist și democratic,* angajat să obțină puterea prin transformarea lui într-un instrument de control popular răspunzător în fața membrilor partidului și a conferinței lor.

Printre primii semnatari ai Cartei se numără personalități importante ca conducătorii sindicatului muncitorilor din transporturi și necalificați (Frank Cousins) și sindicatului mixt al muncitorilor din industria construcțiilor de mașini (Hugh Scanlon), principalele două sindicate din Marea Britanie, precum și președintele sindicatului salariaților comerciali, secretarul general al sindicatului proiectanților și conducătorul sindicatului minerilor din Scoția. Printre primii semnatari s-au aflat, de asemenea, aproximativ 30 de deputați laburiști, precum și activiști bine cunoscuți ai partidului.

Noua mișcare se bucură de un sprijin puternic. Dacă va crește, acest sprijin nu va duce la înființarea unui nou partid ci mai degrabă la transformarea partidului existent, la revenirea la idealurile și politica inițială a pionierilor socialiști. Principala speranță de succes constă în faptul că un număr de sindicate britanice au în prezent la conducerea lor oameni progresiști și hotărîți. Iar în aceste zile, cînd guvernul, un guvern laburist, nu numai că amînă sine die sporurile de salarii, dar, așa cum s-a întîmplat săptămîna trecută, anunță concedieri în industria naționalizată a oțelului, crearea unui spirit cartist este de o actualitate extremă.

LESOTHO pămînt al speranței

A. Sachs

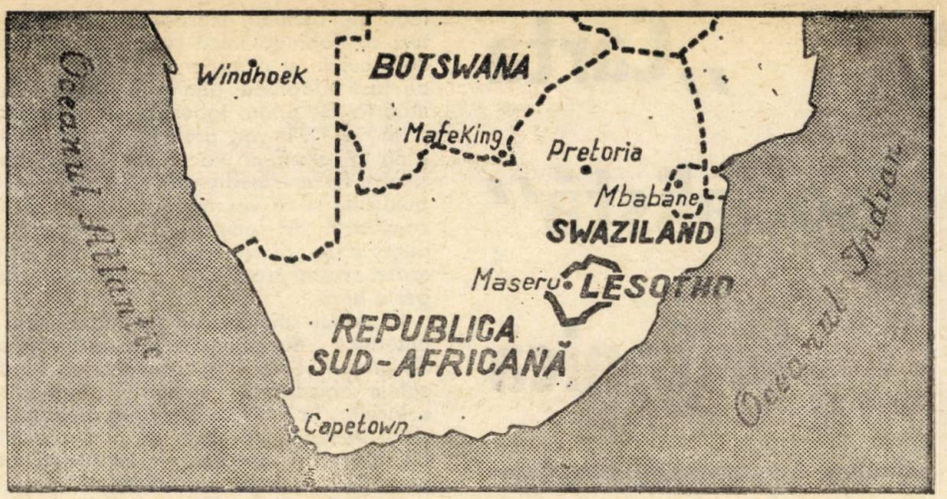

Mică țară la poalele muntelui Drakensberg, Lesotho a trecut — de la obținerea independenței în octombrie 1966 și pînă în prezent — prin succesive crize de încordare. Enclavă într-un stat rasist ostil, aproape lipsită de bază economică proprie, Lesotho, cu cei 30 350 kilometri pătrați și cei 730 000 de locuitori basuto ai săi, a rămas încă în mare măsură un rezervor de materii prime și brațe de muncă ale Republicii Sud-Africane. Aproape 200 000 de bărbați basuto trec anual hotarul țării în căutare de lucru pe plantațiile și minele sud-africane. Comerțul exterior, activitatea economică a țării, sînt în întregime controlate de autoritățile de la Pretoria. Și nu numai activitatea economică. Poliția sud-africană are dreptul de a circula și de a aresta nestingherită orice persoană suspectă de activitate împotriva apartheidului refugiată aici.

Împotriva acestei dependențe economice și politice se ridică cu tot mai multă hotărîre populația basuto.

Revista „LUMEA" a primit însemnările dintr-o recentă călătorie în Lesotho trimise de Albert Louis Sachs, publicist sud-african și cunoscut luptător împotriva politicii inumane a apartheidului.

Cea mai bătrînă „bunică" a micului sat Basuto, ascuns în adîncurile munților Maluti, asculta rugămintea grupului nostru udat pînă la piele și clănțănind din dinți, de a ne procura un adăpost. Și în timpul acesta ploaia curgea în șiroaie pe fața-i nemișcată, pe picioarele goale... „Aici, în Lesotho, noi oferim întotdeauna adăpost vizitatorilor". Am respirat ușurați, deoarece de două nopți apa pătrunsese în valuri în corturile noastre și întreaga zi ne-o petrecusem înotînd prin noroaie. Ne-am oferit să plătim într-o formă oarecare coliba pe care, după cum ne spunea, o va elibera pentru noi. „Aici, în Lesotho, noi nu cerem plată pentru a oferi oamenilor un loc în care să doarmă", ne-a răspuns cu demnitate bătrîna.

Coliba avea o formă circulară, cu un acoperiș ascuțit de paie, cu ziduri de pămînt și pardoseala de bălegar uscat, iar în mijloc o mică adîncitură pentru foc. De altfel, bunurile gazdelor noastre se rezumau la cîteva cearșafuri, trei sau patru oale de pămînt, un schimb de veșminte zdrențuroase și o șa. O stare de tristețe și sărăcie pe care o întîlnisem și pînă acum pe aceste meleaguri. Și din nou ne-am amintit urările calde cu care am fost întîmpinați de la începutul călătoriei noastre, cu cîteva zile în urmă: „Khotsong !" (Pace), „De unde veniți ?", „Incotro mergeți ?" Femeile care pliveau lanurile se îndreptau de mijloc și ne salutau cu mîna. Călăreți basuto își opreau caravanele de măgari încărcați cu saci și ne urau o călătorie pașnică, pe aceeași potecă pe care ei se îndreptau spre magazinele unde aveau să-și schimbe porumbul pentru alte alimente și pentru îmbrăcăminte „Made in R.S.A.", iar noi în sens invers ne grăbeam să admirăm măreția munților. „Închipuiți-vă — gîndi cu voce tare unul dintre noi pentru toți, în timp ce ne ghemuiam în jurul focului — ce s-ar întîmpla dacă gazdele noastre ar sosi la Capetown și ar cere un loc de dormit. Ar fi aruncați imediat în închisoare pentru că nu posedă permise de liberă trecere".

Unul dintre factorii conducători ai luptei politice din fosta colonie engleză Basutoland este, desigur, Partidul Congresului (P.C.B.). Sediul său este format în momentul de față dintr-o cameră situată într-o mică clădire din Maseru, capitala țării. De la orele 7 dimineața pînă seara tîrziu, funcționarii, angajați și voluntari, ai partidului, intră și ies grăbiți din birou. Se pregătesc materiale, se dactilografiază memorii, se pregătesc exemplare ale ziarului P.C.B., imprimat peste noapte, pentru a fi distribuit, se emit chitanțe pentru banii primiți. Personalul este tînăr, entuziast, plin de elan. Pe pereți se află tablouri ale principalilor luptători africani pentru independență, calendare ale libertății, un desen reprezentînd un grup de africani care se îndreaptă, sub un drapel al P.C.B., spre un orizont al păcii și libertății. De la acest birou pleacă în fiecare zi un camion și cîteva mașinuțe de transport care se îndreaptă spre dealuri și munți, ducîndu-i pe militanții partidului în misiuni de organizare și educație.

Cînd a fost înființat cu peste zece ani în urmă, Partidul Congresului era o mică organizație din care făceau parte în special intelectuali africani. De-a lungul anilor, organizația s-a dezvoltat evident. Cu prilejul primelor alegeri ținute în Basutoland în baza Constituției Cowen (profesorul Cowen, avocat de la Universitatea juridică din Capetown, care a întocmit constituția), spre surprinderea multor observatori, P.C.B. a obținut o victorie remarcabilă împotriva cercurilor reacționare. În opt din cele nouă consilii districtuale, el a obținut majoritatea ; 33 din 40 membri ai Consiliului Național noi aleși au fost fie membri ai P.C.B., fie sprijinitori ai acestuia.

Pretutindeni, pe unde am colindat în această călătorie în tînărul stat independent Lesotho, influența P.C.B. era vădită: ghizii noștri de pe munte erau membri devotați ai acestui partid; pe drum ne-am oprit pentru a privi un alai de nuntă plin de veselie și răsunînd de cîntece ; am observat că maestrul ceremoniei purta insigna de membru al P.C.B.; un înalt funcționar civil african cu care am stat de vorbă era, de asemenea, un sprijinitor înfocat al partidului. Fiecare membru al P.C.B. cu care am vorbit, de la conducere pînă la membrii de rînd, a subliniat același lucru : deși alegătorii s-au pronunțat pentru P.C.B. într-o măsură covîrșitoare, în toate consiliile acestui partid i se neagă de fapt participarea efectivă la administrarea țării. Se pare că, dacă nu se iau grabnice măsuri pentru a se pune capăt acestei situații, Lesotho va fi zguduit de o criză politică majoră.

Există și alți factori care fac mai acut sentimentul unei crize ce plutește deasupra tuturor. În cel puțin două ocazii importante, izbucnirea unor ciocniri violente cu sprijinitori ai anumitor conducători reacționari au fost evitate doar în ultimul moment. În ambele cazuri, Partidul Congresului organizase întruniri masive în regiuni în care autoritățile oficiale erau ostile. În ultimul moment, după ce mulțimile se adunaseră, ele au anunțat că au interzis ținerea întrunirilor și numai apelurile puternice făcute de liderii P.C.B. au împiedicat părți importante ale asistenței cuprinse de furie să treacă la acțiune împotriva acestor oficialități.

Maseru este bîntuit de intrigi. Deși relațiile dintre rase sînt aici mult mai bune decît în orice altă parte a țării și deși bariera de culoare este în mod treptat înlăturată, alianțele schimbătoare ale grupărilor politice africane oglindesc o situație care prevestește ciocniri tragice în viitor, ciocniri de care cercurile colonialiste și neocolonialiste nu sînt de loc străine.

Populația refugiată în Lesotho a sporit ca urmare a marelui număr de africani, surghiuniți de guvernul sud-african în regiuni îndepărtate, precum și a sosirii aici a celor amenințați cu închisoarea în Republica Sud-Africană pentru delicte politice. Afluxul de refugiați politici în și din Lesotho complică și mai mult situația. Există în plus și problemele practice grele ale mijloacelor de existență într-o țară lovită de sărăcie.

În momentul de față, situația pare să fie calmă, la prima vedere, în Lesotho, care se bucură încă de reputația de a fi un „pămînt al păcii". Se pare, însă, că nu există nici o stavilă pentru furtuna înnoitoare care străbate astăzi Africa și care, așa cum pare, va izbucni într-o zi în această țară.

ITALIA:

Frămîntările fostei coaliții

În timpul dezbaterilor Consiliului național al partidului democrat-creștin : la microfon, secretarul general al partidului, Rumor ; în stînga, Leone, președintele Consiliului de miniștri

Scena politică italiană, marcată destul de serios de rezultatele alegerilor din mai, care au relevat o accentuată deplasare spre stînga a corpului electoral în favoarea Partidului Comunist Italian și a Partidului Socialist Italian al Unității Proletare dar în defavoarea Partidului Socialist Unificat — fapt ce a dus la ieșirea acestuia din coaliția guvernamentală — trăiește un „suspense" prelungit, fără ca o soluție să se contureze măcar, la criza declanșată de decizia socialiștilor. Lipsit de o majoritate stabilă și stabilizată prin participarea la guvernare a reprezentanților tuturor formațiilor care alcătuiau coaliția, guvernul monocolor al Partidului democrat-creștin nu-și poate permite nici o acțiune de anvergură în vederea soluționării problemelor ce fuseseră larg dezbătute înainte de alegeri.

Recenta ședință a Consiliului național al democrației creștine, în cursul căreia au fost discutate — alături de chestiuni referitoare la reorganizarea internă a partidului — alternativele politicii sale viitoare, a scos în evidență o anumită stare de confuzie în fața situației de fermentare în care se află cercurile politice ale întreruptei coaliții de centru-stînga. Deși majoritatea Consiliului din care fac parte cîteva fracțiuni s-a declarat oficial în favoarea reeditării acestei formule, cele două curente de stînga — „baziștii" și „sindicaliștii" — au continuat să susțină teza colaborării limitate cu comuniștii peste capul socialiștilor. Un eveniment care a produs o anumită stinghereală și a determinat, ulterior, aducerea unor „precizări", a fost declarația ministrului Pastore, reprezentant al curentului de stînga. Pastore a susținut că guvernul democrat-creștin nu trebuie să respingă eventuale voturi ale deputaților comuniști în favoarea unor măsuri ale sale și, într-un asemenea caz, să nu se considere intrat în criză. Venind din partea unui ministru, declarația a declanșat reacții nu numai în partidul guvernamental, ci și la socialiști, fapt care a determinat, sub influența aripii majoritare a democrației creștine reprezentată larg în executiv, și doritoare să reconstituie coaliția, o dare înapoi foarte nuanțată a lui Pastore.

Nu-i mai puțin adevărat că luările de poziție în problema colaborării parlamentare cu comuniștii, combătută de celelalte fracțiuni ale partidului, au darul să pună pe jar cercurile P.S.U. și într-o măsură sînt convenabile adepților democrat-creștini ai coaliției de centru-stînga. Publicitatea care s-a făcut alocuțiunilor din Consiliul național consacrate acestei probleme pare să indice mai degrabă intenția liderilor D.C. de a exercita indirect o presiune asupra cercurilor conducătoare socialiste. Unele glasuri au mers pînă acolo încît, imputînd adepților „republicii conciliare" (cum este denumită teza colaborării parlamentare cu P.C.I.) că vor să taie orice punte de legătură între democrat-creștini și socialiști, au atras atenția asupra „gravelor consecințe" pe care le-ar avea pentru situația generală a P.S.U. o asemenea colaborare, consecințe ce ar reprezenta o „înmormîntare" a acestui partid. Criticilor cu două tăișuri îndreptate spre „stînga democrat-creștină" li se adaugă avertismentele adresate celor două forțe principale ale fostei coaliții de presa marilor cercuri de afaceri italiene. Într-un editorial intitulat „Riscul", „Corriere de la sera" subliniază că primejdia realizării „republicii conciliare" nu trebuie subapreciată atîta vreme cît P.S.U. nu va înceta cu „autoflagelarea" și nu-și va reconstitui unitatea prin intermediul lui Pietro Nenni, adică nu va reveni la coaliția cu D.C.

Și nu s-ar putea spune că această predică abilă este lipsită de rezultate. După cum rezultă din manifestările publice ale liderilor socialiști și din unele ziare italiene, o parte a majorității care decisese în mai suspendarea coaliției, a început să șovăie. Un proces de erodare a fost amorsat prin utilizarea foarte nuanțată a oricărei divergențe posibile între P.S.U. și P.C.I. Recent, Pietro Nenni a lansat un apel în care cheamă pe membrii conducerii P.S.U. să revină asupra hotărîrii de suspendare a coaliției și propune un program de relansare a ei. Procesul este în curs de desfășurare și la accelerarea lui își dau contribuția factori diverși, în așa fel încît la Congresul socialist din toamnă adepții revenirii în guvern alături de D.C. și republicani să fie majoritari.

Există indicii că cercurile politice de centru din Italia își pun ultima speranță în această revenire, avînd în vedere că Partidul democrat-creștin, cum a rezultat de altfel din lucrările Consiliului național, nu vede nici o altă ieșire din impasul actual. După cum relevau unele ziare, altă soluție nu poate fi concepută de aceste cercuri, deoarece ea ar însemna o puternică deplasare spre stînga și o modificare profundă a raportului de forțe actual.

Dar frămîntările din cele două partide care au constituit, pînă nu de mult, pilonii coaliției de centru-stînga nu au la obîrșie numai dorința unor curente democrat-creștine și socialiste de a o reedita. Adevărata cauză este reprezentată de acea parte a poporului italian favorabilă unei politici de stînga și cu care sînt confruntați, în realitate, atît liderii democrat-creștini, cît și cei ai P.S.U. Cum să reflecte cele două formații în activitatea lor aspirațiile acestei mase importante de italieni care cere înnoirea profundă a structurilor țării — iată întrebarea ce n-a primit încă nici un răspuns de la participanții coaliției suspendate.

În valul de declarații democrat-creștine și socialiste care s-au făcut auzite în ultima vreme răzbate o indispoziție greu de disimulat. Indispoziție, pentru că unii observatori se întreabă dacă posibilitățile coaliției de centru-stînga de a răspunde revendicărilor înnoirii sînt suficient de ample pentru a asigura o guvernare eficace timp de încă cinci ani.

Pînă cînd creuzetul în care au intrat cele două partide își va termina efervescența și substanța politică se va precipita dînd la iveală tendințe clare, nici una din reformele așteptate de societatea italiană nu va fi abordată.

Radu VASILIU

NOILE CONDIȚII ALE ȘCOLII PAKISTANEZE

70 la sută din populația pakistaneză va frecventa în 1970 o instituție cu profil școlar. Cifra aceasta demonstrează importanța pe care o acordă Pakistanul învățămîntului, privit ca o coordonată de seamă a dezvoltării sale. În ciuda unor reale dificultăți, mai ales de ordin financiar și de transport, în cele două decenii de independență școala pakistaneză a cunoscut un continuu curs ascendent, în toate formele ei de existență.

Dacă în 1947 școala elementară cuprindea doar 2 500 000 de elevi, numărul lor este astăzi de peste 7 milioane. Aceasta a făcut ca cel de al treilea plan cincinal de dezvoltare a țării să prevadă construcția cîtorva sute de noi școli elementare precum și creșterea numărului de învățători de la 185 000 cîți erau în 1965, la 300 000 în 1970.

Dezvoltarea economiei naționale a impus, de asemenea, lărgirea învățămîntului secundar. Noile coordonate industriale și agricole ale țării au cerut o orientare mai realistă a acestor școli pentru a deveni un sprijin important al învățămîntului superior, în special politehnic, agricol și comercial. Numărul elevilor care-și continuă studiile după sfîrșitul ciclului secundar este, la rîndul său, în continuă creștere.

Pakistanul dispune în prezent de zece universități, cărora li se vor adăuga alte cîteva în viitorul apropiat. Vechilor centre de cultură de la Sonargaon, Chittagong, Dacca, purtătoare ale unei tradiții seculare, li se alătură noile centre din Rawalpindi, Lahore, Khulna etc. Vastul Islambad, viitoarea capitală a Pakistanului de vest, va deveni și un puternic centru universitar.

Creșterea nivelului calitativ de cunoștințe ale viitoarelor cadre e asigurată atît de creșterea numărului de profesori (6 000 pe an), de introducerea unor noi metode în învățămînt, cît și, mai ales, de accentuarea legăturii directe cu practica economică.

Învățămîntul tehnic, care va da țării în viitorul apropiat în jur de 23 000 de cadre, se bucură de prioritate. Se are în vedere familiarizarea tinerilor cu problemele industriale și mai ales cu cele agricole ale Pakistanului, țară a cărei populație aparține sectorului agricol în proporție de 85 la sută.

Cu cîțiva ani în urmă, la Comilla, (Pakistanul oriental) a luat ființă „Academia pakistaneză pentru dezvoltarea rurală". Un grup de tineri, înzestrați cu cunoștințe de specialitate și sub conducerea unor profesori de valoare, au efectuat o serie de experiențe în scopul găsirii celor mai adecvate mijloace de ridicare a nivelului agricol al regiunii. Tinerii din Comilla au demonstrat marile posibilități de care dispune agricultura pakistaneză, munca lor devenind în același timp un imbold pentru colegii lor. Experiența din Comilla nu e singulară. Anual, mii de tineri pornesc spre ogoarele sau uzinele țării pentru a pune în practică cunoștințele dobîndite în școală.

MIAMI BEACH:

Patru zile în august

Richard Nixon

Eugen Preda

— Accept cu mîndrie numirea mea în calitate de candidat la președinția Statelor Unite.

Tumultul cu care a fost primită această declarație, care lăsa la vatră pe delegații la cea de-a 29-a Convenție a Partidului Republican, putea da unui novice impresia că autorul ei, Richard Milhous Nixon, ar fi putut oferi și alternativa de a refuza investitura mult rîvnită. Numai că pe parterul de un hectar și jumătate al lui **Convention Hall** nu se afla nici un începător întru ale politicii, iar cei care știau că oratorul avusese în buzunar încă de la sosirea la Miami Beach discursul rostit erau numeroși. Doamna Nixon a exclamat în acel moment : „Mă simt ca soția unui astronaut cînd bărbatul ei pornește în Cosmos". Cum în urmă cu opt ani acesta mai întrase într-o asemenea „călătorie" și pronunțase atunci exact aceeași frază rituală, în momentul în care ovațiile s-au potolit, de la tribună au putut fi auzite cuvintele :

— Există (acum) o diferență. De data aceasta voi cîștiga.

Operațiunea „uitare"

Încă în urmă cu o jumătate de veac, reputatul jurist și om de stat englez, James Bryce, scria în cartea sa „American Commonwealth" rod al observațiilor prilejuite de o îndelungată ședere ca ambasador la Washington : „ceea ce dorește un partid nu este un bun președinte ci un bun candidat". Rolul de a consacra pe candidatul la Casa Albă revine o dată la patru ani convențiilor celor două partide, republican și democrat, care se reunesc numai cu astfel de prilejuri. Se părea că în găsirea unui candidat convenabil, care să poată cuceri voturile alegătorilor, cei 1 333 de delegați la Convenția republicană au de rezolvat în acest an cvadratura cercului. Jocurile erau însă făcute și scenariul scris de la un capăt la celălalt. Numai unele detalii nu erau încă cunoscute și dintre acestea singurul mai semnificativ privea persoana căreia urma să i se acorde candidatura la vicepreședinție.

Descinzînd pe aeroportul din Miami participantul la Convenție era întîmpinat de pancarte multicolore : „Te afli pe drumul cel bun, cel al lui Nixon". Pe autobuzele cu care străbătea distanța pînă la Miami Beach, cea mai luxoasă stațiune balneară din emisfera vestică, unde jumătate din elita Statelor Unite își petrece vacanțele, se caligrafiase : „Următoarea oprire Washington — cu Nixon". De-a lungul plajelor ce se succed la Atlantic pe o distanță de zece mile, prin vegetația tropicală se făceau remarcate numeroase tinere pe ale căror costume „bikini" fluturau panglici cu inscripția „Sînt cu Nixon". Vidul separator de contactul cu problemele acute ale Statelor Unite, oferit de mediul înconjurător și întreținut abil prin toate mijloacele, era oarecum tulburat doar de reflecțiile ce le puteau prilejui omniprezența a 1/400 de polițiști și hurubitul elicopterelor cu agenți ai serviciului secret.

Luni, 5 august, după-amiază, participanții la Convenție s-au îndreptat spre marele amfiteatru, unde avea să se încheie maratonul politic pentru obținerea candidaturii oficiale a acestui partid. Permisele de intrare au trebuit să fie arătate de cîte 20 și în unele cazuri de 30 de ori, servietele, gențile de damă mai voluminoase și mașinile de scris portabile ale ziariștilor au fost controlate pentru a se verifica dacă nu conțin cumva arme. În sfîrșit, cele 16 926 de locuri au fost ocupate de delegați, de un număr de trei ori mai mare de ziariști și tehnicieni de televiziune, de invitați, sub lumina puternică a reflectoarelor pregătite special pentru transmisiunile în culori. Se părea că toată lumea se pregătise mai dles în vederea acestor transmisiuni, realizate pentru prima oară de la o astfel de manifestare. Pînă și nuanțele baloanelor avînd formă de elefant — emblema partidului republican — fuseseră alese în conformitate cu exigențele regiei de televiziune.

O dată cu începerea cascadei de discursuri, a intrat în acțiune și maestrul de ceremonii, actorul devenit senator, George Murphy. Fosta vedetă a Hollywood-ului se achita de minune de misiunea de a reglementa sosirea oratorilor, indicînd orchestrei momentele cînd să anunțe începerea și sfîrșitul cuvîn-

Nelson Rockefeller

Spiro Agnew

tărilor, iar fanfarelor intrările personalităților și pasajele din discursuri care urmau să fie punctate. Parada vorbitorilor, de la guvernatorul D. Evans care a pronunțat „discursul-cheie" și pînă la star-ul de cinema John Wayne, s-a străduit să accentueze uitarea eșecurilor trecute ale acestui partid, să creeze o stare de euforie, să vehiculeze ideea că numai republicanii ar putea să realizeze o schimbare în Statele Unite. Ultima temă se adresa evident celor care în fața aparatelor de televiziune urmăreau această pirotehnie oratorică desfășurată într-un adevărat vacarm. La sfîrșitul primei ședințe, o modestă informație anunța însă că în baza unor sondaje ample s-a constatat că numărul de telespectatori care au urmărit transmisiile în culori de la Convenție ale societăților C.B.S. și N.B.C. a fost mai mic decît al celor care au vizionat programele obișnuite, de luni, ale societății A.B.C., care, dispunînd de resurse financiare mai limitate, prezenta cînd și cînd doar jurnale de actualități de la Miami Beach. Să-i fi interesat oare pe americani filmele de arhivă sau piesele de teatru mai mult decît unul din marile evenimente politice ale anului sau decepția pentru conținutul „deja vu" al spectacolului din Florida și-a spus cuvîntul ?

Ultimii patru ani au fost dominați în Statele Unite de agresiunea mereu intensificată din Vietnam, de o tensiune rasială fără precedent, de acute probleme sociale și economice. O profundă criză de încredere în politica Administrației și o puternică diviziune, mai ales în legătură cu războiul din Vietnam și relațiile rasiale, s-au răspîndit în întreaga țară. Dorința de schimbare frămîntă cele mai diverse straturi ale populației, neliniștea răscolește tineretul. În decurs de 36 de ani republicanii au controlat Casa Albă numai opt ani și aceasta cînd au recurs la un „outsider", generalul Eisenhower, care avea aureola eroului militar și promisese că va sfîrși războiul din Coreea. În aceeași perioadă de timp, republicanii au deținut majoritatea în Congres numai patru ani. Explicația acestei eclipse are în vedere o serie de factori.

Deși la Partidul Democrat sînt afiliați nu puțini oameni de afaceri, partidul republican a fost întotdeauna identificat cu „big business". Într-o anchetă a revistei „Fortune" se relata că din 1700 de conducători de corporații chestionați, 80 la sută au răspuns că aparțin Partidului Republican. Acest fapt decurge nu atît din interese economice specifice prezente cît prin tradiție, partidul fiind chiar de la începutul existenței sale, la mijlocul secolului trecut, exponentul capitaliștilor din statele din nord. Apartenența la Partidul Republican a devenit o chestiune de club pentru cea mai mare parte a aristocrației financiare. Desigur, cînd interesele au cerut-o, unii republicani n-au ezitat să sprijine candidați democrați la Casa Albă. Tot prin tradiție Partidul Republican are o bază anglo-saxonă. Fostul președinte al Comitetului Național al Partidului, Leonard Hall, declară că acest aspect costă pe republicani multe voturi. Această configurație a fost vizibilă și la Miami Beach.

La Convenție 48 la sută din delegați erau oameni de afaceri, 30 la sută avocați. O treime erau membri ai arhireacționarei „legiuni americane". Convenția a fost „albă ca un crin". Numai 26 dintre delegați erau negri, deși aceștia reprezintă o zecime din populație. Degeaba a cerut reverendul Ralph Abernathy ca reprezentanți ai celui de-al „51-lea stat", al înfometaților, să se așeze alături de delegați, chiar fără să aibă drept de a vota.

La actuala Convenție spectrul înfrîngerii la care i-a condus în urmă cu patru ani ultraconservatorul Barry Goldwater a determinat ca numai o treime dintre delegați să fi participat la precedenta desemnare a candidatului republican pentru Casa Albă și a blocat șansele guvernatorului Californiei, Ronald Reagan, care în prima zi a reuniunii a anunțat oficial intrarea sa în competiție. Cît de solid pe poziție se aflau mandarinii Partidului Republican s-a vădit însă și din faptul că deși sondajele de opinie naționale îl indicau pe guvernatorul Nelson Rockefeller, aflat la cealaltă extremitate în raport cu conservatorul Reagan, ca fiind preferat de alegători într-o confruntare cu eventualii candidați ai Partidului Democrat, anchetele în rîndul delegaților de la Miami Beach, transmise aproape în fiecare oră de agenția „Associated Press", nu i-au acordat niciodată întîietate.

În condițiile în care numai 27 la sută din cetățenii americani se declară republicani, o asemenea situație poate părea întruchiparea paradoxului absolut.

Noul Nixon

Din primul moment cînd l-au văzut pe aeroportul din Miami pe Richard Nixon, gazetarii au avut senzația că el se poartă nu numai ca și cînd Convenția îl și desemnase candidat, dar că printr-un ireal salt în timp, alegerile din noiembrie ar fi avut de acum loc. Desigur, afișarea unei asemenea certitudini își poate avea însemnătatea pentru psihologia specifică la care este condiționat alegătorul într-un an electoral. Este drept că numai două zile îl despărțeau de momentul investiturii și ziua de marți, consacrată aprobării platformei electorale nu era de natură să-l tulbure. Adoptarea acestui program s-a vădit o simplă formalitate. Documentul, sortit la o longevitate chiar mai scurtă decît timpul în care a fost elaborat, este o mică capodoperă de redactare. Parcurgînd cele 18 000 de cuvinte ale platformei, ziariștii americani apreciau că termenii selectați erau de asemenea natură, încît, la obiectivele ei au fost în stare să subscrie Goldwater, Reagan, Nixon și Rockefeller și puteau fi acceptați și de... vicepreședintele Humphrey. De altfel observatorul diplomatic al agenției „United Press International" arăta că în rîndurile oficialităților Administrației americane se consideră că paragraful principal privind politica în Vietnam ar putea servi foarte bine ca parte a programului Partidului Democrat asupra aceluiași subiect. Schimbarea de decor operată în platformă în ceea ce privește numeroase probleme, tribut adus actualei stări de spirit din Statele Unite, ocolește precizarea mijloacelor prin care promisiunile făcute ar urma să fie avute în vedere. Numeroasele cuvîntări acide la adresa Administrației ca și platforma însăși oferă prea puține deosebiri de substanță față de politica ce a fost criticată.

Miercuri noaptea, spre sfîrșitul unei epuizante ședințe de zece ore, a survenit desemnarea lui Richard Nixon. Cînd acesta a întrunit majoritatea necesară, guvernatorul Reagan a propus să se încheie scrutinul pentru a se putea, printr-o formalitate de procedură, să fie considerat ales în unanimitate. Așa s-a și hotărît, ceea ce nu anulează însă faptul că guvernatorul Rockefeller a obținut 287 de voturi, iar Reagan 182.

Indiscutabil, Nixon a realizat o performanță personală cucerind învestitura. Vreme îndelungată el a proiectat imaginea unui politician dur, gata să recurgă la orice mijloace. În vîrstă de 55 de ani, provenit din familia unui mic om de afaceri, a intrat în politică după cel de-al doilea război mondial, cînd forțe oculte din California l-au propulsat în Camera Reprezentanților. În cursul celor șase ani cît a făcut parte din Congres, dintre care ultimii doi ca senator, a participat la redactarea legii Taft-Hartley și și-a cîștigat notorietate prin campaniile sale anticomuniste. Convenția Republicană din 1952 l-a desemnat candidat la vicepreședinție în vederea „echilibrării" tichetului, Eisenhower fiind considerat „liberal". În timpul celor opt ani în care a fost vicepreședinte a călătorit în calitate de emisar în 55 de țări. Cu toate că în alegerile prezidențiale din 1960 la care a candidat împotriva lui J. F. Kennedy a fost învins, n-a renunțat la cariera politică. Peste doi ani, a candidat la postul de guvernator al Californiei. Rezultatul a fost o nouă înfrîngere. Atunci s-a mutat la New York, devenind partener principal al unei importante firme de avocatură situată în inima districtului financiar. Venitul său anual provenind din participarea la această firmă și din onorariile articolelor pe care le semnează se ridică la 200 000 de dolari. Dar el a rămas în contact cu forțe extrem de puternice, care au continuat să-l sprijine. După scurt-circuitul care l-au resimțit republicanii în alegerile din 1964 cînd, datorită lui Goldwater, au suferit un dezastru, Nixon a început să reapară pe prim plan. Mișcările sale erau mult mai calculate și treptat în declarațiile sale au început să fie proiectate o serie de nuanțe. El a rostit sute de discursuri, făcînd campanie în favoarea tuturor republicanilor eligibili pentru

→

Camera Reprezentanților, Senat sau funcții de guvernator. Nu numai că toți aceștia i-au rămas îndatorați, dar legăturile sale cu mașinăria locală s-au consolidat. „Noul" Nixon apare ca un exponent al „centrului" și conform tradiției înrădăcinate în viața politică americană, aici se află de obicei cele mai multe voturi. Întrebarea care se pune este dacă ceea ce mai era valabil în 1964 va fi și în toamna acestui an. De fapt lui Nixon i se atribuie afirmația făcută cu multe luni în urmă cum că dacă nu va comite nici o greșeală pînă la Convenție, atunci investitura îi este asigurată. Evenimentele au confirmat strategia sa de pînă acum. Mulți observatori consideră însă că prima mare mișcare greșită a săvîrșit-o chiar la Convenție.

Quo Vadis?

Cuvîntarea de acceptare a investiturii, momentul culminant al unei Convenții, n-a adus prea multe clarificări asupra politicii pe care o vor urma republicanii la „ora Nixon". A reieșit limpede că moratoriul solicitat de Administrație în legătură cu actuala fază a politicii americane în problema vietnameză și pe care R. Nixon a fost singurul lider important care l-a respectat pînă acum, va fi cel puțin deocamdată acceptat în continuare. O coincidență a făcut ca în aceeași zi în care era rostită cuvîntarea, într-un săptămînal elvețian să apară un interviu al vicepreședintelui Humphrey. Pasajul în legătură cu politica față de țările socialiste suna de parcă ar fi fost redactat de aceeași persoană : „După era confruntării a sosit momentul de a se intra în era negocierii". În completare s-a afirmat : „Dar pentru că această perioadă va fi cea a negocierii, noi vom restabili forța Americii, astfel ca întotdeauna să pornim de pe o poziție de forță și niciodată de slăbiciune". Aliaților Statelor Unite li s-a anunțat că vor trebui „să-și aducă partea echitabilă la greutatea apărării". De altfel și în platformă se vorbește despre revitalizarea N.A.T.O., susținerea doctrinei Monroe în America Latină și a intrării Marii Britanii în Piața comună. În legătură cu problemele interne el a schițat un tablou strălucitor pentru Statele Unite în 1974, cînd se va sărbători bicentenarul independenței, dacă într-adevăr „lunga noapte" a Administrației democrate va lua sfîrșit și republicanii vor cîștiga alegerile nu numai din această toamnă, dar își vor asigura și mandatul următor. Comentînd desemnarea candidatului republican, James Reston scrie că R. Nixon „știe că Johnson și Humphrey sînt într-o mare încurcătură din cauza războiului și exploatează dificultățile lor, deși a fost mai ușu decît Humphrey și chiar decît Johnson. Acest fapt creează acum o problemă pentru Partidul Republican. Pentru că criza politică din America este o criză de încredere. Democrații sînt în dificultate nu numai datorită faptului că lucrurile nu merg bine pentru ei în Vietnam sau în orașele americane, dar și pentru că oamenii simt că ei i-au decepționat. Aceasta a oferit un prilej real pentru Convenția republicană de a reda oamenilor putința de a crede din nou — în candidatul republican și în programul republican — și acest lucru nu le-a reușit".

Alegerea coechipierului pentru tichetul republican din noiembrie a fost singurul moment de „suspense" la Convenție, care a și alterat de altfel scenariul dinainte pregătit. Într-adevăr, nici un observator nu se aștepta ca guvernatorul statului Maryland, Spiro Agnew, să fie preferatul lui R. Nixon la candidatura la vicepreședințe. A trecut aproape neobservat chiar faptul că deși înainte fusese sprijinitor al lui Nelson Rockefeller, la Convenție, făcînd o cotitură de 180 de grade, Agnew a fost cel care a depus oficial candidatura lui R. Nixon. Tuturor gazetarilor aflați la Miami Beach li se părea de necrezut că pentru vicepreședințe nu va fi aleasă o personalitate situată mai la „stînga" capului de listă. Cu atît mai mult cu cît opoziția față de candidatul la președințe provenea din partea delegaților din statele cele mai industrializate și populate : New York, California, Pennsylvania, iar alegerile din noiembrie, dacă confruntarea se va desfășura cu vicepreședintele Humphrey, a cărui bază o constituie vestul mijlociu, atunci, socoteau unii analiști, era de preferat o persoană care să aibă apel în aceste zone. Selecția a căzut însă tocmai pe o persoană care să-i liniștească pe republicanii din sud, unde șansele ambelor partide par oricum afectate de campania fostului guvernator al Alabamei, rasistul George Wallace.

Guvernatorul Spiro Agnew, în vîrstă de 49 de ani, este puțin cunoscut pe plan național. Despre el s-a vorbit pentru prima oară mai pe larg în cursul tulburărilor care au urmat asasinării lui Martin Luther King. Agnew a adoptat un limbaj forte în convorbirile cu liderii negri moderați, a folosit la Baltimore 11 000 de soldați și acele zile de aprilie s-au încheiat cu șase morți, 900 de răniți și 5 500 de arestați. Deși S. Agnew a ținut să explice că preferința față de el s-ar datora faptului că este „partizan al drepturilor civile", este îndoielnic că voturile negrilor și ale adversarilor segregației vor putea fi atrase de persoana sa. „Faptul că 205 din cei 1 333 de delegați la Convenție au dorit să-și exprime opoziția față de alegerea personală (a lui Nixon) pentru omul nr. 2 dă naștere la dubii asupra afirmației sale din discursul de acceptare potrivit căruia partidul stă unit în fața națiunii" („Associated Press"). În timp ce delegații la Convenție se mai aflau la Miami Beach, „în țara minunilor", la un sfert de oră distanță cu mașina, în marele oraș din apropiere, Miami, în districtul negru, care — ironia soartei — se numește „Liberty City", răsunau împușcături, se foloseau gaze lacrimogene, se operau arestări. Trei morți și 18 răniți — iată bilanțul acestui episod.

Hotelurile din Miami Beach cu statuile lor de marmură și lustrele de cristal, cu apartamentele cu piscină al căror cost ajunge la 500 de dolari pe zi, sau camerele cu prețuri mai modeste în acest sezon mort și-au reluat clientela obișnuită, după ce delegații la Convenție și-au făcut bagajele. Oamenii de afaceri locali au obținut de pe urma desfășurării Convenției 5 milioane de dolari. Dar Partidul Republican ? El „a demonstrat încă o dată lipsa de imaginație, de îndrăzneală și, după părerea noastră, o lipsă de înțelegere a forțelor viitorului, care caracterizează atît de frecvent pe politicienii profesioniști ai ambelor partide" („New York Times").

Peste 11 zile, la Chicago, Convenția Partidului Democrat va proceda, la rîndul ei, la desemnarea candidatului. Și, în cazul în care, așa cum se pronostichează, vicepreședintele Humphrey o va obține, americanii vor trebui să accepte ideea că după atîta zarvă electorală au de făcut la toamnă o alegere care cu greu va putea fi definită drept o opțiune.

Alexandru Zamfir
doctor în economie

Conjuncturа economică a principalelor țări capitaliste în prima jumătate a anului 1968 a fost sugestiv apreciată într-o declarație recentă a consilierului economic al președintelui S.U.A. El arăta că s-a ajuns într-o asemenea situație încît „în aceste zile, știrile bune sînt de fapt știri proaste". Aceste cîteva cuvinte cuprind în sine mult adevăr, deoarece ritmul accelerat al creșterii produsului social brut, al consumului și al schimburilor comerciale este însoțit din nou de o sporire inflatorie a prețurilor. Sintetic, am putea considera conjuncturа economiei mondiale capitaliste în prima jumătate a anului 1968 ca fiind în ascensiune, ținînd seama de ritmul de desfășurare a proceselor economice în curs, de creșterea consumului și a investițiilor, a cheltuielilor publice și exporturilor, dar totodată foarte instabilă, avînd în vedere creșterea importantă a prețurilor și nesiguranța monetară interoccidentală.

Principalele momente care au jalonat pînă în prezent drumul parcurs de economia principalelor țări capitaliste în 1968 — fie că au avut un caracter seismic, ca începutul de zguduire al dolarului în martie 1968, sau evenimentele din Franța în mai 1968, fie că au avut caracterul unei eroziuni lente, cum este degradarea economiei britanice, fie că au luat aspectul unei înviorări, cum este mersul economiei S.U.A sau a R.F. a Germaniei — au fost simptomele aceleiași conjuncturi în ascensiune, dar nestabilă și plină de inegalități.

În S.U.A., după o încetinire foarte pronunțată a ritmului de creștere a produsului social brut și a producției industriale în 1967, în acest an se înregistrează o creștere a acelorași indicatori, așa cum rezultă și din tabelul alăturat, ale cărui calcule previzionale par a fi verificate de primul semestru al anului în curs. Această revenire este datorată sporirii cererii de consum și unui început de înviorare a investițiilor. Creșterea comenzilor în majoritatea ramurilor producției industriale ar putea determina o stabilitate conjuncturală în anul acesta ; dar accentuarea continuă a cheltuielilor militare, mai ales în legătură cu războiul din Vietnam, și ritmul susținut al exporturilor de capital, care au determinat deficitul de peste 3,5 miliarde dolari în 1967 în balanța de plăți a S.U.A., pot pricinui din nou zguduiri puternice în perspectivă ale dolarului și întregii economii americane. De aceea, Administrația a luat măsuri de sporire a impozitelor — recent a fost adoptată de către Congres suprataxa de 10 la sută asupra veniturilor, măsură la care nu se mai ape-

DILEMA CONJUNCTURII

RITMUL CREȘTERII ANUALE A PRODUSULUI SOCIAL BRUT ÎN ȚĂRILE CAPITALISTE DEZVOLTATE

	S.U.A.	Japonia	Anglia	Franța	R.F.G.	Italia
1960—1965	4,7	9,5	3,4	5,1	4,9	5,2
1966	5,4	9,7	1,2	5,0	2,4	5,4
1967	2,5	11,5	1,3	3,8	1,0	5,7
1968 *)	4,0	8,5	2,9	4,5	3,5	5,0

*) pentru 1968 — previziuni ale Institutului britanic de cercetări economice și sociale

lase de 17 ani — în vederea frînării prețurilor pentru a putea opri o nouă izbucnire a fenomenelor de inflație, considerată mai periculoasă decît încetinirea activității economice.

În țările Europei occidentale, tabloul economic actual apare în culori oarecum mai vii, o înviorare a conjuncturii fiind observată în R. F. a Germaniei și Italia, mai puțin în Belgia și Olanda ; anumite pete de umbră se observă în economia Angliei și, mai recent, în cea a Franței.

Acordarea unei prime de export de către guvernul britanic prin devalorizarea lirei sterline în favoarea produselor britanice pe piețele externe, ca și creșterea impozitelor asupra consumului intern prin bugetul de austeritate adoptat de Parlamentul britanic în primăvara anului 1968, urmăresc, pe de o parte, să sporească competitivitatea produselor engleze și, pe de altă parte, să împiedice creșterea excesivă a consumului intern în dauna fondului de acumulare. Aceste măsuri oglindesc, în cadrul economiei engleze, dilema care stăpînește de fapt pe toți conducătorii economici occidentali în primăvara și vara acestui an, dilema de a folosi mai mult frîna sau acceleratorul în conducerea economică a țărilor lor.

Măsurile inițiate de autoritățile din R. F. a Germaniei, care au constat în inițierea unor cheltuieli publice suplimentare destinate să înviorеze economia acestei țări, au produs într-o anumită măsură efectele scontate, dar destul de lent, creșterea producției industriale și a schimburilor comerciale menținîndu-se la ritmuri reduse.

În Italia, se manifestă în continuare o creștere economică relativ rapidă, stimulată de cererea publică și particulară, de expansiunea exporturilor și creșterea în domeniul industrial.

În Franța, tendința de ascensiune a economiei a fost încetinită în ultimul timp din cauza evenimentelor din mai. Sporirea fondului de consum obținută prin acceptarea revendicărilor de salarii, dacă nu va fi contracarată de tendințe inflaționiste, va putea determina o stimulare a conjuncturii economice franceze în a doua jumătate a anului.

Economia japoneză înregistrează ritmuri ridicate, atît din cauza creșterii investițiilor, cît și a sporirii cheltuielilor de consum. În schimb, au apărut semnele îngrijorătoare ale unei creșteri a deficitului balanței de plăți prin sporirea superioară a importurilor față de exporturi, ceea ce a determinat autoritățile japoneze să introducă măsuri de frînare a conjuncturii și a proceselor de inflație constatate.

Comerțul internațional, datorită înviorării conjuncturii economice a principalelor țări industriale, ca și a sporirii importurilor lor din țările în curs de dezvoltare, începe să crească din nou într-un ritm mai susținut, de circa 8 la sută în primul trimestru al anului, în comparație cu anul 1967, cînd exportul mondial a crescut cu numai 5 la sută față de 1966 (cifrîndu-se la 214 miliarde dolari).

În fața actualei conjuncturi economice, autoritățile comerciale din țările occidentale au început să folosească din nou mai mult măsurile restrictive decît acelea stimulative, fiind mai îngrijorate de viteza căpătată și de instabilitatea care rezultă într-un fel din aceasta, decît satisfăcute la atingerea unui nivel mai ridicat de creștere. Aceste măsuri urmăresc, în linii mari, două obiective mai importante, complementare ca efecte dar contradictorii adeseori prin mijloacele folosite. Pe de o parte, prin impunerea de impozite suplimentare, de restricții în credite și de adevărate bugete de austeritate — cum sînt în S.U.A., Anglia sau în Japonia — se frînează urcarea prețurilor și creșterea deficitelor balanțelor de plăți. Pe de altă parte, prin măsurile de devalorizare în unele țări și de sporire a lichidităților financiare internaționale, reducerile sau eliminările de taxe vamale și contingente în alte țări se încurajează exporturile. Se stimulează astfel înviorarea susținută a conjuncturii economice, o accelerare a creșterii, așa cum s-a procedat prin încheierea tratativelor „rundei Kennedy" din cadrul G.A.T.T. — care determină reduceri de taxe vamale între participanți — prin sporirea lichidităților financiare internaționale pe baza hotărîrilor de la Stockholm — care permit trageri de credite suplimentare de la Fondul Monetar Internațional — ca și prin alte măsuri destinate să sporească competitivitatea exporturilor între țările membre ale Pieței comune etc.

Printre măsurile care stimulează înviorarea conjuncturii economice sînt și cele privind sprijinirea și facilitarea comerțului internațional cu licențe și brevete. Știut este că, în ultimii ani, comerțul internațional cu licențe a luat un avînt deosebit. Deverul comerțului exterior al multor state capitaliste crește într-o măsură mai accentuată pe baza contractelor și licențelor decît deverul bazat pe oricare alte operații de comerț exterior. În cadrul sistemului economic capitalist, acordarea de licențe devine astfel o cale importantă pentru transformarea în capital a rezultatelor activității tehnico-științifice. Rolul important al licențelor este determinat în special de ritmul rapid al progresului tehnico-științific. Creșterile înregistrate în comerțul exterior cu licențe al principalelor țării capitaliste industrializate depășesc, de pildă, creșterile înregistrate în aceeași perioadă de comerțul exterior cu mărfuri al acestor țări. Astfel, în S.U.A., în perioada 1961—1965, exportul de licențe a crescut de 2,9 ori, în timp ce exportul de mărfuri a crescut doar cu 30 la sută. În R. F. a Germaniei și în Franța, în perioada 1955—1965, creșterea este de 4,19 ori față de 2,93 ori, iar în Japonia de 7,8 ori față de 3,3 ori.

Opusă tendințelor de accelerare conjuncturală, instabilitatea pe planul sistemului monetar occidental — care s-a manifestat prin oprirea plăților în aur, hotărîtă în martie 1968 de către principalele bănci de emisiune mondială, și prin instituirea pieței duble a aurului, continuînd să se manifeste prin fluctuațiile permanente înregistrate actualmente de prețul aurului la Paris, Londra sau Zürich sau prin oprirea convertibilității francului — se adaugă factorilor de natură să creeze incertitudine asupra perspectivelor conjuncturii economice actuale.

Toate aceste tendințe contradictorii ale conjuncturii economice capitaliste în anul 1968 au justificat îngrijorarea a numeroși economiști din lumea occidentală asupra perspectivelor evoluției economice. Profesorul Samuelson (S.U.A.) se întreba într-un articol publicat în „Financial Times" dacă, avînd în vedere actuala situație, în care „știrile despre conjunctură sînt desigur bune, chiar mult prea bune", se poate prevedea menținerea avîntului economic obținut cu destulă greutate la începutul acestui an

Există astfel posibilitatea reală ca dilema între accelerație și stabilitate, care se pune conducătorilor responsabili de măsurile de politică economică în lumea capitalistă, să nu poată fi rezolvată curînd prin măsurile luate în vederea stimulării conjuncturii economice, dar atît de des întrerupte de restricții de ordin economic, politic sau chiar numai financiar.

„O introducere necesară" la jurnalul lui CHE GUEVARA

Nu se știa — sau poate, mai bine zis, nu se concepea — că va fi ultima scrisoare expediată de Guevara. „Simt iarăși sub călcîie coastele Rocinantei ; pornesc la drum cu scutul pe braț", sînt primele rînduri ale acestui ultim mesaj scris de revoluționarul care a fost Che. O lume întreagă într-o singură silabă. Scrisoarea continuă : „...Mulți îmi vor spune aventurier... ; numai că de un gen diferit și din aceia care-și riscă viața pentru a demonstra adevăruri. Ar putea ca acum să fie pentru ultima oară. Nu o caut, dar se află în calculul logic al probabilităților. Dacă așa va fi, vă trimit o ultimă îmbrățișare". Totul este simplu, fără regret ca și emblema sa devenită celebră : „În orice loc ne va surprinde moartea, fie binevenită".

Jurnalul său o dovedește filă cu filă. Prima — 7 noiembrie 1966, ultima — 7 octombrie 1967. Se încheie, deci, în ajunul capturării și asasinării sale, după 11 luni de luptă alături de partizanii bolivieni. Se cunosc deja multe amănunte — în ultimul timp îmbogățite — despre soarta jurnalului lui Che. Din Bolivia, unde a fost găsit asupra lui Guevara, a fost transmis în Cuba de către ministrul de interne Antonio Arguedas, care a părăsit recent țara sa. „Guvernul lui Fidel Castro era singurul care avea dreptul să publice jurnalul lui Che", a explicat Arguedas, făcînd aluzie la intențiile guvernului bolivian de a vinde „drepturile de autor" unor publicații din S.U.A., Franța, R.F.G. etc. (De publicat în Bolivia nu se punea problema ; prea erau adevărate unele lucruri despre situația de acolo).

Document inestimabil pentru literatura contemporană memorialistică, „El diario del Che en Bolivia" (Jurnalul lui Che în Bolivia) a apărut în ediția sa originală din Havana, la 26 iunie a.c. 250 000 de exemplare au fost distribuite atunci gratuit. Simultan, nenumărate alte edituri și publicații — François Maspero (Franța), Feltrinelli (Italia), Trikont Verlag (R.F. a Germaniei), revista studențească Ramparts (S.U.A.), revista Punto Final (Chile), editura Siglo XXI (Mexic) și altele — vor răspîndi în lumea întreagă, într-un tiraj uriaș, rîndurile scrise de Guevara.

Interesul pentru această operă sporește în cazul ediției în limba spaniolă prin prefața semnată de Fidel Castro, alt omagiu postum adus personalității lui Ernesto Guevara.

„O introducere necesară", cum își intitulează autorul prefața, debutează direct, impresionant: „Era un obicei al lui Che (niciodată nu-i vom găsi numele decît sub forma aceasta prescurtată, familiară întregii Americi Latine n.n.) în viața sa de guerrillero să-și noteze cu grijă într-un jurnal personal observațiile fiecărei zile. În lungile marșuri prin terenuri abrupte și dificile, în mijlocul pădurilor umede, cînd șirurile de oameni, mereu încovoiați de greutatea rănilelor, a muniților și a armelor, se opreau o clipă să se odihnească, sau cînd coloana primea ordin să se instaleze la sfîrșitul unei zile obositoare, îl vedeai pe Che — cum l-au botezat cu dragoste de la început cubanezii — scoțind un carnețel mic și, cu scrisul său mărunt și ilizibil de medic, scriindu-și notele". Din asemenea însemnări luaseră naștere, cu ani în urmă, relatările sale istorice despre lupta revoluționară din Cuba, „pline de conținut revoluționar, pedagogic și uman". Valoarea de document a jurnalului este deci incontestabilă : „De data aceasta, datorită aceluiași obicei al său de a merge notînd principalele fapte ale fiecărei zi, dispunem acum de o informare amănunțită, riguros de exactă și nepreținută asupra acelor ultime luni eroice ale vieții sale în Bolivia". Fiecare pagină — o zi, și fiecare zi — o frîntură de epopee. Este epopeea tuturor celor care au luptat alături de Che : Guevara vorbește foarte puțin despre el însuși. Coco, Inti, Pacho, Camba, Carlos, Joaquin sau Loro sînt mult mai prezenți în jurnal. Ei suferă, se descurajează, sînt răniți, mor și la toate astea participă, ca un părinte unanim, Che. Printre lupte, hotărîri, drumuri lungi, mîngîieri sau vorbe aspre, își permite, la sfîrșit de tot, să spună : „Astăzi astma mă chinuie mai mult ca oricînd", sau „Mai am medicamente doar pentru zece zile". Fidel Castro scrie de aceea în prefață : „Să nu uităm că notele au fost scrise în clipele foarte scurte de răgaz, în condițiile efortului fizic supraomenesc și ale istovitoarelor sale obligații ca șef al unui detașament de guerrilleros în dificila etapă a începuturilor unei lupte de acest gen, care se desfășura în condiții materiale neînchipuit de dure, ceea ce dovedește o dată în plus stilul său de lucru și voința sa de fier".

Îmbinare desăvîrșită a calităților guerrillero-ului — erou al luptei revoluționare din America Latină — „Guevara privea moartea ca ceva natural și probabil se străduia să sublinieze, în special în ultimele sale documente, că această eventualitate nu va împiedica mersul inevitabil al revoluției în America Latină. Se considera pe sine însuși soldat al acestei revoluții, fără să-l preocupe nici o clipă ideea de a-i supraviețui", scrie Fidel Castro. În aceasta constă semnificația vieții sale angajate : „Într-un continent oprimat ieri de puterile coloniale, exploatat azi și menținut în înapoierea și subdezvoltarea cea mai nedreaptă, apare această figură singulară... Imperialiștii se tem de forța acestui exemplu și de tot ceea ce poate contribui la divulgarea lor". Este, de fapt, unul din motivele pentru care publicarea în Bolivia a jurnalului devenea practic imposibilă. Ar fi fost un nonsens, o dată ce „reuniți în La Paz, Barrientos, Ovando și alți înalți șefi militari au luat hotărîrea de a-l asasina", adică a sufoca brutal glasul care-i acuza. Este un lucru unanim recunoscut asasinarea lui Guevara de către militarii bolivieni. Iată cum povestește Fidel Castro : „Maiorul Miguel Ayoroa și colonelul Andres Selnich, rangers antrenați de yankei, l-au instruit pe subofițerul Mario Teran să comită asasinatul. Cînd acesta, complet în stare de ebrietate, a pătruns în cameră, Che — care auzise împușcăturile prin care erau exterminați un guerrillero bolivian și unul peruvian — văzîndu-l pe călău oscilînd i-a spus cu asprime : „Trage ! Nu-ți fie frică !". Acesta s-a retras și din nou a fost nevoie ca Ayoroa și Selnich să-i repete ordinul pe care acesta l-a îndeplinit, trăgînd de la centură în jos o rafală de mitralieră. Fusese deja răspîndită versiunea că Che murise cîteva ore după luptă și de aceea executorii aveau instrucțiuni să nu tragă în piept sau în cap, pentru a nu produce răni ucigătoare Astfel a fost prelungită cu cruzime agonia lui Che, pînă cînd un sergent — și el beat — cu un foc de pistol în partea stîngă a pieptului l-a răpus... Ultimele ore ale existenței sale în mîna dușmanilor trebuie să fi fost foarte amare ; dar nici un om n-ar fi fost mai bine pregătit ca Che să înfrunte o asemenea soartă", continuă Fidel Castro această „introducere necesară", care definește în toate dimensiunile ei personalitatea impresionantă a lui Guevara luptător, tovarăș, prieten, conducător, tată de familie.

Guevara este acum un simbol. „Che părăsește viața pentru a intra în legendă", scrie poetul Angel Suárez Rodriguez într-o poezie dedicată eroului latino-american. (Ea face parte dintr-un amplu ciclu de poezii ale celor mai cunoscuți poeți latino-americani contemporani, publicate în memoria lui Guevara de revista mexicană „Cuadernos Americanos"). „Ideile sale, portretul, numele său, scrie Fidel Castro, exprimă lupta împotriva nedreptăților față de cei oprimați și exploatați ; ele suscită interesul crescînd al studenților și intelectualilor"... Figura deschisă, mereu zîmbitoare a guerrillero-ului este prezentă oriunde : „în înșesi Statele Unite mișcarea negrilor și a studenților progresiști, care sînt de fiecare dată mai numeroși, au transformat figura lui Che în ceva personal. În demonstrațiile cele mai combative pentru drepturile civile și împotriva agresiunii din Vietnam, portretul său este mereu prezent. Rareori în istorie, o figură, un nume, un exemplu s-au universalizat cu asemenea repeziciune și forță".

Dar să lăsăm jurnalul să vorbească...

Anca VOICAN

În numărul viitor :
Pagini din „Jurnalul lui Che în Bolivia"

ÎNTRE CASTILIA

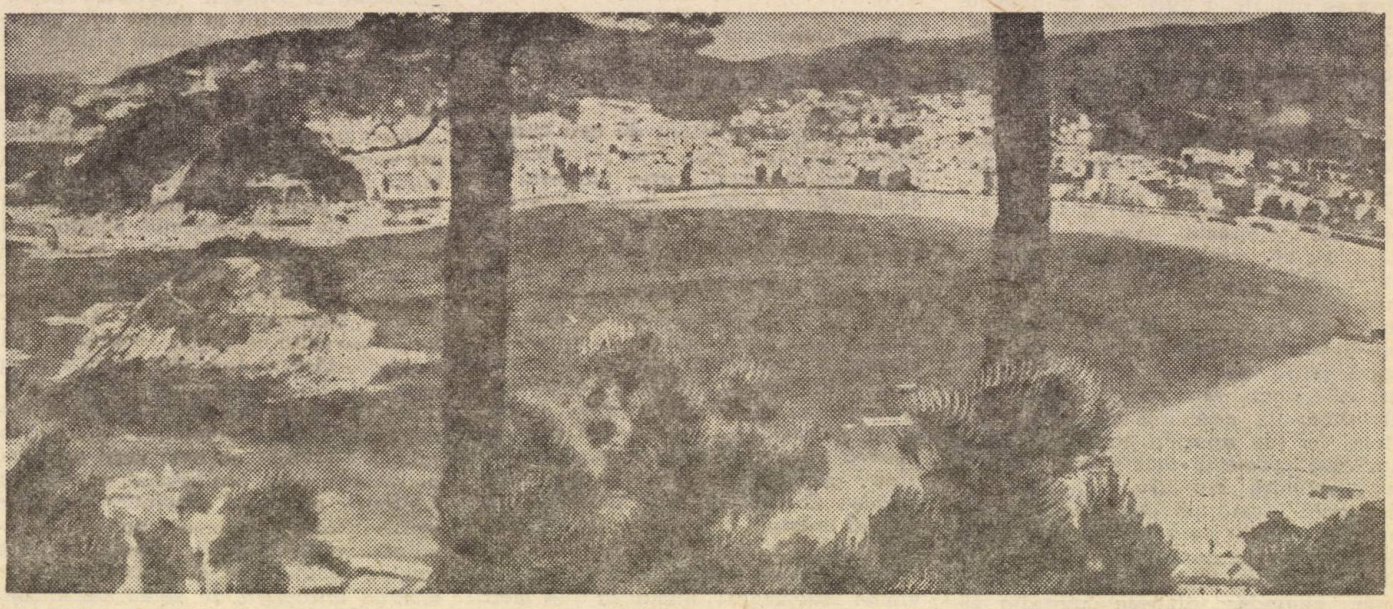

Portul San-Sebastián văzut de pe muntele Igueldo

ŞI EXTREMADURA

Ion Dodu Bălan

Poate privești, iubite prietene, harta Spaniei cu abruptele-i coaste, roase de apele Oceanului Atlantic și ale Mediteranei, pe ale căror unde s-au legănat cîndva corăbiile lui Columb, deschizînd drumul spre un imens imperiu. Privește harta acestei țări cu lanțurile ei de munți purtînd nume de o stranie rezonanță (Sierra de Guadarrama, Cordillera Cantábrica, Sierra Nevada), cu legendarele ei rîuri (El Ebro, Guadiana, El Guadalquivir) peste care se întind, ca un gînd îndrăzneț, poduri uriașe, încă din epoca romană. Nu știu însă dacă harta poate reflecta, într-o măsură mulțumitoare, puternicele contraste din structura acestei țări, din peisajul sufletesc al acestui popor. Căci contrastele se simt pe toate planurile. Contraste naturale, între Andalucía palmierilor, a livezilor de portocali și de lămîi, scăldată într-o lumină ireală, încît s-a zis, cu drept cuvînt, că pămîntul ei nu se poate măsura în kilometri ci în raze de soare, și între Galicia pescarilor ori Asturia minelor și ploilor, între cîmpiile Castiliei, tivite la orizont cu lanțuri nesfîrșite de munți golași; contraste între Nordul fertil, cu cîmpiile veșnic verzi, cu o agricultură îngrijită și mecanizată și între sărmanele sate din Extremadura, unde, pentru a putea cultiva o mînă de legume, omul e silit să desțelenească a-nevoios, cu sapa și tîrnăcopul, păduri îndepărtate, aducînd cu sacul în spate pămîntul în preajma casei care pare mai degrabă o așezare preistorică; contraste între camioanele blindate care transportă taurii pentru corrida și între măgărușii ce aduc merindele și apa de la mari distanțe spre casele țărănești, cățărate pe stînci, ca niște capre albe; contraste economice, sociale, ideologice, între o lume încremenită în legendare superstiții și o lume nouă, care continuă tradițiile de luptă ale clasei muncitoare, atît de greu încercată în ultimele patru decenii. Muncitorul spaniol, industrial sau agricol, e obligat la frecvente exoduri în afara patriei, pentru a lucra, cu un salariu mult mai mic decît al muncitorilor din țările respective, în Franța, Elveția, Germania Federală. Sînt plecări pe termen lung, care-l despart de familie și-i dau un straniu sentiment de dezrădăcinare. E un contrast teribil între mirajul țărilor avansate și între realitatea condițiilor pe care acestea li le oferă. Și totuși oamenii pleacă, pleacă în cete mari nomade, tîrînd după ei o lungă nostalgie și o vagă năzuință călătoare; contraste între multitudinea de stiluri arhitectonice, între un glorios trecut istoric și un prezent anchilozat de legi și interdicții, contraste atît de izbitoare încît te fac să crezi că grandioasele monumente ale Spaniei nu-s făcute pe măsura zilei de azi ci pe aceea a gloriei de odinioară.

Peisaj sufletesc

Îți plimbi acum, poate, iubite prietene, ochii întrebători peste harta acestei extremități occidentale a Europei care, din pricina urmelor substanțiale lăsate de arabi, poate fi considerată, pe drept cuvînt, și un fel de Orient, și te vei fi așteptînd s-o descifrezi în cuvintele mele.

Din păcate, nici o specie literară sau publicistică nu dispune de mijloacele cartografiei, care poate lesne reprezenta, la o scară redusă, o imensă țară cu toate amănuntele „fizionomiei" ei, și poate indica, desigur convențional, relieful, bogățiile solului și subsolului, căderea ploilor, bătaia vînturilor, densitatea populației, producția agricolă, industrială și cîte și mai cîte! Dar, tot din păcate, dragul meu, nu poate surprinde relieful spiritual al omului cu munții săi de gînduri și speranțe, de amărăciune și deznădejde, cu zvîrcolirile inimii lui, cu temperatura sufletului său, cu rîurile lui de sudoare și lacrimi, cu bogatele lui zăcăminte de sensibilitate și visare, de indignare și mînie, cu toate comorile lui de pasiuni. Și acest relief plin de contraste există în universul sufletesc al spaniolului. Trebuie numai să-l descifrezi în cine știe ce amănunt. Și știi cît poate exprima, uneori, un gest greu observabil, o glumă, un oftat, o tăcere, o privire atentă în jur înainte de a răspunde la o întrebare sau a mărturisi un gînd. Cum ai putea trece aceste amănunte umane pe o hartă sau chiar într-o carte de istorie oricît de amănunțită? Ele

→

pot fi ușor observate numai din contactul direct cu cetățeanul anonim de pe stradă, din tren sau din magazine.

Spaniolul are un suflet complex: deschis, ospitalier, prietenos, neînchipuit de cumsecade cu cei care-i inspiră asemenea sentimente, dar și circumspect, dur, orgolios cu cine simte el că nu-i merită încrederea; un suflet în care se amestecă pasiunea cu gelozia, mîndria cu obediența, fantezia cu spiritul de organizare, răbdarea cu lupta conștientă împotriva nedreptăților și setea de libertate a personalității umane. Nu știu de ce mi se pare că numai aici putea să se nască figura simbolică a acelui Don Quijote care a născut cu atît eroism tragic „să îndrepte întortocheliile lumii și să-i ajute pe cei nevoiași". Sufletul spaniol, frămîntat de atîtea contraste, mi se parte tot ceea ce această țară, atît de pitorească, are mai frumos. Sufletul acela popular, firesc, și nu acela prefăcut, modificat într-o alchimie bigotă pe care-l ascund atîtea uniforme, căci Spania de azi este poate țara cu cele mai multe uniforme. Un adevărat carnaval. Pe străzi își fac apariția ca pe o scenă uniforme preoțești, polițienești, călugărești, militare etc. așa încît cea mai frecventă glumă pe care ți-o șoptește oricare spaniol se referă la faptul că Spania ar ajunge foarte repede în Lună dacă ar face o piramidă compusă, alternativ, dintr-un „guardia civil", un preot și o călugăriță.

Vorbeam de sufletul entuziast al muncitorului care, cum poate ai aflat, a sărbătorit, cu orice risc, ziua de 1 Mai și luptă hotărît pentru drepturile sale, de cel al studentului care cere energic libertate de exprimare și democratizarea vieții universitare, de sufletul atîtor intelectuali și artiști, conștienți de răspunderea lor socială, prezenți în aprigа bătălie de clasă. (Pentru a doua oară ziarul „Madrid" a fost suspendat din pricina poziției lui independente față de opiniile oficiale). N-aș putea să-ți spun cum se organizează lupta comună și cum se duce munca de propagandă fiindcă trebuie să-ți mărturisesc că în Spania nu se pot vedea pe ziduri nici o lozincă și nici un afiș. Singura frază prezentă la orice colț de stradă este: „Prohibido fijar carteles!" (Afișajul interzis!) Am impresia că oamenii cu sentimentul îndătinat al țării lor se pot foarte bine înțelege din ochi. Și bine știi că omul a locuit aceste pămînturi din negurile vremii și că pămîntul și-a lăsat amprenta pe sufletul lui. Mi-a confirmat, o dată în plus, vestita peșteră de la Altamira, cu toate comorile ei de artă preistorică.

Îndată ce trecem Pirineii și granița franceză la Irun, începem vizita prin Spania de la San-Sebastián spre Centru, străbătînd La Mancha Castellană și revenim apoi în Franța după un lung voiaj prin Andalucía, Cataluña și Insula Mallorca pe la celălalt punct de frontieră, la Cerbère.

Castilia în spațiu și timp

San-Sebastiánul este un oraș modern, o stațiune balneară așezată pe malul Oceanului Atlantic, la vărsarea rîului Urumea.

Ce măreț acest sfîrșit de apă curgătoare! De fapt, mișcarea învolburată a apelor oceanului lasă impresia că nu fluviul se varsă în ocean, ci invers. E o zi mohorîtă, ca de toamnă, cu ploaie măruntă și vînt rece de la munte. Oceanul se zbuciumă, geme ca un taur rănit într-o corridă; suflarea lui aspră ne biciuie cu stropi de apă sărată, silindu-ne să intrăm degrabă în muzeul de artă și etnografie instalat în fosta mînăstire San-Telmo. Bogată colecție de exponate etnografice! Imaginația, hărnicia și inteligența îi caracterizează pe țăranii acestor plaiuri. Ciudată asemănare între uneltele lor casnice și agricole, între portul și modul lor de viață și acela al țăranilor de pe la noi.

În drum spre Bilbao, autocarul merge vreme îndelungată, numai la 3—4 metri de țărm. Adeseori, la curbe foarte pronunțate ai senzația că treci pe deasupra oceanului. În stînga, țărm de piatră stearpă, cenușie; în dreapta, imensități nesfîrșite de albastru. Oceanul e acum liniștit; se odihnește parcă, după atîta zbuciumare. Drumul șerpuiește spre interiorul Peninsulei, printre dealuri din ce în ce mai înverzite, pe panta cărora se revarsă izvoare vesele, sprințare.

Bilbao, capitala provinciei Vizcaya, e un oraș pur industrial și comercial, așezat pe o vale largă, într-o regiune muntoasă, înecat mai toată vremea în fum și ceață. Istoria, cu fastul ei medieval, pare a nu fi trecut pe aici. În schimb, la Burgos, fostă capitală a Castiliei, istoria e mai mult decît prezentă, e de-a dreptul copleșitoare. Așezat pe rîul Arlanzón, la aproape 800 metri deasupra nivelului mării, orașul, cu un aer de o mare prospețime, adăpostește una din cele mai întinse catedrale din țară, la care s-a lucrat, începînd din 1221, vreme de trei veacuri. Construcția, într-un stil gotic nu tocmai pur, exploatează o colină, care pare a fi fost creată de natură anume în acest scop. Dealtminteri, aproape toată arhitectura Spaniei a fost concepută într-o strînsă determinare cu stînca și apa. Ai impresia că o anumită încolăcire a rîului în preajma unui imens picior de stîncă, pe care omul s-a simțit chemat să ridice un castel, s-a produs anume în scopul de a proteja creația umană. De aceea, elementele naturale intră atît de firesc în structura arhitecturală. Unde n-a fost apă mare s-au folosit izvoarele din munții apropiați și s-au creat bazine în care se oglindesc coloanele și fațadele interioare încărcate de dantelării în piatră sau ghips. Se obține, astfel, o imagine mirifică, se produce senzația că palatele folosesc în egală măsură și celor duși în veșnicii.

Dacă în palatele regale se plimbă azi numai vizitatori, îndeosebi turiști înalți și blonzi, urmărind cu ochi halucinanți în ceața unei legende, povestită cu umor de ghidul spaniol, umbra unei fantome, în palatele ireale, proiectate în adîncul apei, tremură, parcă, la geamuri, siluetele șahilor arabi, ale regilor și împăraților spanioli. Acolo, istoria, devenită poveste, continuă să trăiască, fără a cere vizitatorului prea multă fantezie. Curțile interioare și grădinile, cu flora lor exotică, par și ele a fi făcute după mitologica grădină a raiului. Spaniolii au avut mari arhitecți de grădini, care pot oricînd rivaliza cu Le Notre, creatorul grădinilor din Versailles. Dar să rămînem puțin aici, la catedrala din Burgos. Pentru a intra trebuie urcate zeci de trepte lungi, amintind întrucîtva de cele de la „Sf. Petru" din Roma. În centrul bisericii se află mormîntul lui El Cid și al soției sale, Doña Jimena. În cele o suită de scaune din nuc, minuțios sculptate, înfățișînd scene mitologice și din Vechiul Testament, vin să asiste azi, în zile de sărbătoare, notabilitățile orașului, îmbrăcate în costume de epocă: nobilii, prefectul, primarul, consilierii, comandanții poliției etc.

Am sentimentul că am nimerit în plin Ev Mediu. Nici o deosebire între piesele din muzeul alăturat și imaginile acestea. Sute de copii, încolonați, îmbrăcați în sutane albe, supravegheați de un stol de călugărițe, flutură prin aer ramuri galbene de palmier. O, doamne, copiii aceștia sînt pregătiți tot pentru a rămîne în Evul Mediu. „Es el Domingo de ramos", ne șoptește o bătrînă binevoitoare. Era, într-adevăr, Duminica Floriilor cînd am plecat din Burgos. Aici calendarul e plin de sfinți și de sărbători religioase, de te miri cînd mai lucrează oamenii. Dar aici cei ce muncesc nu prea au timp de ele. Toată viața orașului rămîne acum în jurul Catedralei, iar un bulevard larg și pustiu ne duce spre gară.

Pentru cîteva zile sîntem la Madrid. O adevărată metropolă. Clădiri mari, cu o oarecare patină a vremii, parcuri renumite cu fîntîni arteziene, bulevarde

Sevilla: Piața Spaniei

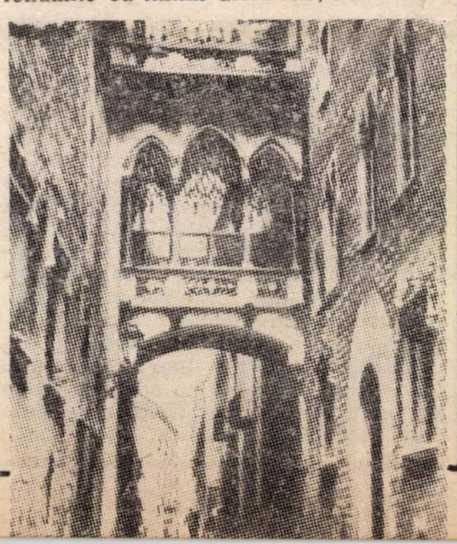

spațioase pe care curg ca o apă învolburată mașinile, piețe cu statui impunătoare, biblioteci, muzee, o stradă cu buchiniști ca pe malul Senei la Paris. Răsfoim cărți, enciclopedii, și ne bucură prezențele românești, în multe dintre ele, deși ne jenează lipsa de informație exactă pe alocuri. La Biblioteca Națională întîlnim un profesor de teologie din Franța care fusese de două ori în România și s-a întors fermecat de țara noastră. „La vară mă duc din nou", le spune funcționarilor cu care stăm de vorbă. „E un popor și o țară minunată !"

În aceeași clădire se află Muzeul Național de artă contemporană, cu piese celebre, pictură și sculptură, datorate, printre alții, lui Picasso și Henry Moore. Căutări inovatoare, eforturi creatoare, coloristică și linii surprinzătoare în care vibrează cu adevărat sufletul veacului XX.

Despre Muzeul Prado (unde spiritul de selecție n-a operat prea exigent, ba dimpotrivă) nu se poate vorbi într-o singură scrisoare, mulțumindu-mă, deocamdată, cu transcrierea celor cîteva impresii, legate strict de acei pictori spanioli care-mi par a exprima cel mai pregnant specificul național.

Mă uit la pînzele lui Ribera, acest pictor al **luminii** nu ca element pictural, ci ca lumină în sine, ca subiect și substanță, și mă gîndesc la **Poemele luminii** ale lui Blaga ; se leagă peste spații și peste timp două spirite și două lumi, cu o rădăcină comună. Și la unul și la altul, lumea pare ca-n versul lui Arghezi, „pardosită cu lumină" și lumina pare substanță de viață. Apoi singularul El Greco : expresie a transfigurării personajelor, a spiritualizării lor ; figurile de sfinți și oameni par din ceară vie, elastice, prelungindu-se în infinit, tinzînd spre supraomenesc.

Ieșim din lumea transfigurărilor și a luminii și pășim, alături de Velásquez, într-o altă lume, uneori fastuoasă dar obosită, alteori simplă dar grandioasă, plină de prospețime și mișcare : **Portretul lui Filip al IV-lea, al ducelui de Olivares, Capitularea de la Breda, Torcătoarele.**

Cu pînzele lui Goya ne copleșește un freamăt din existența cotidiană a spaniolilor : o sete de viață autentică, o sănătate morală robustă inundă sufletele. „Capriciile" sale cu acele figuri stranii de avortoni, de monștri fizici și morali, conturează un univers haotic, dominat de un obsedant coșmar și mă îndeamnă a crede că Goya se situează în ascendența viziunilor kafkiene asupra aspectelor morbide ale existenței.

Dar cîte straturi de civilizație și de cultură a așezat istoria pe pămîntul Spaniei ! De la arta rupestră din peștera de la Altamira, numită de unii „Capela Sixtină a epocii cuaternare", pînă la acea încercare de împăcare a morților căzuți în Războiul Civil Spaniol, concretizată în monumentul de la „Valle de los caidos" (Valea celor ce au căzut).

Se pare că gestul atît de uman al Antigonei nu poate fi parodiat.

Cei trei ani de rezistență dîrză de pe baricadele Madridului, de pe malurile Tajului, din cîmpia Guadalajarei, au rămas în conștiința oamenilor o dată cu amintirea de nesters a lui García Lorca, Antonio Machado.

Atîtea jertfe, atîta vis neîmplinit a lăsat în sufletul multora o neagră amărăciune.

Pentru cei mai mulți, conștiința luptei e, însă, continuu trează. Căci, așa cum spunea poetul Miguel Hernández, „Cine ar putea să pună vreodată uraganul în jug și să-l potolească, cine ar putea reține trăznetul prizonier într-o cușcă ?"

Pe urmele lui Don Quijote

În drum spre Córdoba, cît vezi cu ochii, numai cîmpie, cultivată cu cereale și viță de vie. De aici renumitele vinuri spaniole : valdepeñas, manzanares. Se înnourează. Pe cerul atît de senin al Spaniei încep să joace stranii figuri de legendă și mitologie. Cade o ploaie sfioasă, discretă. În curînd apar dulci coline cu primele mori de vînt, ciudat simbol al zbuciumului și temperamentului oamenilor. Trecem prin La Mancha. Nu departe, hanul unde Don Quijote se bătu aprig cu un grăjdar pentru slujnica Maritornes. Apoi satul cu presupusa casă a Dulcineei. E o regiune tipic cervantescă.

Nesfîrșită întindere, fără început, fără sfîrșit, ca o legendă vie. Kilometri, kilometri de blîndă monotonie, tristețe și visare. Grîul unduiește ca o mare verde. În foșnetul lui parcă se rostesc sfaturile morților pentru cei vii, căci sentimentul continuității și al tradiției se manifestă aici cu o forță telurică.

Siluetele morilor de vînt rămîn tot mai mult în depărtare, fiindcă pentru mine morile nu se distanțează atît în spațiu cît și în timp. Nu știu de ce simbolicele mori nu mi se păreau **acolo** pe coline, ci **atunci**, pe vremea lui Don Quijote.

La Mancha se îneacă în legendă în vreme ce ajungem în splendidele crînguri de măslini, bine întreținute, arate și grăpate cu tractorul. Trecem prin cheile de piatră ale muntelui Sierra Morena. Tuneluri, cred că peste douăzeci de tuneluri, ne ascund splendorile peisajului. Ieșim în Andalucía. Ne dăm seama mai întîi după melodia fredonată pe culoar de un soldat, care gustase binișor din vinul de Manzanilla. Mi-aduc aminte de o splendidă caracterizare a muzicii populare andaluciene : „Este o îmbinare de atîtea lucruri profunde și milenare, este în același timp jalnică și distinsă, dezolantă și tonică, zdreanță și purpură, trandafir și gunoi". Melodia pe care o ascultam confirma fiecare epitet. Spre vecernie, ajungem la Córdoba. Altă lume sudul acesta dogoritor. Străzi întortocheate și înguste, o puzderie de piețe dreptunghiulare, în care vezi oameni trîndăvind, fără lucru. Case vechi, îmbătrînite, cu interioare luxoase și curți splendid împodobite cu faianță și flori. Oameni mai deprinși cu paharul, mai delăsători, mai prost îmbrăcați. Pe unii se vede sărăcia. Monumente de artă arabă transformate în edificii creștine. Interiorul Moscheei cu opt sute de coloane pare o pădure cu arbori de piatră. Cîtă dreptate avea Machado cînd zicea că aici „Roma cîntă în Moschee și Guadalquivirul plămădește visul lui Abderramán". Seara are loc procesiunea religioasă, ca în toate orașele spaniole. Cît bigotism. Cîtă naivitate în dramatizarea subiectului biblic al urcării Crucii pe Golgota. Procesiunea se deschide cu cinci călăreți în somptuoase costume militare de epocă. Coifuri aurii cu pene albe, tunici roșii și albastre cu nasturi strălucitori. Caii împodobiți de paradă. O fanfară de gornișți în uniformă și tobosari. În urma lor, oameni în reverende și cape albe cu capișoane care acoperă complet capul și fața. Unul poartă pe spate o cruce imensă de lemn. Mulți sînt desculți și legați unii de alții cu lanțuri la picioare și cu funii la brîu. Carul alegoric e împins de oameni. În car, Isus pe cruce, Fecioara Maria, Maria Magdalena, cei doi tîlhari răstigniți, totul în mărime naturală. O mulțime de oameni cu lumînări în mîini urmează cortegiul. Să fiu iertat, dar toată preocuparea pentru sugerarea sentimentului tragic îmi pare un anacronic și întristător carnaval pentru omul erei atomice. Aceeași procesiune jalnică la Sevilla. Orașul acesta este o imensă arhitectură cu reflexe și gesticulații vii, de o neliniște particulară. Aici totul vibrează, freamătă, plutește parcă într-o legănare de basm. Catedrala, în fața căreia Cervantes a exclamat : „Dumnezeule mare, cum mă înspăimîntă această măreție", este o adevărată epopee în piatră. Din **La giralda**, uriașul turn al Catedralei, o excelentă vedere panoramică a orașului, spoit aproape numai în alb. Pe multe acoperișuri, flori și iarbă măruntă, adevărate grădini. Privirile se duc departe, pe valea Guadalquivirului, unde întîlnesc poate cele mai multe elemente din ceea ce se cheamă spiritul spaniol.

◀ *Barcelona. Calle Gótica, din orașul vechi*

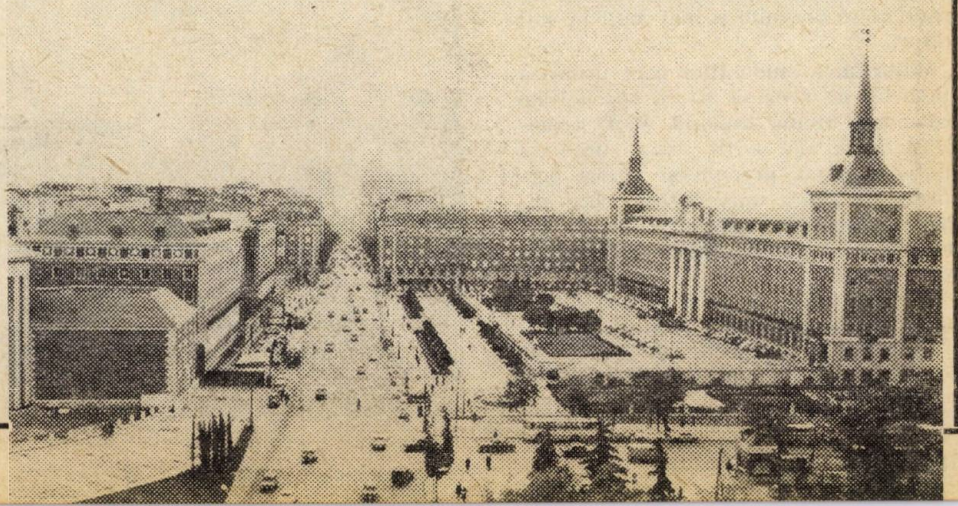

Vedere din centrul Madridului : strada Princesa. In dreapta, ministerul aerului.

Cei 150 de studenţi de la Lyon

Cu precădere, atenţia statisticienilor în lumea de astăzi se îndreaptă spre circuitul valorilor materiale ; date multiple, extrem de bogate, sînt culese în fiecare an în legătură cu volumul, structura, ponderea pe zone geografice a schimburilor de mărfuri între diferite ţări ale lumii. Cu o majoră însemnătate pentru apropierea între popoare, pentru cunoaşterea lor mai profundă, se desfăşoară în lumea de astăzi schimbul de valori culturale. Este un circuit universal al bunurilor spirituale care contribuie nu numai la îmbogăţirea culturii fiecărui popor în parte, ci şi la îmbogăţirea indivizibilului tezaur cultural al omenirii.

În circuitul universal al civilizaţiilor, poporul român a adus, în milenara sa existenţă, o contribuţie aparte. Trecutul prestigios şi dinamismul celor peste douăzeci de ani de socialism au suscitat, pe plan internaţional, un viu interes faţă de realizările poporului nostru, faţă de cultura sa. Un factor esenţial al accesibilităţii culturii româneşti îl constituie cunoaşterea limbii în care ea a fost creată. Iată de ce, ca o manifestare a acestui interes, în sălile de curs ale unor universităţi din diferite ţări ale lumii — fie ţări înrudite prin filonul latin, fie îndepărtate, atît geografic cît şi lingvistic — poţi auzi profesori predînd în limba română şi întîlneşti studenţi care se consacră studierii acestei limbi. La Montpellier, Seattle, Köln, Padova, Belgrad, Chicago, Toulouse, Lyon, Sofia se desfăşoară o muncă fructuoasă de popularizare a culturii româneşti. Răspunzînd la solicitările cititorilor, ne-am adresat unor lectori care predau limba şi literatura română în străinătate, cu rugămintea de a ne vorbi despre activitatea catedrelor lor. Publicăm în acest număr răspunsurile primite de la Padova şi Lyon.

Conf. univ. Ştefan Giosu

Lyonul este unul din cele cinci centre universitare din Franţa unde se predă limba română. Studiul limbii române s-a dezvoltat la Universitatea din Lyon continuu şi în mod deosebit în ultimii ani. Numărul celor ce urmează cursurile de română anul acesta este elocvent : 150 de studenţi, dintre care 127 la Facultatea de litere şi ştiinţe umane din Lyon şi 23 la Colegiul literar universitar din oraşul Saint Étienne.

Frecvenţa foarte bună la cursurile de română a celor înscrişi, progresele cu adevărat remarcabile pe care le fac studenţii, sprijinul efectiv acordat de conducerea facultăţii şi a secţiei de italiană, de care ţine lectoratul de română, crearea unui „certificat de lingvistică romanică comparată" (la obţinerea căruia studenţii pot alege şi româna ca obiect de studiu, alături de alte limbi romanice) şi, în sfîrşit, crearea, începînd cu acest an universitar, a unui post de conferenţiar pentru limba română, pe lîngă cel de lector, existent de mai înainte, arată că la Lyon există toate condiţiile necesare ca studiul limbii române să se dezvolte şi mai mult în anii viitori.

Majoritatea studenţilor care urmează cursurile de română au ca specialitate principală limba italiană. Sînt şi studenţi de la alte secţii care urmează limba română, precum şi cîteva persoane din afara universităţii, care audiază cursurile ca „studenţi liberi", din dorinţa de a cunoaşte limba şi cultura românească.

Subliniem aici, cu o deosebită plăcere, interesul cu care profesorul Jacques Goudet, cunoscător al limbii române, şeful secţiei de italiană, sprijină lectoratul nostru.

Unii dintre studenţi au ales româna nu numai pentru obţinerea certificatului de care aminteam, ci şi ca a doua limbă (italiana fiind, de regulă, specialitatea principală) pentru examenul de agregat, care se dă după terminarea tuturor studiilor universitare.

Ideea că fără cunoaşterea limbii române nu se poate vorbi de o formaţie completă a unui romanist prinde tot mai mult teren. Aşa se explică numărul mare de studenţi ce audiază cursurile de română, precum şi faptul că, în ultimul timp, tot mai mulţi dintre aceştia împrumută cărţi, dicţionare, albume, reviste, discuri etc. de la lectorul nostru. Toate aceste materiale ne sînt trimise, permanent şi regulat, de către Biblioteca Centrală Universitară din Bucureşti.

Cum cursurile de limba română se ţin în două oraşe, există, în afară de biblioteca lectoratului din Lyon, şi începuturi ale unei noi biblioteci la Saint Étienne.

Studiul limbii române a determinat pe unii studenţi să se dedice unor cercetări personale mai aprofundate. Astfel, una dintre studente studiază opera lui M. Sadoveanu, alta este preocupată de etnografia Maramureşului. Ambele cercetări au în vedere elaborarea unor teze de doctorat.

În afara activităţii didactice propriuzise se organizează, periodic, diferite alte activităţi pentru ca studenţii, eventual şi alte persoane interesate, să cunoască cît mai mult din viaţa, activitatea, cultura poporului român. Expuneri cu teme ca „România în imagini", „O excursie pe harta României", audiţii muzicale, proiecţii de filme documentare româneşti etc. sînt totdeauna urmărite cu interes.

Cu sprijinul ce ni se acordă de către toţi factorii şi, în primul rînd, de către secţia de italiană a Facultăţii de litere

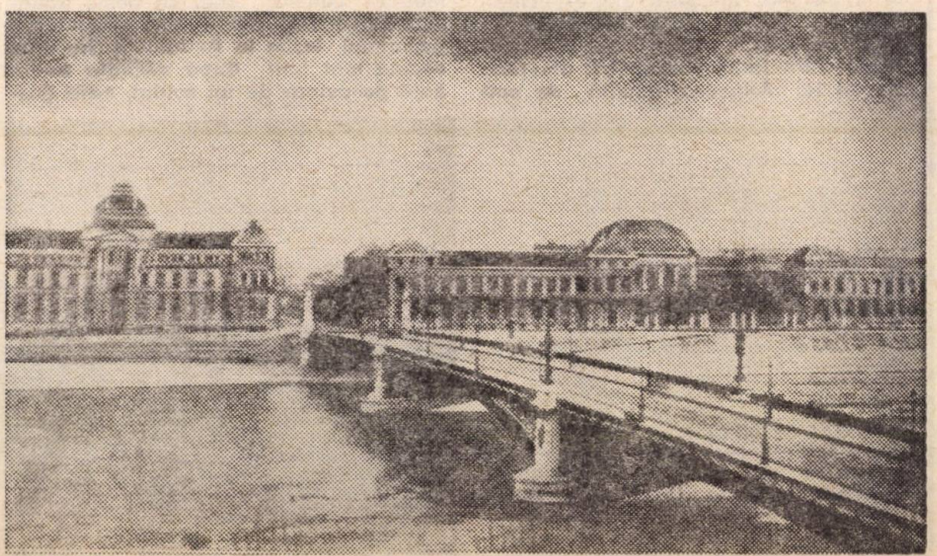

Facultatea de drept, facultatea de ştiinţe şi biblioteca universitară lyoneză

şi ştiinţe umane din Lyon, nădăjduim că studiul limbii române la Universitatea din Lyon şi la Colegiul literar universitar din Saint Étienne se va dezvolta şi mai mult în viitor, contribuind la lărgirea şi întărirea legăturilor culturale şi a relaţiilor de prietenie dintre România şi Franţa.

Seminarul de la Padova

Conf. univ. Alexandru Niculescu

Întemeiat de Ramiro Ortiz cu 35 de ani în urmă, continuat cu fidelă sîrguinţă de regretata noastră compatrioată Alexandra Mititelu şi aflat sub directa îndrumare a eminentului prieten al României, prof. Carlo Tagliavini, Seminarul de limba română de pe lîngă Institutul de limbi străine al Universităţii din Padova constituie unul dintre cele mai vechi şi mai însemnate centre de studiu al limbii şi literaturii române peste hotare.

Am preluat conducerea acestui seminar în 1965, cu conştiinţa că acest centru de cultură românească în Italia trebuie menţinut, întărit şi dezvoltat : biblioteca Seminarului nostru din Padova este cea mai bogată bibliotecă din Italia, aici se găsesc manuscrisele Ortiz, iar în ultima vreme sosesc publicaţii din întreaga lume privind cultura românească. Pe de altă parte, am considerat totdeauna că acest Seminar şi preţioasa lui bibliotecă nu constituie decît o *introducere* în adevărata cunoaştere a României, care nu se poate face decît cunoscîndu-ne ţara şi poporul, civilizaţia, cultura şi sufletul.

Iată de ce n-am urmărit să am un număr prea mare de studenţi, ci un grup de oameni dornici să cunoască fenomenul românesc în toate aspectele lui. Studenţii Seminarului caută să se specializeze în limba română : aşa se explică faptul că în Seminarul nostru la un număr de 8—10 studenţi din toţi anii de studiu, iau naştere două-trei teze de diplomă anual. Faptul că un student pregăteşte o lucrare de diplomă în limba română valorează mai mult decît orice participare orală şi efemeră la seminarii. Nu numărul mare sporeşte interesul pentru România, ci studiul intensiv. De la Seminarul de limba română din Padova au participat la cursurile organizate în România, la Sinaia sau la Bucureşti, toţi studenţii. Ultimul, recent întors de la un stagiu de specializare în România, care l-a ajutat să scrie o lucrare despre Balada populară românească (în prezent sub tipar la Editura Olschki din Firenze) este dr. Lorenzo Renzi, asistent de filologie romanică la Universitatea din Padova. În prezent se găseşte la studii în România studenta noastră Giovanna Folco-Zambelli, care pregăteşte o lucrare despre Panait Istrati ca exponent al unor realităţi româneşti în cultura franceză. Altă studentă a Seminarului, Daniella Mendes, pregăteşte o lucrare despre poezia predadaistă (în perioada petrecută în România) a lui Tristan Tzara. După cum se vede, lucrările Seminarului de română din Padova au fost orientate îndeosebi către definirea contribuţiei româneşti la cultura europeană, către stabilirea locului culturii româneşti în lume. În aceste condiţii, interesul pentru România are o bază reală şi obiectivă : studenţii se îndreaptă către cultura românească cu pregătirea corespunzătoare formaţiei lor de specialişti în limba franceză, în limbi slave, în filologia romanică şi, în primul rînd, în limba şi literatura italiană.

Creşterea prestigiului României pe plan internaţional a contribuit la sporirea atenţiei şi interesului pentru ţara noastră şi nu sînt puţini cei care doresc s-o viziteze pentru a studia structura economică, politică, culturală şi socială a României de astăzi.

Activitatea Seminarului de limba şi literatura română din Padova se extinde şi dincolo de limitele didactice universitare. Cu sprijinul unor profesori ai Universităţii — printre care, în primul rînd, prof. Carlo Tagliavini, prof. Gianfranco Folena, prof. G. B. Pellegrini — au sosit la Padova profesori din România şi din alte ţări, care au prezentat aspecte ale culturii româneşti.

Seminarul de limba română din Padova a luat contact şi cu alte instituţii de cultură : una dintre acestea este „Société européenne de culture" din Veneţia, al cărei scop este de a înlesni contactele dintre intelectualii din Est şi cei din Occident. Prof. Umberto Campagnola, secretarul general al Societăţii, a promovat alegerea profesorului de limba şi literatura română din Padova ca membru al menţionatei „Société européenne de culture" din care fac parte şi alţi români : prof. Iorgu Iordan, prof. Al. Rosetti, prof. Vlădescu-Răcoasa, Iosif Igiroşianu.

Seminarul nostru şi-a propus să organizeze un simpozion dedicat aniversării a 300 de ani de cînd un român de mare orizont cultural european, stolnicul Constantin Cantacuzino, studia la Universitatea din Padova. Este şi o încercare de reunire a specialiştilor în istoria culturii româneşti, din Italia şi din alte ţări.

Manifestările din cadrul Seminarului de limba română din Padova n-ar fi fost posibile fără prezenţa activă a culturii româneşti în Italia. Activitatea noastră coincide şi cu un moment universitar important : pentru întîia oară s-a creat în Italia o catedră de limba română la Universitatea din Roma, al cărei profesor titular este cunoscuta specialistă în limba, literatura şi cultura României, prof. Rosa Del Conte. Studiile de limba română în Italia vor avea deci o pondere mai importantă în învăţămîntul universitar italian. Se deschid perspective de colaborare ştiinţifică şi culturală deosebit de favorabile, pe care trebuie să le utilizăm din plin. România şi Italia sînt ţări legate prin istorie, prin tradiţie, prin cultură şi prin limbă. Ele trebuie să fie legate şi *prin prezent*. Sub acest comandament se desfăşoară activitatea Seminarului de limba română al Universităţii din Padova.

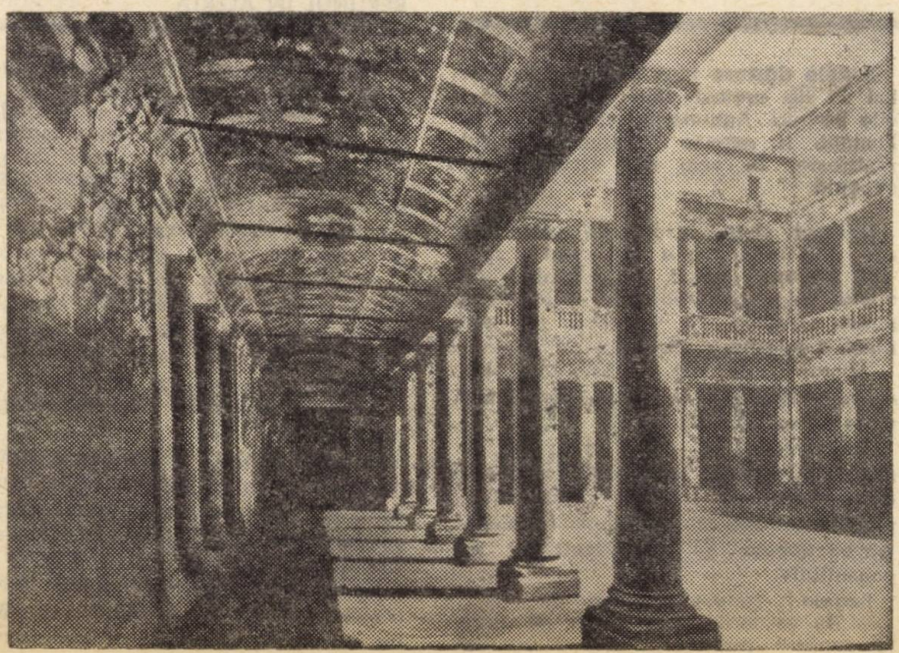

Curte interioară în clădirea Universităţii din Padova

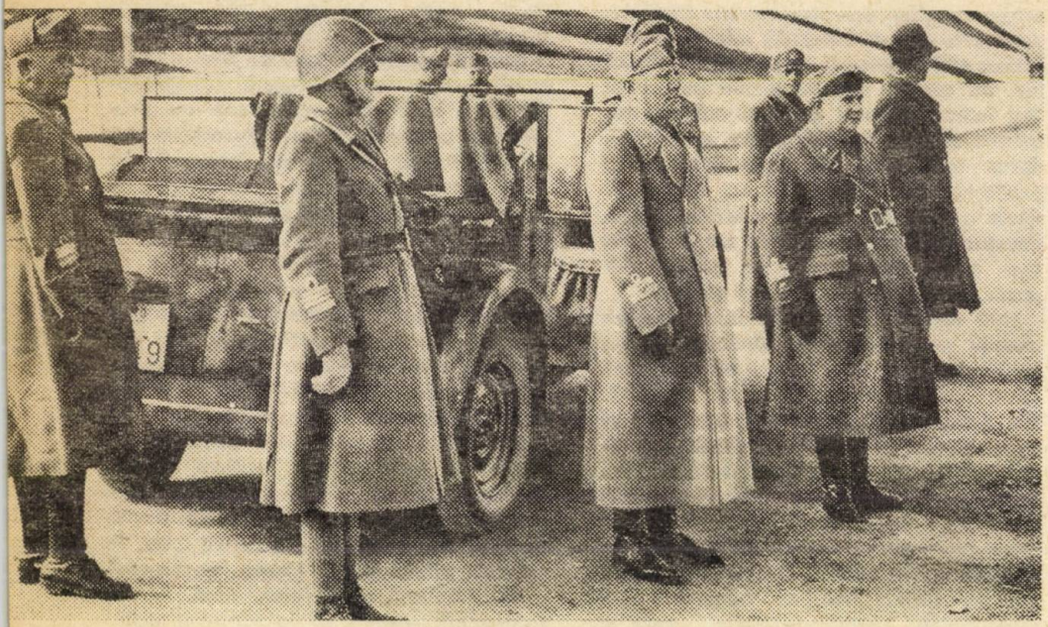

1940, pe frontul din Franța. Mussolini (la mijloc) primește defilarea unei formații militare. In grup se află și Pietro Badoglio, mareșal de Italia (primul din stînga)

răsturnarea lui MUSSOLINI (2)

Galeazzo Ciano, ginerele și ministrul de externe al lui Mussolini

În biroul generalului Ambrosio are loc următorul dialog între el și generalul Cerica, șeful poliției militare.

— După audiența la rege — i se adresează Ambrosio — îl vei aresta pe Mussolini, care va căuta, poate, să intre în contact cu adepții săi și să se pună în fruntea unei mișcări subversive.

— Vom acționa oare în mod constituțional ?

— Da, întrucît ordinul emană de la suveran. Planul este pus la punct. Mussolini, o dată arestat, va fi transportat într-o ambulanță, care va fi urmată de un camion cu 50 de oameni ai poliției militare.

Operațiunea trebuia să fie declanșată în interiorul vilei Savoia, pentru a preveni o ciocnire cu escorta lui Mussolini. Urmau să fie adoptate măsuri stricte, care să fie anunțate de abia în ultimul moment. Ambulanța avea să fie parcată în aleea principală a reședinței regale, iar camionul cu polițiști trebuia să fie ascuns în parcul alăturat.

Regele dăduse însă ordin ca Mussolini să fie arestat după ce va părăsi vila Savoia. Aghiotantul său, generalul Puntoni, îi expuse argumentele lui Ambrosio. În cele din urmă regele acceptă.

La ora 16,45, însoțit de secretarul său, Mussolini s-a îndreptat spre vila Savoia. Orașul, bombardat de cîteva zile de avioanele aliate, era pustiu. Regele, în uniformă de mareșal, îl aștepta la intrare.

„Victor Emmanuel — scrie Mussolini — m-a introdus în salon. Era într-o stare de agitație extremă".

Întrevederea a durat doar 20 de minute. Mussolini începu să vorbească despre situația militară. Apoi, ajungînd la ședința Marelui Consiliu, adăugă că acesta nu are decît un rol consultativ.

Regele îi răspunse cu ezitare :

— Nu se mai poate. Italia a ajuns la capătul puterilor. Moralul armatei este la cel mai coborît nivel. Soldații nu mai vor să se bată. Chiar și vînătorii de munte cîntă în dialect piemontez că nu mai vor să facă război de dragul lui Mussolini (și regele începu să fredoneze refrenul). Toată Roma știe ce s-a petrecut la Marele Consiliu și se așteaptă la o schimbare. Ducele este omul cel mai detestat din Italia... V-am apărat nu o dată împotriva oricăror atacuri, dar de data aceasta trebuie să vă rog să părăsiți postul dv. și să mă lăsați să pot încredința altuia sarcina guvernului.

Apoi regele îl anunță că l-a și numit pe Badoglio în locul său.

Audiența luase sfîrșit. Mussolini părăsi reședința. Mașina sa îl aștepta, dar era fără șofer (care fusese „chemat la telefon" și arestat).

„Un căpitan de carabinieri s-a îndreptat spre mine — își amintește Mussolini — și mi-a spus textual : «Maiestatea Sa m-a însărcinat cu protecția persoanei dv.». Am făcut cîțiva pași spre mașină, dar căpitanul mi-a arătat o ambulanță care staționa nu departe de noi. «Urcați-vă în ea» — mi-a zis".

Au urcat și cei care-l însoțiseră la vila Savoia. Ambulanța a ieșit prin poarta mică a reședinței regale, încadrată de motociclete cu puști-mitraliere. Mussolini fusese pus sub stare de arest. El s-a perindat prin cîteva cazărmi ale carabinierilor. Toate legăturile telefonice fuseseră întrerupte. Roma era izolată de restul lumii.

Seara, la ora 22,45, la radio s-a anunțat : „Regele a acceptat demisia șefului guvernului, cavalerul Mussolini, și l-a desemnat pentru a-l înlocui pe mareșalul Badoglio". Urmau două proclamații — a regelui și a noului prim-ministru. Totul rămînea neschimbat : Italia continua războiul alături de Germania.

În toată Italia s-a desfășurat un val de manifestații. La Torino, 10 000 de oameni au spart porțile închisorii și i-au eliberat pe deținuții politici. Erau smulse portretele lui Mussolini și emblemele fasciste. Pentru a preveni o reacție în lanț, Badoglio decretează stare de asediu.

BERLINUL ÎN ALERTĂ

Von Mackensen, ambasadorul german la Roma care îi trimisese la 23 iulie o telegramă lui Hitler asigurîndu-l că poziția lui Mussolini este mai solidă ca oricînd, primise o serie de știri contradictorii încă în după-amiaza zilei de duminică. Nu putea intra în contact cu Berlinul din cauza întreruperii legăturilor telefonice, iar la ambasadă — vila Wolkonsky — domnea o mare agitație. Unii reprezentanți germani, de pildă von Bismarck, care se afla seara într-un restaurant cînd i-a parvenit știrea, n-au vrut să creadă.

— Keine Bierwitze, bitte (lăsați glumele de cîrciumă).

Reacția publică a Berlinului a fost prudentă. O primă știre la radio considera că „această schimbare de guvern se datorește sănătății ducelui, care era bolnav".

La 27 iulie, agenția oficială D.N.B. transmitea : „Cercurile politice din Berlin salută cu satisfacție și înregistrea-

ză, ca o nouă confirmare a proclamației din 25 iulie, declarația făcută din sursă competentă italiană în care se spune că schimbarea de guvern se datorește în exclusivitate unor motive de politică internă, că ea nu atinge politica externă și că Italia, credincioasă cuvîntului dat, va merge mai departe pe calea pe care a pornit-o și va continua războiul..."

Aceasta era însă opinia de suprafață, destinată consumului public. În sferele înalte, în anturajul lui Hitler, atmosfera era diferită.

Hitler a aflat în aceeași seară știrea și și-a anunțat consilierii militari :

— Ducele și-a dat demisia Badoglio a pus mîna pe putere.

Apoi planul său a început să se contureze :

— Fără nici o îndoială în trădarea lor, ei vor proclama că rămîn loiali față de noi, dar aceasta va fi încă o trădare. Este evident că nu vor rămîne loiali... Deși Badoglio și-a declarat intenția de a continua războiul, aceasta nu va schimba nimic. Ei sînt obligați să o spună. Dar totul nu rămîne decît o trădare. Trebuie să le facem jocul, dar să căutăm să punem mîna pe toată echipa dintr-o lovitură...

Hitler își împărți planul în două : pe de o parte, arestarea guvernului Badoglio ; pe de altă parte, pregătirea invadării Italiei de către trupele germane :

— Mîine voi trimite un om acolo cu un ordin pentru comandantul Diviziei a III-a de Panzer Grenadiri, care să i se alăture și să pornească spre Roma în fruntea unui detașament special pentru a aresta guvernul. Pe rege, prințul moștenitor și toată banda, imediat ; apoi pe Badoglio și echipa sa.

Discuția s-a păstrat consemnată în arhivele secrete naziste :

Hitler : Jodl, pregătiți ordinele... Să li se alăture și să se îndrepte spre Roma cu tunurile de asalt... și să aresteze guvernul, regele și toată echipa. Înainte de toate îl vreau pe prințul moștenitor.

Keitel : El este mai important decît bătrînul (regele — n.n.).

Bodenschaft : (general de aviație) Totul este organizat pentru a-i îmbarca în avion.

Hitler : Așa. Direct în avion și la drum.

Erau luate în considerare patru planuri : „Operațiunea Eiche" pentru răpirea lui Mussolini ; „Operațiunea Student" pentru ocuparea Romei și reinstaurarea lui Mussolini la putere ; „Operațiunea Schwarz" pentru ocuparea militară a întregii Italii ; „Operațiunea Achse" pentru capturarea sau distrugerea flotei italiene.

Toate acestea formau obiectivul Directivei nr. 49, al cărei text nu s-a păstrat.

Grupul de armate condus de Rommel s-a îndreptat spre nordul Italiei. În sprijinul lui a fost deplasată de pe frontul răsăritean o divizie motomecanizată SS

SKORZENY ESTE CHEMAT LA HITLER

— Sînteți convocat la Cartierul general al führerului. La ora 5, un avion vă așteaptă la aeroportul Tempelhoff.

Secretara era agitată. Il căuta de peste două ore pe omul căruia îi comunica știrea. Iar acesta, îmbrăcat civil, se afla în holul hotelului Eden din Berlin, împreună cu un prieten și nici nu mai avea timp să-și îmbrace uniforma.

Era 25 iulie, 1943. Omul care se îndrepta în grabă spre aeroportul Tempelhoff se numea Otto Skorzeny și era căpitan în trupele SS, comandînd o unitate cu misiuni speciale. Un uriaș Junker-52 își aștepta unicul pasager. În timp ce urca scara spre avion, dădu un ordin scurt aghiotantului său :

— S-ar putea să am nevoie de dumneata în orice moment. Te voi suna imediat ce voi avea noutăți. Deocamdată, pune în stare de alarmă cele două companii, cine știe...

Skorzeny nu știa de ce este chemat — și încă la Cartierul general al lui Hitler — Wolfschautze — unde nu mai fusese niciodată. După 500 km de zbor, aparatul aterizează undeva, în zona Lacurilor Mazuriene, în apropiere de Lotzen. La aeroport, îl aștepta un Mercedes descoperit.

— Dv. sînteți căpitanul Skorzeny... — îl întîmpină un sergent. Vă voi conduce la Cartierul general.

Mașina străbătea un drum de pădure. Două bariere și două posturi de control. În ambele ocazii, Skorzeny trebui să coboare, să se legitimeze și să semneze într-un registru special. În cele din urmă, mașina se opri în fața unei clădiri din lemn. Cele două corpuri ale casei erau unite printr-un pasaj acoperit. Skorzeny intră în așa-numitul „salon de ceai" unde i se spuse că este așteptat. Acolo se mai aflau cîțiva ofițeri. Ofițerul de campanie se opri în fața lor :

— Domnilor, vă voi conduce acum la führer. Îi veți fi prezentați. Trebuie să-i înfățișați pe scurt curriculum vitae. Cîteva fraze. Poate vă va pune unele întrebări. Poftiți vă rog !

Au fost introduși în biroul lui Hitler. O încăpere destul de mare, cu numeroase hărți, cu cîteva fotolii confortabile. În cîteva minute își făcu apariția și Hitler. Fiecare ofițer își expuse lapidar statele de serviciu. În cele din urmă, Hitler spuse :

— Ceilalți ofițeri se pot retrage. Mai am de vorbit cu dv., căpitane Skorzeny.

Cei doi au rămas singuri.

— Am pentru dv. o misiune importantă. Mussolini, prietenul meu, aliatul nostru, a fost ieri trădat de regele său. Propriii săi compatrioți l-au arestat. Nu pot și nici nu vreau să las în această situație pe cel mai mare om al Italiei. Sub noul guvern, Italia se va desprinde de noi. Eu am rămas fidel aliatului meu. Trebuie să-l salvăm de urgență, înainte de a fi dat pe mîna aliaților. Vă ordon deci să executați această operațiune, cea mai importantă în prezent pentru conducerea războiului. Trebuie să puneți totul în mișcare pentru a executa acest ordin. Încă ceva. Ordinul trebuie să fie ținut în cel mai mare secret. Numai cinci persoane să fie la curent. Veți fi mutat la Luftwaffe și veți fi pus la dispoziția generalului Student. L-am și anunțat. Veți vorbi cu el. Vă va comunica detaliile. Dv. personal trebuie să conduceți operațiunea. Autoritățile militare din Germania, inclusiv ambasadorul german la Roma, nu trebuie în nici un caz să vă cunoască misiunea. Ei au o idee absolut falsă asupra situației și, în consecință, acționează în mod eronat. Deci încă o dată : sînteți răspunzător față de mine în ce privește păstrarea secretului...

După întrevederea cu Hitler, Skorzeny îl întîlni pe generalul Student, convocat și el la Cartierul general. Dar surprizele rezervate lui Skorzeny nu aveau să se termine încă. În cursul discuției cu Student, în încăpere intră Himmler. Acesta făcu o scurtă expunere asupra situației din Italia, subliniind mai ales că el nu crede că Badoglio va rămîne fidel Axei. Skorzeny își scoase stiloul pentru a-și lua unele note. Dar Himmler interveni cu brutalitate :

— Ești nebun. Vrei să iei note ? Vrei să scrii lucrurile astea ?

Himmler adăugă că informațiile de care dispune confirmă că au avut loc contacte între serviciile secrete italiene și cele aliate în Portugalia.

Skorzeny stabilește apoi cu Student detaliile misiunii. Ei urmează să-și ia zborul a doua zi spre Roma, iar 50 de oameni din batalionul special trebuiau să se îndrepte spre sudul Franței și să aștepte acolo ordinele corespunzătoare.

Skorzeny reconstituie astfel scena :

— Încercam să mă concentrez. Ce echipament, ce arme și ce explozibile trebuia să asigur oamenilor mei ? Am procedat sistematic, stabilind o listă lungă. Mica mea trupă trebuia să aibă o cît mai mare putere de foc, iar armamentul trebuia să rămînă ușor : poate vor fi obligați să sară cu parașuta. În consecință, trebuiau prevăzute, la fiecare grupă de 9 oameni, două puști-mitraliere iar pentru ceilalți toți — automate. Trebuia să prevăd și o echipă de geniști, împărțită în două grupe. 30 de kilograme de plastic trebuia să ne ajungă. Firește, plastic englezesc : era de o calitate mai bună decît al nostru.

La bordul unui Heinkel-111, Student și Skorzeny își iau zborul spre Roma, iar de acolo cu mașina — spre Frascati, sediul Cartierului general al armatelor germane în Italia, comandate de feldmareșalul Kesselring.

În prima seară, în cursul unui dineu la Kesselring, Skorzeny înregistrează o relatare a unui ofițer german despre convorbirea avută cu un general italian, pe care-l întrebase dacă se cunoaște locul unde este deținut Mussolini. Reieșea că nici măcar oamenii din conducerea armatei italiene nu-l cunoșteau.

Așadar, Skorzeny trebuia mai întîi să stabilească locul unde se afla închis „ducele".

În cercetările sale, Skorzeny este ajutat de doi dintre oamenii lui Himmler în Italia : Kappler, atașat la poliția Romei, și Dollmann. Ei reușesc să stabilească un singur lucru : audiența la rege a lui Mussolini din 25 iulie. Ulterior, un ofițer de carabinieri a dat o indicație suplimentară. „Ducele" fusese condus într-o ambulanță la cazarma carabinierilor din Roma, dar Skorzeny aflase aceasta abia la 5 august. Or, atunci Mussolini se afla în altă parte.

Sergiu VERONA

(Va urma)

pe urmele istoriei

ROMÂNIA şi „pactul celor patru"

Dinu C. Giurescu
doctor în istorie

„Fiind însărcinat a mă duce la Paris şi Londra pentru a explica punctul nostru de vedere cu privire la proiectul de acord în 4 al domnului Mussolini şi *a apăra interesele noastre împotriva oricărei tentative de dictatură în politica internaţională*, am împlinit această misiune în intervalul de la 29 martie la 9 aprilie" [1]).

Aşa îşi începe Nicolae Titulescu raportul său „strict confidenţial" adresat în aprilie 1933 regelui Carol al II-lea, primului ministru, Alexandru Vaida Voievod, şi lui G. G. Mironescu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri.

Istoria oficială a „Pactului celor 4" începuse de fapt la 18 martie 1933, cînd şeful guvernului italian, Mussolini, prezentase premierului Marii Britanii, Mac Donald, şi lui Sir John Simon, conducătorul Foreign Office-ului, veniţi în vizită oficială la Roma, textul unui „Pact politic de înţelegere şi colaborare"... Viitorii semnatari — Franţa, Germania, Italia şi Marea Britanie[2]) — se angajau să acţioneze de comun acord în relaţiile europene, astfel încît politica lor „să fie adoptată în caz de necesitate şi de alte state" ; părţile confirmau principiul revizuirii tratatelor, în cadrul Societăţii Naţiunilor, şi declarau că este necesar să se realizeze efectiv şi pentru Germania egalitatea în materie de înarmare[3]). Cele patru puteri se mai angajau „să adopte, pe cît posibil, o linie de conduită comună", în „toate chestiunile politice şi nepolitice, europene şi extraeuropene şi în colonii". Cu alte cuvinte, propunerile lui Mussolini urmăreau să creeze, într-un anumit fel, un „directorat" al celor patru puteri europene, menit să decidă, eventual să-şi impună, soluţiile şi celorlalte ţări şi să faciliteze cursul acţiunilor iredentiste.

■

Din primul moment, guvernul de la Bucureşti a iniţiat, prin misiunile sale diplomatice, o acţiune de informare cît mai precisă întrucît propunerile şefului guvernului fascist italian afectau interese fundamentale ale României.

Cercurile diplomatice au fost, în genere, surprinse de iniţiativa lui Mussolini. Se credea că terenul fusese pregătit „discret şi intens" de ambasadorul Italiei în Marea Britanie, unde exista o atmosferă favorabilă unor atari propuneri — informau, chiar din primele zile, legaţiile României la Paris, Roma şi Londra. Proiectul — adăuga la 22 martie ministrul României la Berlin — a fost primit „cu simpatie" de guvernul nazist care cunoscuse mai dinainte textul. În capitala Reichului se vorbea de un plan al şefului guvernului italian pentru modificarea graniţelor unor state europene, graniţe recunoscute prin tratatele de pace din 1919—1920 ; în discursul rostit în Reichstag (23 martie), Hitler sprijinise propunerile mussoliniene, considerîndu-le că ar ataca „cu curaj şi hotărîre" probleme hotărîtoare pentru soarta continentului. La Belgrad domnea o oarecare neliniştе şi exista temerea ca nu cumva premierul britanic Mac Donald, voind a detaşa Italia de Germania, să fi luat unele „angajamente" în dauna Iugoslaviei.

Motive de îngrijorare erau aşadar suficiente : un concern de mari puteri occidentale, amintind de sistemul european al secolului al XIX-lea, unora chiar de „Sfînta Alianţă", îşi propunea, trecînd peste Societatea Naţiunilor şi fără a ţine seama de egalitatea în drepturi a statelor, să repună în discuţie — ca un aşa-zis „remediu" al crizei economice prin care trecea sistemul capitalist şi al antagonismelor politice — ordinea teritorială statornicită în urma războiului mondial. Numeroase ţări se vedeau ameninţate şi, în primul rînd, Cehoslovacia, Polonia, România, Iugoslavia.

În atari împrejurări, la 22 martie, Nicolae Titulescu a sosit la Geneva. După întrevederi cu R. Massigli[4]), E. Beneş[5]) şi B. Jeftic[6]), se respingea categoric, într-un comunicat publicat tot la Geneva la 25 martie, orice fel de acorduri „care ar avea drept scop de a dispune de drepturile terţilor" fie că ar obliga pe semnatari la anume decizii concrete, fie că ar urmări să exercite „numai o presiune" asupra altor state. Comunicatul atrăgea atenţia asupra implicaţiilor negative ale unei politici de revizuire a graniţelor statornicite prin tratatele de pace şi formula rezervele „cele mai exprese" împotriva unor înţelegeri menite să dispună direct sau indirect de drepturile altor state.

Comentariile au urmat de îndată : „Condamnare formală a unui directorat european al celor patru puteri", „reafirmare netă a principiilor egalităţii între state", „opoziţie categorică faţă de orice tentativă de tutelă asupra ţărilor cu interese aşa-zise «limitate»"—sublinia la 27 martie influentul cotidian francez „Le Temps". „Iritare maximă în presa fascistă", telefona corespondentul din Roma al aceluiaşi ziar.

Guvernul italian — rezuma situaţia la 20 martie ministrul României la Roma, D. I. Ghika — „începe să întrezărească că proiectul ducelui şi speranţele de înţelegere între marile puteri nu corespund realităţilor, *aşa cum o politică nebună de ură, de bănuieli, de armamente clandestine şi de răsturnare a statutului Europei le-a cristalizat, din nefericire, astăzi*"...

Comentînd reacţia României, Iugoslaviei, Poloniei şi Cehoslovaciei, cotidianul londonez „The Evening Standard", după ce consemna zvonurile despre modificările teritoriale plănuite ca urmare a proiectului mussolinian, se grăbea să afirme, într-un articol publicat în aceeaşi zi : „S-o spunem brutal, Pactul celor patru puteri este mort". Tot la 29 martie, preşedintele Consiliului de Miniştri al Greciei, Tsaldaris, într-o convorbire cu ministrul României la Atena, aproba atitudinea acesteia, adăugînd că guvernul elen se opune oricăror schimbări ale statu quo-ului teritorial.

După Geneva, Nicolae Titulescu a vizitat Parisul şi Londra unde, în convorbiri cu personalităţile din guvern şi opoziţie, a dezvoltat şi apărat punctul de vedere al României : „Sînt Acorduri în patru — scria el — pe care le-am saluta cu bucurie şi pe care prin comunicatul ce am redactat la Geneva[7]) le considerăm chiar salutare. Acestea sînt acordurile care privesc interesele proprii ale marilor puteri. Am fi fericiţi să vedem ajunse la capăt rivalitatea italo-franceză, germano-franceză sau anglo-franceză. Sînt, însă, acorduri în patru, pe care le considerăm inadmisibile şi de aceea nu le vom recunoaşte niciodată. Acestea sînt acordurile care dispun de drepturile terţilor, fie printr-o decizie directă, fie prin mijlocul presiunii, pentru a se obţine consimţămîntul interesatului. Proiectul lui Mussolini reprezintă tipul acordului în patru pe care nu-l putem recunoaşte".

Comentînd principalele clauze ale propunerilor, Titulescu atrăgea atenţia că articolul 1 face din presiunea statelor mari asupra celor mici „un obiect de convenţiune internaţională", ceea ce „este inadmisibil". Şi Titulescu adăuga, anticipînd parcă evenimentele anilor 1935—1939 : „Odată revizuirea operată (dacă revizuirea pacifică ar fi vreodată posibilă), statele care au beneficiat de revizuire se vor întoarce spre Franţa şi îi vor prezenta contul, sporit cu toate dobînzile compuse, datorită pasivităţii ei actuale". A da curs unor asemenea tendinţe înseamnă a împinge omenirea — moralmente, juridiceşte şi în fapt — spre un nou conflict. „Cînd un stat prin atitudinea lui ameninţă pacea, în loc să i se aplice sancţiunile prevăzute la articolul 16[8]), i se promit teritorii, Proiectul lui Mussolini chiar aşa cum l-au amendat britanicii, este o primă de mobilizare".

Şi concluziile lui Titulescu, în urma întrevederilor sale cu oamenii politici francezi şi britanici, au fost că acordurile între cele patru puteri, dacă se vor încheia, trebuie să se ocupe numai de interesele proprii ale semnatarilor şi că nu este posibilă recunoaşterea nici unui acord care ar viola principiul egalităţii popoarelor, înscris şi recunoscut în statutele Societăţii Naţiunilor.

Ministrul de externe al României a folosit acelaşi prilej pentru a demonstra interlocutorilor săi că, judecînd fie şi numai prin prisma intereselor Franţei sau

Marii Britanii, un directorat al celor patru puteri, menit să rezolve litigiile europene, nu poate fi încheiat. La Paris, el a avut întrevederi cu liderii guvernamentali și ai opoziției : Paul Boncour, Edouard Daladier, Edouard Herriot, De Monzie, Pierre Cot, Georges Bonnet, Camille Chautemps, Béranger, Joseph Caillaux, Léon Blum, André Tardieu, Pierre Laval, Franklin Bouillon, Louis Marin, Pierre Flandin și Henri de Jouvenel. Impresia sa generală era că politica franceză (din anul 1933) nu mai opunea „aceeași rezistență ortodoxă" împotriva tendințelor iredentiste, așa cum o făcuse în trecutul apropiat. „Consider însă — adăuga diplomatul român — că ne găsim în prezența unei opiniuni publice care tinde să se cristalizeze și care, dacă este bine lucrată, poate opune o rezistență mult mai dîrză tentativelor de schimbare a hărții Europei, decît aceea care ar oferi-o un guvern francez, oricare ar fi el".

Discuțiile au fost, nu o dată, aprinse. „Dumneata ești avocat, se adresă el lui Paul Boncour, ministrul de externe al Franței. Ce ai zice dacă, într-un complet de Curte de Casație ai ști că patru judecători, înainte de a începe dumneata să pledezi, ar veni cu o opinie deja făcută, pe baza unei discuțiuni particulare între ei ? Il-ai recuza fără cea mai mică îndoială. Și aceasta cînd este vorba de interesele pecuniare ale domnilor Durant sau Dupont. Cum am putea noi, cînd este vorba de interesele vitale ale statelor noastre, să nu recuzăm marile puteri ca judecători, cînd ar fi deliberat înainte între ele despre chestiunile noastre ?... Dumneavoastră faceți obiect de Convențiune internațională din ceea ce este considerat ilicit în raporturile de drept privat".

Președintele Consiliului de Miniștri al Franței, Edouard Daladier, care dorea ca negocierile asupra proiectatului pact să fie „întrerupte cît mai curînd", rămînînd în schimb „partizan convins" al unui acord în doi, franco-italian, a primit la rîndul său următoarea replică din partea lui N. Titulescu : „Revizionismul german și revizionismul italian[9]) nu sînt doi termeni ai unei alternative. Cele două revizionisme sau se cumulează sau se exclud. Cum ați putea crede o clipă că Mussolini ar accepta ca fiul lui spiritual, Hitler, să sporească teritoriul german după doi ani de guvernare de pildă, pe cînd el, Mussolini, după 14 ani de guvernare și-ar încrucișa brațele... Mussolini știe că dacă Germania își sporește teritoriul, el are un titlu indiscutabil pentru sporirea teritoriului italian : necesitatea de a mări puterile Italiei, față de o Germanie întărită".

Unii oameni politici francezi — De Monzie, Joseph Caillaux sau Henri de Jouvenel — preconizau, în diferite forme, modificarea clauzelor tratatelor de pace și, ca atare, erau favorabili pactului celor patru.

Vizita efectuată la Paris, comunica Titulescu la București, a coincis cu deliberările cercurilor oficiale franceze la propunerea italiană și acțiunea șefului diplomației române a întărit, „după propria mărturisire a președintelui de consiliu francez", poziționea celor ce se opuneau acordului în patru în termenii propuși de Mussolini.

Tot așa de pregnant sînt sintetizate, în raportul lui Titulescu, întrevederile de la Londra : „Anglia trăiește azi sub imperiul unui paradox. Pe de o parte, opiniunea publică britanică este extrem de defavorabilă lui Hitler..., pe de altă parte guvernul britanic pregătește revizuirea ca dar lui Hitler pentru a-l calma și a-l aduce pe drumul cel bun".

Într-o convorbire de o oră și jumătate, premierul Ramsay Mac Donald a încercat să atenueze neliniștea provocată de discursul său din Camera Comunelor [10]), dar N. Titulescu i-a răspuns că propunerile transmise la Paris, după întrevederile Mussolini—Mac Donald de la Roma, tind să instituie o procedură specială și ilegală pentru revizuirea tratatelor, în locul aceleia legale prevăzută prin articolul 19 din Pactul Societății Națiunilor ; explicațiile liniștitoare ce i s-au dat sînt, astfel, contrazise, în realitate, de fapte : „Nu putem accepta să fim atrași de la lumina zilei în întunericul cancelariilor diplomatice căptușite cu vată și din interiorul cărora strigătele noastre nu s-ar mai putea auzi".

Robert Vansittart, subsecretar de stat permanent la Foreign Office, a folosit aceleași argumente ca și primul ministru Mac Donald. Directorul secțiunii românești din ministerul de externe britanic, Sargent, era cel mai convins de drepturile speciale ale marilor puteri occidentale în rezolvarea problemelor internaționale : „Veți recunoaște, domnule Titulescu, că Anglia este ceva mai mult decît Venezuela". „Anglia are mai multă putere decît Venezuela, a replicat diplomatul român, dar nu mai multe drepturi decît Venezuela. Există între ele toate deosebirile dintre omul puternic și omul slab. În fața legii, amîndoi sînt însă egali. Cînd deci, s-ar pune în discuțiune chestiunea revizuirii la Societatea Națiunilor, Anglia este pentru mine egală cu Venezuela". Tot la Londra, diplomatul român a discutat și cu alte persoane oficiale — Allan Leeper, sir Frederich Leith Ross și asistentul său Welley, precum și cu șeful opoziției, Austin Chamberlain.

Concluzia informărilor de la Londra era că guvernul britanic, cu toate aparențele contrarii, ar putea accepta și „un acord în patru care să nu vorbească de revizuire", cu condiția ca Franța să știe insista asupra acestui punct. Evoluția ulterioară a negocierilor va confirma această opinie.

■

Multiplele întrevederi avute de Nicolae Titulescu au fost comentate, în general, cu interes de presa britanică, franceză și elvețiană, cu ostilitate de cea din Germania și Italia.

Dar acțiunea nu era încheiată în acest stadiu ; misiunile diplomatice ale României au urmărit, în continuare, evoluția negocierilor și reacțiile părților interesate. Cele mai importante au fost declarațiile premierului francez Edouard Daladier și ale ministrului de externe Paul Boncour, ca și contraproiectul și memorandumul elaborate la Paris (11 aprilie), ca răspuns la propunerea italiană : ele insistau asupra principiului colaborării statelor mari numai în problemele ce le privesc în mod exclusiv, asupra respectării stricte a competenței Societății Națiunilor și a prevederilor Pactului ei fundamental, asupra egalității de drept a statelor mari și mici. Legațiile țării noastre consemnau, deopotrivă, reacțiile negative față de propunerile lui Mussolini ale oficialităților de la Praga, Varșovia, Ankara, Washington și chiar de la Tokio, precum și comentariile presei sovietice în sensul că revizuirea tratatelor înseamnă, de fapt, pregătirea unui nou conflict. Uniunea Sovietică a luat o atitudine netă, îndreptată împotriva Pactului celor patru, în care vedea un pericol pentru cauza păcii și securității popoarelor.

Cum opoziția față de un eventual directorat al marilor puteri occidentale devenea tot mai precisă, alternativa era : sau întreruperea negocierilor — ceea ce Mussolini, pentru salvarea prestigiului său, dorea în orice caz să evite — sau încheierea unui acord care, luînd în seamă obiecțiile formulate, să cuprindă o formulare acceptată și de țările mici și mijlocii.

La 7 iunie 1933, „Pactul de înțelegere și colaborare" a fost parafat la Roma de reprezentanții Italiei, Franței, Germaniei și Marii Britanii. Textul parafat consemna — fapt esențial — că politica de colaborare a puterilor respective privea numai interesele lor proprii și că ele nu puteau dispune sau hotărî în problemele altui stat, fără consimțămîntul acestuia. Textul parafat la 7 iunie ținea seama de obiecțiunile majore ridicate, în intervalul martie—mai, de reprezentanții României, Cehoslovaciei, Iugoslaviei și Poloniei. În aceeași zi, conform celor stabilite cu N. Titulescu, Paul Boncour a adresat ministrului României la Paris o notă [11]) (citită și în parlamentul francez) care — comunicînd textul parafat — preciza că noul pact nu va afecta „cu nimic" politica urmărită de guvernele francez și român în baza tratatului de prietenie din 10 iunie 1926 și adăuga că în toate problemele privind teritoriile statelor, se va respecta întru totul procedura prevăzută de Pactul Societății Națiunilor. În aceeași zi, reprezentantul României remitea la Quai d'Orsay, în numele guvernului de la București, o notă de răspuns, exprimînd acordul deplin al celor două părți asupra principiilor sus-amintite și a regulilor aplicabile în cazul modificării clauzelor tratatelor de pace.

O dată cu parafarea, acțiunea diplomatică a luat practic sfîrșit. Semnarea a avut loc tot la Roma, la 15 iulie 1933, dar pactul celor patru puteri, nefiind ratificat, nu a intrat în vigoare. Intervențiile României, alături de acelea ale altor țări, dăduseră rezultate.

---

[1]) Raportul inedit se află în Arhiva M.A.E. Pasajele reproduse sînt extrase din acest raport. Toate notele aparțin autorului.

[2]) De unde și numele de „Pactul celor patru puteri", sub care propunerea lui Mussolini este cunoscută în istoriografia contemporană.

[3]) În Germania guvernul nazist se instalase la putere cu aproape două luni mai înainte, la 30 ianuarie 1933. Conferința pentru reducerea și limitarea armamentelor convocată la Geneva sub auspiciile Ligii Națiunilor, votase o rezoluție, la 11 decembrie 1932, prin care se recunoștea egalitatea în drepturi a tuturor statelor în materie de armament în condițiile asigurării securității pentru toate națiunile.

[4]) Ministru plenipotențiar, delegat al Franței la Societatea Națiunilor.

[5]) Ministrul de externe al Cehoslovaciei.

[6]) Ministrul de externe al Iugoslaviei.

[7]) Comunicatul din 25 martie 1933.

[8]) Articolul 16 din Pactul Societății Națiunilor prevedea sancțiuni financiare, economice și eventual militare împotriva statului vinovat de agresiune.

[9]) Este vorba de politica agresivă de revizuire a frontierelor promovată de guvernul nazist și de cel fascist italian.

[10]) Rostit la 23 martie, în care se arăta favorabil propunerilor lui Mussolini.

[11]) Note similare au fost trimise și reprezentanților Cehoslovaciei, Iugoslaviei și Poloniei.

Polițiștii distrug un stoc de sticle cu băuturi alcoolice găsite la bordul unui vapor al contrabandiștilor

Percheziție într-un „speak-easy"

RĂZBOIUL ALCOOLULUI (6)

Invincibilul Al

Nicolae Minei

În dimineața următoare, O'Banion se trezi, așadar, fără nici unul dintre ocrotitorii lui. Bănuind că aceștia își încheiaseră seara cu un chef monstru, din care încă nu-și reveniseră, el nu se alarmă și își începu ziua de muncă prin obișnuita vizită pe care o făcea la cea mai dragă dintre întreprinderile sale : florăria de peste drum de catedrala catolică a orașului. Căci rebelul vătaf al lui Capone avea o adevărată pasiune pentru mimoze și orhidee, din care alcătuia, împreună cu soția sa, Anne Kaniff, buchete, coșuri, jerbe și coroane, aranjate cu migală și meșteșug. Atașamentul lui față de delicatele podoabe vegetale era răsplătit cu beneficii demne de luat în seamă, deoarece lumea interlopă, unde înmormîntările erau frecvente și luxoase, cumpăra flori numai de la el.

Primii clienți din dimineața aceea de 1 noiembrie au fost și ultimii din viața lui O'Banion. Tocmai murise Mike Merlo, președintele „Uniunii siciliene", ramura americană a Mafiei (în mod excepțional, decesul avea cauze naturale : ciroză hepatică, de origine alcoolică). Anne Kaniff făcea ultimele retușuri la impozanta cruce de crizanteme comandată de Capone. Din limuzina care se opri în fața magazinului coborîră trei bărbați, îmbrăcați în mare doliu. Toți trei erau vechi cunoștințe ale Annei și ale soțului ei : Carmen Vacco rămase afară, plimbîndu-se agale pe trotuar în ritmul unui marș funebru pe care și-l fluiera singur ; frații Pat și Jim Genna intrară în florărie și sărutară ceremonios mîna patroanei. O'Banion le-o întinse pe a lui. În timp ce Pat i-o scutura prietenos, Jim trase în el cinci gloanțe, cu pistolul aproape lipit de reverul smokingului pe care și-l pusese, în vederea înmormîntării, gangsterul-florar.

Convingîndu-se că focurile de armă își făcuseră efectul dorit, frații Genna se retraseră, nu înainte de a se fi scuzat politicos față de soția celui ucis :

— Vă rugăm să ne iertați de deranj.

Funeraliile lui O'Banion, care abia împlinise 32 de ani, se desfășurară cu un fast neobișnuit chiar pentru lumea interlopă. Sicriul — din lemn de mahon, cu ornamente și cuie de argint, cîntărind în total 500 de kilograme — a fost expus vreme de trei zile la florăria defunctului, pentru ca toți cei ce doreau să-i poată prezenta omagiile. Vegheat de cîțiva îngeri de argint, în mărime — ca să zicem așa — naturală și ținînd în mîinile lor zece candelabre din același metal prețios, cadavrul era literalmente îngropat în flori. Anne Kaniff, care în ciuda durerii își păstrase intact spiritul practic, relata ulterior că reușise să revîndă cu 15 000 de dolari coroanele și jerbele aduse răposatului. Pentru transportarea lor la cimitirul Mount Carmel, au fost necesare 29 de automobile.

Conform tradiției, cea mai frumoasă coroană era cea trimisă de Capone. Pe panglica ei de mătase neagră scria cu litere aurite : „Lui Dion O'Banion (1892—1924), prieten al florilor și oamenilor, iubitor al frumosului și cinstei, de la cel care și-ar fi jertfit fără șovăire viața pentru ca el să trăiască" [1]).

MICA AVENTURĂ A UNUI MARE IMPRESAR

Printre alte urmări ale asasinării lui O'Banion se înscrie un episod — poate singurul amuzant — pe care semnatarul acestor rînduri l-a aflat din gura unuia dintre protagoniștii săi. Billy Rose, unul dintre cei mai de seamă impresari americani, care ne-a vizitat țara în 1957 și pe care autorul l-a revăzut la New York, fusese în tinerețe „directorul artistic" al unui mare *speak-easy* de pe Broadway. Lui îi revenea sarcina de a angaja orchestrele și soliștii de muzică ușoară care distrau clienții localului. În această calitate, el cutreiera întreaga țară, descoperind și recrutînd tinere talente (flerului și priceperii sale își datorează carierele lor vedete ca Fred Astaire, Bing Crosby, Danny Kaye, Frank Sinatra, Ray Charles și mulți alții).

În toamna anului 1924, Billy Rose se afla la Chicago, împreună cu un colaborator al său, pentru a audia orchestra clarinetistului Artie Shaw. Înapoindu-se de la spectacol și intrînd în camera lor de hotel, cei doi newyorkezi fură atacați de cinci indivizi care-i pîndeau în întuneric. După cum putu să-și dea seama impresarul, agresorii îl confundau cu patronul localului al cărui program artistic îl asigura, reproșîndu-i că nu le achitase un transport de alcool furnizat în urmă cu cîteva săptămîni. Toate încercările sale de a-și dovedi adevărata identitate se dovediră inutile. În cele din urmă, Rose avu o idee care i se păru salvatoare. Luîndu-și un ton categoric, el preveni pe cei cinci — care după toate aparențele pregăteau o ședință de tortură pentru a-i smulge banii — că este prietenul personal al lui Dion O'Banion (de numele căruia aflase din presă) și că, dacă îl vor brutaliza, vor avea mari neplăceri.

Amenințarea își făcu efectul. După o scurtă consfătuire în șoaptă, traficanții părăsiră în grabă încăperea. Cînd se mai dezmetici din spaimă, colaboratorul lui Rose luă ziarul de seară pe care-l cumpăraseră înainte de a ajunge la hotel și, de cum își aruncă ochii pe prima pagină, izbucni într-un nestăpînit rîs nervos. Billy Rose citi peste umărul lui un titlu care se etala pe cinci coloane : „O'Banion asasinat azi dimineață de doi necunoscuți". Ziarul purta data de 1 noiembrie 1924.

Oficial, ucigașii irlandezului rămaseră necunoscuți. Ascultînd de legile nescrise ale pegrei, văduva lui se feri multă vreme să admită că-i identificase, iar poliția nici măcar nu simulă o anchetă. În schimb, prietenii lui O'Banion jurară să se răzbune și o nouă perioadă de masacre reciproce însîngeră străzile din Chicago. Angelo Genna, fratele mai tînăr al celor care-l împușcaseră pe florar, fu mitraliat într-o dimineață pe aglomerata arteră comercială Ogden Street. La mai puțin de o lună după aceea, un alt frate — Mike Genna — încercînd să scape de urmărirea lui Bugs Moran, se zdrobi cu automobilul în care gonea cu 120 km pe oră de un felinar de pe Western Street. Al treilea din cei șase frați Genna, Antonio, autorul scenariului conform căruia fusese asasinat O'Banion, pieri de mîna unuia dintre cei mai intimi prieteni ai săi, Arthur Spano. În schimbul a 25 000 de dolari, primiți de la Hymie Weiss, Spano îi aplică lui Antonio Genna procedeul pe care acesta îl folosise împotriva irlandezului, împușcîndu-l în timp ce-i strîngea mîna.

Membrii bandei lui O'Banion plătiră și ei un greu tribut. Sam Samoots Amatuna fu ciuruit de gloanțe în timp ce se tundea în frizeria lui D'Amato, dovedindu-i astfel acestuia că scaunele orientate spre ușă nu garantau pe deplin securitatea

[1]) Anee Kaniff : „Moll of a Mobster". Ed. Longman's, New York, 1935

clientelei sale. Alți doi complici ai irlandezului, Bernard Zion și Lew Goldstein, fură înjunghiați pe la spate în timp ce vizionau un film.

În 1924, pe teritoriul Statelor Unite avură loc 4 140 de crime sau tentative de crimă, numai ca rezultat al antagonismului crescînd dintre diversele bande de gangsteri (aproape un sfert dintre ele avură ca teatru orașul Chicago). În 1925, numărul crescu la 5 680, în 1926 la 6 850, în 1927 la 7 225 [2]). Acestor cifre li se adaugă cele ale victimelor traficanților de alcool din rîndurile populației pașnice, care urmează aceeași curbă ascendentă : 1 716 în 1924, 2 001 în 1925, 2 707 în 1926, 3 225 în 1927 [3]).

TORRIO ÎȘI ACHITĂ DATORIILE FAȚĂ DE SOCIETATE

„Nimic nu are un succes mai mare decît succesul", spune un dicton american. La mijlocul deceniului 1920—1930, acest adevăr părea să se aplice din plin lui Capone. Tot ce întreprindea îi reușea și tot ce se încerca împotriva lui capota lamentabil. O faimă de invincibilitate făurise în jurul său o armură invizibilă, care paraliza mîna adversarului încă înainte de a se ridica asupra lui. Tentativele celor care voiau să-l răzbune pe O'Banion eșuau pe parcurs, din cauza defecțiunilor unuia sau altuia dintre complici.

În noiembrie 1924, patronul restaurantului *Little Italy* îi destăinui, cu voce tremurîndă, că Hymie Weiss îi oferise 45 000 de dolari pentru a-i pune cianură de potasiu în mîncarea lui favorită — spaghetti, firește.

La sfîrșitul aceleiași luni, la un alt restaurant, *Tony the Greek*, unde cina Capone, doi gangsteri din banda pe care o conducea acum Louis Alterie se apropiară de masa lui și-i șoptiră cu aere de conspiratori : „Avem ordin să te împușcăm. Dar noi nu putem trage în marele Al !" Chiar dacă nu există nici o dovadă materială că aceste patetice fraze au fost efectiv pronunțate, rămîne un fapt incontestabil că cei doi ucigași plătiți (de data aceasta plătiți pe degeaba) au dispărut a doua zi din Chicago. Sancțiune din partea lui Alterie pentru nerespectarea clauzelor contractuale ? Măsură de precauție din partea lor pentru a evita tocmai asemenea represalii ? Numeni nu va ști vreodată.

La 12 ianuarie 1925, în timp ce își inspecta unul dintre localuri — *Chez Paree*, pe strada 55 — gloanțele unei rafale de pistol-mitralieră trecură țiuind deasupra capului lui Capone. În aceeași seară, Kid Valance, membru și el al bandei lui Alterie, se prezentă la hotetul *Hawthorne* și declară unuia dintre locotenenții lui Al că el fusese cel care apăsase pe trăgaci, dar că avusese grijă să țintească în așa fel încît „cheliașefului să nu aibă de suferit nici măcar de pe urma curentului de aer".

Cinci zile mai tîrziu, șoferului său personal, Sylvester Barton, i se făcu propunerea să furnizeze un orar precis al ocupațiilor lui Capone în următoarele 24 de ore. Pentru această nevinovată informație i se ofereau 70 000 de dolari. Barton se prefăcu că acceptă și povesti totul patronului său. Acesta redactă el însuși lista treburilor și drumurilor lui de a doua zi, iar Barton le-o transmise celor care i-o ceruseră, căpătînd în schimb răsplata promisă. Capone organiză o ambuscadă în dreptul *speak-easy*-ului său de pe strada 55, unde comunicase că va fi la ora 10 dimineața. Urmăritorii, care făceau parte tot din banda lui Louis Alterie, căzură în cursă și trei dintre ei rămaseră pe caldarîm. Capone scăpase și de data aceasta, dar șoferul lui plăti scump fidelitatea pe care i-o arătase : în ziua de 30 ianuarie, soția sa primi un colet expediat de un anume John Smith. În pachetul legat cu grijă și sigilat cu ceară roșie se afla capul lui Sylvester Barton.

Ceva mai puțin norocos decît Capone se dovedi partenerul său, Johny Torrio. La 11 februarie 1925, abia înapoiat dintr-una din numeroasele sale vacanțe petrecute în insulele Bahamas, Torrio a fost împușcat în fața locuinței sale de pe Clyde Avenue, de un individ instalat pe capota unui camion cu zarzavat. Cele două gloanțe care îl nimeriră îi fracturară un maxilar și antebrațul drept. Bucuros că scăpase atît de ieftin, Torrio găsi la iuțeală un adăpost sigur pentru viitorul apropiat : judecat în 1922 pentru trafic ilicit de alcool, el fusese condamnat la 40 de luni închisoare, dar amînase ispășirea pedepsei prin repetatele sale apeluri în fața diferitelor instanțe. După atentatul căruia îi căzuse — cel puțin parțial — victimă, asociatul lui Capone se grăbi să se constituie prizonier, declarînd cu sobră demnitate că „mustrările de conștiință îl îndeamnă să-și plătească în sfîrșit datoria pe care o contractase față de societate".

Nobila atitudine a lui Torrio nu-i împiedică pe cei care nu-i puteau ierta că era prieten cu Capone să încerce să-l otrăvească în penitenciarul din Waukegan, unde el începuse să-și achite datoria față de societate.

ARMISTITIUL DE LA HOTEL SHERATON

În seara de 27 aprilie 1925, fostul procuror districtual adiunct, Charles McSwiggin — care anchetase vreme de aproape trei luni asasinarea lui Joe Howard, ajungînd la senzaționala constatare că autorul sau autorii crimei erau „persoane necunoscute" — fu omorît în pragul luxoasei sale vile din suburbia Cicero. O dată cu el își pierdură viața cei doi însoțitori ai săi, pe care tocmai îi invitase acasă, la un pahar de gin.

Împușcarea lor stîrni senzație. După demisia din postul pe care-l deținea și înscrierea sa în barou, McSwiggin ajunsese un avocat cu mare căutare în rîndurile pegrei din Chicago. Din cincizeci și șapte de procese pledate în 1924, el reușise să obțină achitarea clienților săi în cincizeci și două de cazuri. E drept că, de cele mai multe ori, frumoasele lui rezultate erau dobîndite și mulțumită colaboratorilor voluntari pe care-i avea în lumea interlopă și care contribuiau la smulgerea unor verdicte clemente prin intimidarea martorilor oculari sau prin scoaterea lor din circulație.

Încercînd să-și explice asasinarea lui McSwiggin și să identifice pe făptași, ziarele din Chicago trecură în revistă clientela sa din ultima vreme și descoperiră că majoritatea celor apărați de el aparțineau bandelor rivale lui Capone. Cînd se află și numele celor doi oameni care pieriseră împreună cu el, indiciile căpătară și mai multă greutate : Jim Doherty și Tom Duffy erau doi pistolari în slujba lui Bugs Moran, unul dintre cei mai decișirăzbunători ai lui O'Banion.

Trăgînd o linie și făcînd adunarea, cotidianul „Chicago Daily News" scria : „S-ar părea că, dintr-un motiv care rămîne încă de lămurit, fostul procuror a displăcut Maiestății Sale Al I. Poate că aceasta are legătură cu succesele lui McSwiggin ca avocat. Poate că n-ar fi trebuit ca el să aibă relații atît de strînse cu oameni ca Doherty și Duffy, care nu se bucurau de mare trecere la curtea regală. Poate că... Dar cîți de *poate* nu ți se ivesc în minte atunci cînd te găsești în fața unui cadavru ciuruit de gloanțe..."

A doua zi, același ziar publica o scrisoare de protest semnată Al Capone : „Mi se pun în seamă toate morțile violente din lume, cu excepția celor survenite în cursul războiului din 1914—1918... Pentru ce l-aș fi omorît pe McSwiggin ? Pentru că-și făcea meseria de avocat ? Pentru că-i erau simpatice persoane care mie mi-erau antipatice ? Să fim serioși ! Pe asemenea criterii, ar trebui să ucid jumătate din Chicago... Adevărul este că McSwiggin mi-a făcut cîndva unele mici servicii și eu i-am rămas recunoscător. Dacă ar mai fi în viață, v-ar povesti el însuși despre serviciile pe care i le-am făcut eu... Rog insistent pe prietenii mei din presă să nu-mi arunce în spinare toate crimele al căror autor nu este descoperit imediat".

Prietenii din presă se conformară invitației. Cei de la „Evening Star" merseră chiar mai departe și relatară o mișcătoare poveste : Capone se dusese la locuința tatălui lui McSwiggin, un bătrîn polițist pensionar, și îi întinsese propriul lui revolver. „Dacă mă crezi vinovat, trage !" îi spusese Al. Bătrînul îi căzuse în brațe, plîngînd. Nimeni nu dezminți istorioara : nici McSwiggin-senior, nici Capone. Dar nimeni nu menționă că, în afară de pensie, fostul polițist primea de trei ani un salariu de 2 000 de dolari pe lună ca paznic la cea mai mare distilerie clandestină a cuplului Torrio-Capone.

Așa cum reiese din materialele cercetate ulterior, se pare că uciderea lui McSwiggin a fost inițiativa lui Frank Rio și Frank Diamond, ambii subalterni ai lui Capone, dar care au acționat fără să-și consulte șeful și fără să-l pună la curent cu intențiile lor. În orice caz, pe liderii lumii interlope această crimă i-a indispus și nici Capone nu se simțea prea la largul său. Decanul de vîrstă al traficanților de alcool din Chicago, Maxie Eisen, își luă asupra lui sarcina de a organiza o „reuniune". Conducătorii diferitelor bande au fost convocați la hotelul *Sheraton*, pe data de 20 octombrie 1925.

Hotelul se afla la o distanță de exact 57 de metri de comisariatul central al Chicago-ului. Cum reuniunea se bucurase de o mare publicitate prealabilă, procurorul statului Illinois, Robert E. Crowe, a fost întrebat de gazetari dacă va profita de ocazie pentru a captura, dintr-o singură lovitură, toată crema lumii interlope. Răspunsul lui : „Nu avem nici o probă materială împotriva vreunuia dintre acești oameni. Arestarea și traducerea lor în fața unei instanțe judiciare s-ar solda inevitabil cu o nouă umilire a magistraturii americane. Prefer să evit colegilor mei o asemenea neplăcere".

Nu era singurul lucru pe care prefera să-l evite Crowe. El nu pomeni nimic despre cadoul pe care-l primise din partea lui Capone cu prilejul ultimei sale zile de naștere : un ac de cravată, cu un diamant de 2,5 carate. Așa cum nu găsi demn de a vorbi nici despre faptul că dna Crowe își făcea toate cumpărăturile la magazinul universal *Garson's* care trimitea notele de plată la hotetul *Hawthorne*, cartierul general al lui Capone.

Evocînd din nou filmul „Unora le place cald", se poate afirma că secvența care înfățișează conferința gangsterilor este direct inspirată din cele întîmplate la hotelul *Sheraton*, în octombrie 1925, cu excepția episodului final — al pistolarilor care ies din tortul gigantic. Lucrările reuniunii s-au desfășurat, în mod pașnic, de la un capăt la celălalt. Nu s-a abordat nici un subiect care ar fi putut jena pe vreunul dintre participanți, nici măcar omorîrea lui Hymie Weiss, care avusese loc cu două săptămîni mai înainte.

(Va urma)

---

[2]) Encyclopaedia Brytannica, ediția a 14-a, 1929, vol. 18

[3]) F. D. Pasley : „Al Capone — the Biography of a Self-Made Man", Ed. Bantum Books, New York, 1934

INDIA: EFORTURI PENTRU DEZVOLTAREA AGRICULTURII

In India, musonul aducător de arşiţă sau de ploaie condiţionează în mare parte dezvoltarea agriculturii indiene, sectorul cel mai important al economiei acestei ţări. Pentru a contracara efectele defavorabile pe care acesta l-a adus adeseori agriculturii indiene — perioade îndelungi de secetă sau de mari inundaţii — guvernul indian a trecut de mai mult timp la elaborarea unei noi strategii în domeniul agrar, ale cărei roade n-au întîrziat să apară. Strategia cuprinde, de pe o parte, extinderea suprafeţelor irigate, un vast plan de dezvoltare intensivă a agriculturii prin introducerea tehnicii noi şi a soiurilor superioare cerealiere, iar pe de altă parte un ansamblu de măsuri de ordin economico-financiar privind constituirea unor stocuri de siguranţă pentru anii secetoşi, înfăptuirea unei politici corelate a preţurilor din domeniul agrar. În bună măsură datorită acţiunii întreprinse, în sezonul acesta, s-au obţinut numai în nordul Indiei 17 milioane tone grîu, cifră care depăşeşte cu mult cele mai bune previziuni — 12,3 milioane tone de grîu. Impreună cu recolta strînsă în sezonul trecut, producţia totală de grîu a Indiei a ajuns la 95 milioane tone. Jumătate din recoltă a fost obţinută în statul Punjab, grînarul Indiei, unde s-au folosit soiuri mai productive, importate din Mexic, ceea ce denotă că preocuparea în această direcţie poate constitui un element eficient pentru realizări viitoare.

Guvernul preconizează de asemenea constituirea unui stoc de rezervă. Aceasta urmează să se realizeze în anul în curs prin importarea a 7,5 milioane tone, restul, 6,5 milioane tone, putînd fi procurat în condiţiile noii recolte de pe piaţa internă. Din cele 14 milioane, 10 milioane tone urmează a fi vîndute cu amănuntul atît pentru asigurarea necesităţilor curente cît şi pentru controlarea preţurilor pe piaţa internă. Restul de patru milioane tone grîu vor fi păstrate pentru cazuri de forţă majoră.

Vastul program de dezvoltare a agriculturii este parte integrantă a celui de al patrulea plan cincinal care a fost făcut cunoscut în luna mai 1968. Ca o dovadă a ponderii agriculturii în întreaga economie a Indiei, se estimează că, în cazul în care agricultura va reuşi să păstreze un ritm de creştere de 5 la sută, întreaga economie va putea cunoaşte o dezvoltare cotată la 5-6 la sută.

Mijloacele folosite pentru atingerea ţelurilor preconizate în noul plan cincinal vor fi în special bazate pe eforturi interne, acesta constituind şi unul din obiectivele majore al noului plan de dezvoltare a Indiei.

D. C.

puncte de vedere

The New York Times

James Reston

CRITICII BINEVOITORI

ÎN ACESTE ZILE nu poţi străbate continentul american fără să auzi nenumărate critici binevoitoare şi unele nici măcar binevoitoare despre fiecare dintre candidaţii prezidenţiali. Lumea spune că aceşti candidaţi n-ar fi prea grozavi şi că nu ar merita nici măcar osteneala deplasării pînă la centrele de vot, decît doar pentru a vota pe altcineva.

Ce anume explică această nemulţumire generală? Nu se poate desigur spune că actualii candidaţi ar oferi corpului electoral o posibilitate mai redusă de alegere decît, să spunem, Johnson împotriva lui Goldwater în 1964. De ce atunci toate aceste nemulţumiri? Explicaţia pare să rezide în faptul că problemele par mai ample şi mai greu de rezolvat anul acesta şi, în consecinţă, sînt mult mai mari decît candidaţii înşişi.

Războiul şi situaţia din oraşele americane au fost discutate şi la precedenta campanie prezidenţială iar alegătorii au fost decepţionaţi în privinţa ambelor probleme. De atunci, un mare număr de americani au murit în Vietnam, cîteva oraşe americane au fost incendiate, iar populaţia are astăzi o viziune mai serioasă despre complexitatea problemelor. În consecinţă, cu cît alegătorii devin mai conştienţi de aceste probleme, cu atît mai puţin adecvaţi le par candidaţii. Actuala recoltă de candidaţi pare şi mai puţin satisfăcătoare de cînd în politica americană a apărut cultul personalităţii Kennedy.

Familia Kennedy reînvie setea arzătoare a americanilor pentru eroi dramatici. Nici preşedintele John F. Kennedy, nici fratele său Robert nu au reuşit vreodată să pună la punct un program adecvat pentru rezolvarea principalelor noastre probleme de politică internă şi externă. Totuşi, ei au reuşit să facă lumea să creadă că ar fi fost în măsură să schimbe lucrurile şi să le rezolve. Şi, ca o consecinţă, au insuflat oamenilor dorinţa în acest sens.

Acum, cînd ultimul dintre fraţii Kennedy a ieşit din cursa electorală a anului 1968, am rămas cu o serie de vechi iluzii kennedyste. Nu este de loc sigur că principalii candidaţi din 1968 sînt mai puţin capabili să rezolve actualele noastre probleme decît au fost Johnson sau Kennedy în trecut; realitatea este că noi privim astăzi problemele şi candidaţii într-un mod diferit şi poate cu ochi mai experimentaţi şi mai trişti.

Un alt motiv al negativismului din momentul de faţă constă în faptul că actualii candidaţi sînt doar simboluri şi ţinte ale nemulţumirii noastre naţionale mai adînci. Sîntem nemulţumiţi de candidaţi, cel puţin în parte, deoarece sîntem nemulţumiţi de noi înşine. Nimeni nu poate străbate ţara fără a vedea şi a simţi încă o dată generozitatea, afecţiunea şi bunătatea poporului american. Şi totuşi, noi săvîrşim lucruri meschine şi brutale, unul împotriva altuia, în oraşe, şi în războiul din Vietnam. Conştiinţa americană nu este liniştită în zilele noastre. Ea ar dori să fie calmată de vreun salvator politic dar nimeni de pe scena politică nu se integrează pe deplin în acest rol.

Astăzi sîntem un popor mai serios. Vietnamul a reprezentat o experienţă umilitoare. Promisiunile făcute de Johnson la ultimele alegeri nu au fost nici uitate, nici iertate. Între timp, revendicările viguroase ale negrilor care cer egalitate au făcut din comunitatea neagră un simbol politic şi o forţă mult mai puternică decît oricînd în trecut.

Şi astfel, criticile continuă să se facă auzite iar candidaţii sînt foarte prost trataţi, dar poate că nu e un lucru pe de-a-ntregul rău. Sîntem mai trişti dar, poate, totodată, mai sensibili şi mai realişti.

SUPORTERII REPUBLICANI ÎNTRE EI: — Ştii ce mă gîndesc? Dacă nici de data asta nu cîştigăm, în 1972 va trebui să desemnăm alt candidat...

(Din **International Herald Tribune**).

Le Monde
PARIS

PARTIDUL COMODITĂȚII

ALEGÎND fără nici o contestație posibilă pe Richard Nixon pentru a-i apăra culorile în cursul viitoarelor alegeri prezidențiale din S.U.A., partidul republican nu a făcut un mare efort de imaginație. Marele Partid Bătrîn (Great Old Party, cum i se spune partidului republican — n.t.) s-a adresat unui strigoi din era lui Eisenhower. În loc să caute cu eforturi o reînnoire, delegații republicani au preferat atitudinea comodității de a reveni la trecut.

Antecedentele lui Richard Nixon ar putea să provoace neliniște dacă nu ar fi evoluat el însuși. Într-adevăr, vicepreședintele fostului președinte Eisenhower a fost în mai multe rînduri unul din cei mai îndîrjiți cruciați din S.U.A. ai războiului rece. Anticomunismul visceral la care părea să se rezume întreaga lui gîndire politică s-a manifestat atît pe plan extern cît și pe scena politică americană. Este suficient să amintim cuvîntările rostite de el pe atunci și rolul mai mult decît ambiguu pe care l-a jucat în cursul zilelor sumbre ale mccarthyismului.

Se pare că în cursul ultimilor ani el și-a revizuit oarecum poziția. În orice caz, el a dorit să confirme această impresie anunțînd că va face imediat o vizită în U.R.S.S. Este adevărat că el pare la fel de puțin hotărît ca și Lyndon Johnson să favorizeze reglementarea situației Chinei populare în O.N.U. Și fără îndoială el nu se gîndește decît la Uniunea Sovietică și la țările socialiste din Europa atunci cînd declară că relațiile S.U.A. cu lumea comunistă au trecut din stadiul confruntării în acela al negocierii.

Indiferent dacă se numesc coexistență pașnică sau Asia de sud-est, Richard Nixon trebuie totuși să țină seama de realități. Iată de ce, după ce s-a declarat adept al unei victorii militare în Vietnam, el este azi favorabil unei reglementări negociate „în cinste". Venind din partea unui „uliu" prin temperament, aceste cuvinte au importanța lor. Nixon poate fi pentru moment un factor de unitate în cadrul partidului republican. Dar în cazul în care va obține victoria în noiembrie, el va trebuie totuși să acționeze într-un sens (acela al negocierii) sau în altul (acela al cinstei, așa cum o concepe el). Îi va fi greu să mulțumească pe toți acei care i-au promis sprijinul în momentul desemnării lui.

În privința conflictului rasial, situația este aceeași ca și în privința războiului din Vietnam. „Fiind quaker, nu voi putea fi niciodată rasist", îi place să repete lui Nixon. Dar el nu știe oare foarte bine că azi nu mai este vorba de acest lucru ? Nu face el oare în practică jocul elementelor rasiste pe care pretinde să le repudieze atunci cînd insistă exclusiv asupra necesității menținerii ordinii pe străzile americane ? Aici de asemenea, ca și în afacerea vietnameză, Nixon se înclină în fața tendinței tot mai accentuate a publicului său. Ca și locuitorul alb mijlociu din marile orașe, el preferă să se lege de consecințe în loc să atace cauzele.

Mai mult decît antecedentele sale, această voință de a fi pe plac cu orice preț provoacă îngrijorare în ce privește noul Nixon. În momentul în care S.U.A. își pun întrebări asupra locului lor în lume și asupra societății lor pe care doriseră s-o facă fericită, ele au mai multă nevoie de un conducător și de un educator decît de conciliatorul care era Eisenhower și cum încearcă în mod vizibil să fie la rîndul lui fostul său vicepreședinte. Este adevărat, în ciuda exemplului în sens contrar a lui John Kennedy, că un președinte se aseamănă rareori cu candidatul care a fost.

Biafra. În spitale improvizate, se distribuie, în condiții sumare, alimente bogate în proteine, pentru salvarea copiilor subnutriți

jeune afrique

NIGERIA: CONDIȚIILE PĂCII

FAPTUL că Organizația Unității Africane se ocupă, cu seriozitatea necesară, de problema biafreză, este un bun cîștigat. Fără îndoială că o încercare de secesiune este o problemă internă a unei țări africane. Dar cînd această secesiune se transformă într-un război sîngeros și fără posibilitate de rezolvare, cînd mari puteri străine intervin în această ciocnire tragică, fiecare în funcție de interesele sale, devine imperios ca africanii să înceapă să se ocupe ei înșiși de această problemă. Datele ei sînt astăzi cunoscute. Schițăm numai sugestii în ce privește principiile pe care ar putea să se întemeieze rezolvarea acestei tragedii. În acest sens, considerăm că există două asemenea principii de importanță primordială :

În primul rînd Biafra nu trebuie să constituie un stat independent. Secesiunea pur și simplu, în cazul în care ar fi încurajată și pusă în practică de către africani, ar constitui un dezastru pentru Nigeria și ar reprezenta începutul dezintegrării Africii în fărîme tribale. Știm prea bine că actuala hartă a Africii, trasată la Congresul de la Berlin și moștenită din epoca colonială, este arbitrară, nerațională, nevalabilă. Dar este clar că corijarea trebuie să se facă nu în sensul fărîmițării, ci dimpotrivă.

În al doilea rînd, revenirea la „statu quo ante" la care ține generalul Gowon nu este posibilă. Trebuie să se creeze condițiile unei faze noi în cursul căreia ar urma să fie pansate rănile, definite regulile și garanțiile unei coexistențe pașnice. Chiar dacă au fost antrenați pe o cale greșită de către un mic grup de ambițioși, elementele ibo din Biafra și-au dovedit dîrzenia specifică. Curajul și suferințele lor merită respect. Ei și-au cîștigat dreptul la un loc bine definit în Nigeria și la garanții în ce privește viețile, bunurile și viitorul lor.

Deoarece este adevărat că federalii bombardează satele. Este adevărat că uneori își aruncă bombele asupra școlilor și spitalelor. Este adevărat că trupele federale distrug totul în calea lor. S-au familiarizat cu războiul mecanic, lansînd obuze cît e ziua de lungă asupra unor localități în care nu se găsea nici măcar un cîine. Ei duc războiul, așa cum o fac și inamicii din fața lor.

→

Populaţia ibo avea nevoie de garanţii pentru securitatea sa şi nu de noi masacre. Prin faptul că nu s-a proclamat de îndată încetarea focului, pentru a permite biafrezilor să supravieţuiască, înapoindu-se pe ogoarele lor în momentul în care va începe sezonul ploilor, s-au redus şansele păcii şi ale reconcilierii. Nu există nici un singur ziar din lume care să păstreze tăcere asupra suferinţelor îndurate de milioane de refugiaţi în pădurile biafreze. Dacă s-ar reuşi să se ceară părerea africanilor, aceştia, în marea lor majoritate, s-ar pronunţa pentru încetarea imediată a ostilităţilor, pentru oprirea suferinţelor de care le este ruşine.

Colonelul Ojukwu, care a pregătit în mod minuţios secesiunea regiunii răsăritene a Nigeriei, o ştie prea bine. El ştie de asemenea că secesiunile nu sînt populare în Africa. Opiniei publice internaţionale el îi oferă în prezent o imagine tulburătoare : aceea a unui lider care pare insensibil la suferinţele compatrioţilor săi şi care preferă moartea zilnică a peste 1 000 de mici biafrezi inocenţi unor concesii realiste ; el pare de asemenea insensibil în ce priveşte continuarea unui război pe care, în calitatea sa de militar, îl ştie dinainte pierdut. În acest război, cele mai bune elemente ale populaţiei ibo au murit. Luptătorii ibo au acceptat sacrificii care se vor înscrie în paginile istoriei eroice a Africii.

Este oare dispus colonelul Ojukwu să plătească atît de scump independenţa unei Biafre care riscă să numere mai mulţi morţi decît vii ? Toţi biafrezii împărtăşesc oare această intransigenţă ? Cum se poate şti acest lucru în contextul războiului statului secesionist, în care domneşte violenţa, iar preocuparea de a supravieţui se situează pe primul plan ?

Ojukwu poartă o mare răspundere în acţiunea secesionistă a Biafrei datorită şi propriilor sale ambiţii, precum şi aptitudinii sale de a exprima cu profunzime aspiraţia populaţiei ibo de a trăi în securitate. Recunoaşterile diplomatice pe care Biafra le-a dobîndit, după nouă luni de luptă, din partea cîtorva state africane, cu toate că acestea condamnă secesiunea în Africa, par să fi constituit un factor de prelungire a războiului. Imediat după aceste recunoaşteri, numărul exterminărilor a sporit în fiecare dintre cele două lagăre. Şi cum s-ar fi putut întîmpla altfel la Lagos, unde conducătorii se credeau la un pas de victorie ? Şi ce altă mentalitate putea avea colonelul Ojukwu care a obţinut sprijinul unor eminenţi şefi de stat africani, nu pentru a consimţi la concesii, ci pentru a merge mai departe pe calea intransigenţei.

Dacă generalul Gowon şi civilii, oameni politici experimentaţi de felul şefului Awolowo care se află în preajma sa, doresc să rămînă credincioşi idealului de unitate al Nigeriei, ei sînt acei care trebuie să adopte noi iniţiative.

În primul rînd, trebuie să se evite Biafrei o capitulare totală, şi suferinţe sporite. Desigur, guvernul federal mai poate continua războiul timp de mai multe luni. Dar aceasta nu va rezolva nimic. Pentru a deschide calea negocierilor, guvernul federal ar trebui să renunţe la împărţirea Nigeriei în douăsprezece state federate, aşa cum a hotărît în mod unilateral. În schimbul acestei concesii, de partea biafreză ar trebui să fie modificată intransigenţa privind problema suveranităţii. Negocieri angajate imediat între cele două părţi ar trebui să definească viitorul Nigeriei.

Istoria unităţilor naţionale confirmă că secesiunea nu este rentabilă şi că războiul singur permite doar să se constituie imperii efemere. Războiul nu este întotdeauna evitabil, dar el nu rezolvă nimic dacă nu este urmat de concesii reciproce. Asemenea concesii trebuie obţinute de la Gowon şi Ojukwu. Africanii sînt mai bine plasaţi ca oricine să le formuleze.

Béchir BEN YAHMED

Le Monde diplomatique

Eléna de la Souchère

URUGUAY: SPRE UN COMPROMIS?

URUGUAYUL este cuprins de cîtva timp de puternice tulburări sociale ca urmare a unei crize economice, de fapt a unei crize structurale.

Pînă în 1955, adică timp de peste jumătate de secol, Uruguayul a cunoscut avantajele dezvoltării. Cele două războaie mondiale au stimulat exporturile de produse rezultate din creşterea animalelor (lînă, carne, piei). Mica republică de pe malurile estuarului Rio de la Plata era pe atunci un paradis fiscal care ignora aproape cu totul impozitul direct. Taxele asupra comerţului exterior erau suficiente pentru acoperirea cheltuielilor curente. Această naţiune era chiar în situaţia de a-şi slăbi fără nici un pericol puterea executivă : în 1951, prezidenţialismul lăsa locul unui sistem colegial de inspiraţie elveţiană. Această stabilitate politică, unică în America Latină, ca şi soliditatea pesoului atrăgeau un dublu aflux de turişti şi de capitaluri.

S-a produs, însă, la un moment dat, o stagnare a producţiei-cheie a ţării, creşterea animalelor. Aceasta s-a tradus printr-o slăbire a ritmului de creştere a produsului naţional brut — mai slab astăzi decît creşterea demografică — şi, în cele din urmă, printr-o reducere a venitului pe locuitor. Consecinţele nu sînt mai puţin îngrijorătoare pe planul comerţului exterior. Industria este incapabilă să compenseze regresul sectorului agro-pastoral. Dezvoltarea sa la adăpostul barierelor vamale a fost frînată, începînd din 1960, de mica întindere a pieţei. Costul producţiei, prea ridicat, descurajează consumul intern şi exportul. În fapt, exporturile industriale nu reprezintă decît 3 la sută din totalul vînzărilor în străinătate. Reducerea exporturilor provoacă pînă la urmă un dublu deficit, al balanţei comerciale şi al balanţei de plăţi, epuizarea rezervelor de aur şi de devize şi acumularea de datorii externe. Începînd din 1965, statul uruguayan s-a văzut nevoit să angajeze negocieri cu băncile europene şi nord-americane pentru a obţine moratorii de plăţi. La acest dezechilibru extern se adaugă un deficit bugetar. Reducerea impozitelor din sfera comerţului exterior nu este compensată de impozitul direct. În acest domeniu, toate tentativele statului s-au lovit de rezistenţa privilegiaţilor şi de evaziunea fiscală.

Întrucît a epuizat de multă vreme posibilităţile obţinerii de credite pe piaţa internă guvernul acoperă de mai mulţi ani deficitele acumulate cu ajutorul avansurilor obţinute de la Banca Republicii.

Permanenta rămînere în urmă a salariilor faţă de creşterea preţurilor a provocat, încă din epoca respectivă, o serie de greve. Pentru a face faţă crizei economice şi a calma agitaţia socială, se simţea nevoia unei administraţii puternice. Astfel, cu prilejul referendumului din 27 noiembrie 1967, corpul electoral s-a pronunţat, cu o puternică majoritate, în favoarea revenirii la prezidenţialism. Partidul Colorado (liberal), care preconizase această reformă, a fost marele învingător al acestei consultări.

Dar cele opt luni de guvernare ale acestui partid nu au corespuns speranţelor opiniei publice. Contrar oricărei aşteptări, ritmul procesului inflaţionist s-a accelerat în cursul acestei scurte perioade de timp. Dificultăţile au fost agravate pe de altă parte de existenţa unor concepţii diferite în rîndurile membrilor partidului Colorado. Grupului condus de ministrul de finanţe Vasconcellos, partizan al reformelor structurale, i se opuneau adepţii strictei ortodoxii promovate de partidul liberal. Preşedintele Gestido, luînd brusc atitudine în favoarea acestora din urmă şi sub presiunea Fondului Monetar Internaţional, a decretat la 6 noiembrie 1967 (cu o lună înainte de moartea sa) o devalorizare a pesoului. Această măsură era însoţită de un plan de asanare care prevedea în special liberalizarea importurilor şi blocarea salariilor.

Acestea sînt împrejurările dramatice în care vicepreşedintele Jorge Pacheco Areco a fost chemat să-şi asume răspunderea puterii. Influenţele exercitate asupra lui l-au determinat să se angajeze, într-o tot mai mare măsură, pe calea trasată de predecesorul său. O serie de remanieri au înlăturat din

Demonstrație populară la Montevideo

ministere personalitățile centriste sau reformiste (în special pe Vasconcellos), iar posturile-cheie au fost încredințate reprezentanților marilor sectoare economice, ca de exemplu lui Carlos Frick Davies (purtător de cuvînt al marilor crescători de animale), Jorge Peirano Faccio (sectorul bancar) și Cezar Charlone (sectorul industrial). Noul președinte a impus, de asemenea, o strictă înghețare a salariilor, în momentul în care devalorizarea hotărîtă de generalul Gestido începea, cu o ușoară întîrziere, să se facă simțită în special printr-o nouă creștere a prețurilor.

Tensiunea astfel creată era în mod normal de natură să provoace o explozie revendicativă. În cursul perioadei aprilie-mai, grevele neîncetate au afectat toate sectoarele economiei, în timp ce cortegii de manifestanți parcurgeau tumultuos bulevardul 18 iulie. La rîndul lor, studenții au ridicat baricade, înfruntînd forțele ordinii.

La 13 iunie, președintele Pacheco, sprijinindu-se pe articolul 168 din Constituție, a decretat măsuri de securitate echivalente cu starea de asediu, care au avut ca efect suspendarea garanțiilor constituționale. Aceste dispoziții promulgate prin decret continuă să rămînă în vigoare, fără termen precis, datorită unui fel de „grevă parlamentară". Deputații celor două mari formații istorice (Partidul Colorado și Partidul Blanco) hotărîți să nu pună piedici puterii executive, dar nevoind în același timp să-și ia răspunderea unor măsuri nepopulare, au făcut în așa fel încît numărul minim al deputaților prezenți să nu fie niciodată atins. Parlamentul, neputînd ține deci ședințe în mod valabil, nu a putut nici să ratifice, nici să abroge decretul prezidențial. Iar cum Congresul Național al Muncii (C.N.T.) a răspuns la măsurile de securitate prin noi dispoziții de grevă, guvernul s-a angajat tot mai mult pe calea represiunilor. Introducerea cenzurii și arestările au fost urmate, la sfîrșitul lunii iunie, de „militarizarea" a 25 000 de funcționari și muncitori din sectoarele-cheie, în special din bănci. Executarea acestei măsuri a fost încredințată armatei.

Atitudinea armatei pare să fi contribuit la înăsprirea poziției guvernului. De altfel, unii corespondenți de presă au menționat eventualitatea unui *pronunciamento* care ar avea drept scop aducerea la putere a generalului Ribas, fost ministru al apărării. Acesta din urmă, în vîrstă de 72 de ani, a declarat însă, cu ocazia unei recente conferințe de presă, că „nu va rămîne în istorie sub învinuirea de a fi fost lipsit de lealitate față de instituțiile republicane". De fapt, tradiția civilistă uruguayană și volumul efectivelor militare (16 456 de oameni, inclusiv forțele aeriene și navale) par să infirme ipoteza unei lovituri de stat militare. Dar recentele măsuri de rechiziționare și de „militarizare" ale mîinii de lucru au făcut ca armata să iasă din sfera sa strictă de activitate și să joace un rol tot mai important în viața economică a țării. Iar generalul Ribas, el însuși în cursul recentei sale conferințe de presă, a recunoscut totuși că armata ar putea fi obligată „să se substituie" guvernului legal constituit, în cazul în care acesta „ar cădea".

Pentru a ieși din impas, guvernul Pacheco va fi oare obligat să-și înăsprească și mai mult atitudinea? În orice caz, o soluție de schimb este pregătită în mod activ de către președintele Senatului, Abdala, eventual succesor al șefului statului. De mai multe săptămîni, Abdala se străduiește să regrupeze în jurul lui liderii progresiști ai partidului Colorado, în vederea formării unui guvern de tranziție care să pregătească alegerile generale. Iar admiratorii marii tradiții democrate uruguayene refuză să renunțe la speranța acestei soluții de ultimă oră.

reflector

LUPTA ÎNTRE DUBLURI

Elefantul republican a născut un șoarece. Deși, pentru prima oară de la generalul Eisenhower, „Marele Partid Bătrîn" avea posibilitatea să vină la putere, el a ales din nou un om al cărui principal merit constă în cunoașterea aprofundată a aparatului partidului din care provine.

Este o luptă între dubluri. Richard Nixon, palid secund al lui Eisenhower, nu a cunoscut de atunci decît înfrîngeri. Hubert Humphrey nu și-a datorat șansa decît dispariției succesive a doi membri ai familiei Kennedy. Nu vedem cum anume vreunul din acești doi mediocri ar putea să înfrunte problemele cruciale pe care și le pune America, și pe care le pune ea lumii : Vietnamul, despre care peste jumătate din americani consideră că constituie problema numărul unu, și chestiunea rasială, care se exprimă tot mai mult prin ciocniri sîngeroase.

Hubert Humphrey, al cărui zîmbet constituie principalul său talent, nu va dezavua desigur politica conciliantă dusă de președintele Johnson și pe care el, în disprețul trecutului său liberal, și-a însușit-o cu servilism în ultimii patru ani. Cît despre Richard Nixon, natura sa de salahor al politicii, o înclinație identică de a menaja pe toată lumea și tendința sa spre „roll back" (sau respingere a comuniștilor) scumpă lui Foster Dulles, nu-l fac desigur omul nou și hotărît de care are nevoie America și pe care lumea îl așteaptă o dată cu ea.

Desigur, îndelungata lor experiență de politicieni va permite acestor doi oameni (sau mai degrabă aceluia care va fi ales) să conducă de bine, de rău țara timp de patru ani, dar nu ei sînt aceia care vor putea să indice Americii dezorientate calea pe care trebuie s-o urmeze.

Dispariția tragică a lui Robert Kennedy le-a dat posibilitatea să solicite voturile electorilor fără să fie nevoiți să adopte poziții clare, să facă opțiuni clare, singurele care vor putea scoate America din mlaștina vietnameză și din acel Vietnam intern pe care îl constituie pentru ea problema rasială.

În situația în care s-au pus S.U.A., și în care tîrăsc restul lumii după ele, atitudinea partidelor lor politice este cît se poate de dureroasă.

(După **Combat**)

O.S.A. ÎN REORGANIZARE

O vastă reorganizare administrativă și financiară a Organizației Statelor Americane este preconizată de către experții comisiei desemnate special în urma unor diferende administrative care au afectat serios prestigiul organizației. Planul prevede mai întîi crearea unui subsecretariat pentru afacerile administrative și fiscale. Măsurile propuse nu vor putea fi puse în aplicare fără autorizația consiliului O.S.A., care, la rîndul lui, trebuie să aștepte instrucțiunile guvernelor respective. Se mai propune transformarea serviciilor de cooperare tehnică ale O.S.A. într-un organism „coordonator și negociator" care va strînge inițiativele guvernelor țărilor din America Latină, în loc de a se lua decizii fără consultarea prealabilă a acestora, fenomen pînă acum foarte obișnuit și devenit, ca atare, inacceptabil. Același raport mai subliniază starea morală scăzută a funcționarilor O.S.A. datorată „lipsei de încredere" între diversele trepte ale acestei organizații în care, cel mai adesea, S.U.A. își impun interesele.

TEMPO

MILANO

LANȚUL VIOLENȚEI

„DACĂ TRĂIEȘTI la New York, trebuie să mulțumești în fiecare seară Domnului fie și numai pentru că te-ai putut înapoia acasă nevătămat", a declarat o newyorkeză în cursul unei dezbateri televizate — la foarte popularul spectacol al lui Alan Show — în legătură că recentul și senzaționalul schimb de focuri care a avut loc în plin centru, într-o zonă a Parcului Central.

În ultimul timp, chiar și ziare mai serioase, ca „New York Times", „Post" și altele, par să se fi transformat în niște gazete de senzație. Practic, nu trece zi fără ca în prima pagină să nu apară, sub un titlu în relief și cu fotografii, relatări despre schimburi de focuri și explozii, cu morți și răniți. Schimbul de focuri la care m-am referit a avut loc în Parcul Central luna trecută. Agresorul, un om de circa 50 de ani, cu o fizionomie de degenerat, a ucis cu focuri de revolver pe Lilah Kistler, în vîrstă de 24 de ani.

Exact în aceeași zi, la Los Angeles, un necunoscut încercase să-l ucidă pe fratele lui Sirhan Sirhan, asasinul lui Robert Kennedy. Ca o ironie — și spre rușinea lor — chiar în acea dimineață sîngeroasă, lideri democrați din Congres s-au opus cererii ca toate armele de foc să fie înregistrate și ca posesorii lor să posede autorizație de port-armă.

Episoade de violență, de teroare în plin Manhattan sînt acum la ordinea zilei. De curînd, în plină zi, o bombă a explodat pe scara de incendiu, în curtea interioară a unei luxoase clădiri din strada 67. A fost a opta bombă, în cursul cîtorva luni, care a explodat în Manhattan. Dar cea mai senzațională explozie a avut loc recent în fața Organizației turistice naționale japoneze, la cîțiva pași de Saint Patricks. Numeroase persoane au fost rănite și s-a stîrnit o mare panică în acea zonă deosebit de frecventată. Poate că punctul culminant în acest lanț al violenței a fost atins de recenta crimă din cartierul Bronx : un om a doborît cu focuri de pușcă-mitralieră trei tineri portoricani, refugiindu-se apoi într-o clădire și scăpînd de urmăritori. Două zile mai tîrziu, asasinul, Robert Rogers, în vîrstă de 23 de ani, s-a prezentat din proprie inițiativă la postul de poliție, susținînd că i-a ucis pe cei trei tineri fiind în legitimă apărare.

Ca și cum toate acestea nu ar fi suficiente pentru a stîrni panică printre americani în general — și mai ales printre newyorkezi — în chiar ziua triplului asasinat din Bronx, o bombă a fost descoperită în automobilul unei personalități de vază, Eugene Nickerson, președintele districtului Nassau — Long Island (statul New York). Bomba fusese cuplată cu un întrerupător ; era suficientă aprinderea sau stingerea sa pentru a o face să explodeze. S-a aflat apoi că automobilul destinat exploziei nu era folosit de Nickerson ci de fiica sa.

„Cîte alte victime vor mai cădea sub gloanțe și explozibile înainte ca adversarii unui control rezonabil al acestor unelte ale morții să se convingă, în fine, de necesitatea unei legi mult mai severe privind vînzarea armelor de foc ?", se întreabă „New York Times" într-un recent editorial. Răspunsul este că o lege cu adevărat eficace împotriva vînzării armelor de foc nu va putea fi aprobată atîta vreme cît își va exercita puternica sa influență Asociația națională a trăgătorilor din Washington (este vorba de o asociație de pasionați ai armelor de foc, ale căror interese economice și politice găsesc susținători puternici chiar în rîndurile Congresului american : numără 850 000 membri). Și, astfel, situația va continua să se agraveze, date fiind posibilitățile lesnicioase de procurare a unei arme de foc, continuele incitații la violență stimulate de filme, de televiziune, de un anumit tip de publicații și — s-o spunem deschis — de incitațiile prilejuite de asasinarea unor personalități foarte importante ca Robert Kennedy.

Violența este în progres, mai ales la New York, unde cea mai mare parte a populației resimte un sentiment de teamă și de nesiguranță la orice oră din zi. „Este mai rău decît în timpurile prohibiției și ale lui Al Capone", mi-a spus un vechi șofer de taxi obișnuit cu orice fel de mediu și cu orice tip de oameni. „Pe-atunci — a adăugat el — bandele își reglementau conturile între ele și se afla în primejdie numai cel direct implicat. Astăzi sîntem cu toții în primejdie".

Pe o stradă dintr-un cartier periferic al New York-ului. Trecătorii privesc victima unei răfuieli a gangsterilor, stăpîniți de „mania omuciderii"

Emile Derlin ZINSOU

președintele Dahomeyului

Conducătorii guvernului militar provizoriu, constituit după răsturnarea cabinetului Soglo în decembrie anul trecut, i-au propus lui Emile Zinsou să ocupe postul de președinte al Dahomeyului și să formeze noul cabinet. Dar, ca urmare a disputei provocate de rezultatele alegerilor prezidențiale din luna iunie — alegeri contestate de o serie de personalități politice (în special de foști președinți), care nu au beneficiat de posibilitatea de a-și prezenta candidatura — la 28 iulie a fost organizat un referendum (al treilea din anul acesta). În urma referendumului, doctorul Emile Zinsou a fost desemnat șef al statului și guvernului dahomeyan pe o durată de cinci ani. El deține totodată portofoliul apărării și al afacerilor externe.

Emile Zinsou s-a născut la 22 martie 1918, în localitatea Ouidah, considerată capitala culturală a Dahomeyului. După terminarea școlii de medicină din Dakar, pleacă în Franța, unde își ia diploma de doctor în medicină la facultatea din Paris. Întors în țară, își exercită profesiunea de medic și, paralel cu aceasta, începe o susținută activitate politică. Între 1955—1959 a fost ales senator, iar în iulie 1958 face parte pentru prima dată din guvern, ca ministru al economiei generale, în cabinetul provizoriu al lui Sourou Migan Aputhy, funcție pe care o ocupă pînă în aprilie 1959.

Între 7 martie și 13 noiembrie 1960, Zinsou a fost prim-secretar general al Partidului naționaliștilor (P.N.D.), iar din decembrie 1960 pînă în februarie 1962 — președinte al Curții Supreme. Zinsou a fost și primul ambasador al Dahomeyului la Paris (iulie 1961— februarie 1962). Întors în țară la începutul anului 1962, este numit ministru al afacerilor externe în cel de al doilea guvern al lui Hubert Maga, post pe care îl deține pînă în octombrie 1963. Din decembrie 1965 pînă în decembrie 1967, doctorul Zinsou ocupă din nou postul de ministru al afacerilor externe în cel de al doilea guvern Soglo, cînd cumulează, pentru o scurtă perioadă, și funcția de ministru al planului și turismului. În ciuda activității sale politice intense, Zinsou este considerat în țară ca neaparținînd nici uneia din formațiile politice tradiționale.

Printre sarcinile noii echipe guvernamentale sînt enumerate, în primul rînd, stabilizarea situației politice a țării, care — de la obținerea independenței — a schimbat opt președinți, și rezolvarea unor serioase probleme economice și financiare.

poșta redacției

DREPTURI DE AUTOR

Victor Basarabescu, Craiova. Proiectul Casei Albe de a întocmi un bilanț complet al Administrației Johnson este deocamdată foarte controversat. Toate agențiile federale importante au primit instrucțiuni „să pregătească în scris o istorie detaliată a acestei perioade, bazată pe o documentare completă". Termenele de predare sînt 30 august pentru prima formă a textului și 1 noiembrie pentru textul definitiv. Senatorul republican John Williams a declarat în Senat că președintele Johnson dorește o istorie care „să-i scoată în evidență meritele și să-i uite greșelile". El a afirmat de asemenea că proiectul reprezintă „o risipă inutilă urmărind realizarea unei versiuni texane a istoriei americane". Se presupune că textul definitiv va fi încredințat spre păstrare Bibliotecii Lyndon Baines Johnson a Universității din Texas. Ziarul universității, „The Daily Texan", a anunțat că documentele prezidențiale pregătite pînă acum vor umple 8 000 de fișiere. Se vor adăuga la aceasta cele peste 500 000 de fotografii făcute de fotografii personali ai președintelui. „The Daily Texan" mai precizează că secretarii Casei Albe au înregistrat toate telefoanele și pe toți vizitatorii președintelui, precum și timpul petrecut cu fiecare și că Lyndon Johnson însuși le-a dictat un rezumat al fiecărei discuții. În afară de aceasta, ziarul „The Los Angeles Times" a relatat de curînd că președintele intenționează să-și scrie memoriile și că a cerut ca avans, în contul drepturilor de autor, un milion de dolari. Se precizează că Harry Truman și-a vîndut memoriile în 1954 cu 600 000 de dolari, din care a plătit 322 000 de dolari — impozite.

HITLER S-A OTRĂVIT!

Cornel Munteanu, Satu-Mare. Este adevărat că atît William Shirer cît și H. R. Trevor-Roper au ajuns la concluzia că Hitler s-ar fi împușcat, iar Eva Braun, cu care se căsătorise în ajunul sinuciderii, s-ar fi otrăvit. Iată însă o serie de recente dezvăluiri cuprinse în cartea lui Lev Alexandrovici Bezîmenski, „Moartea lui Adolf Hitler". Ea confirmă faptul cunoscut că Hitler a murit la 30 aprilie 1945, în bunkerul cancelariei Reichului. Inedită este informația că o echipă a serviciului sovietic de contrainformații, condusă de lt. col. I. I. Klimenko, a descoperit, la 5 mai 1945, cele două cadavre într-un crater de obuz. Ele au fost transportate în suburbia berlineză Buch, unde o echipă de medici sovietici, condusă de dr. Faust I. Șkaravski, le-a făcut autopsia. Cadavrul lui Hitler era parțial carbonizat și o parte din craniu lipsea. Pentru că, atît la el cît și la Eva Braun, s-a găsit cîte o fiolă de cianură de potasiu în gură, concluzia oficială a fost că amîndoi s-au otrăvit. Maxilarele cadavrului despre care se presupunea că ar fi al lui Hitler au fost păstrate și, îndată după 9 mai, s-a pornit în căutarea profesorului Blaschke, dentistul lui Hitler. N-a putut fi găsit dar, cu ajutorul asistentei lui Blaschke, Kathe Heusermann, au fost descoperite în clinica acestuia cîteva radiografii dentare ale lui Hitler și cîteva coroane de aur executate, dar care nu fuseseră încă fixate. Lucrările dentare corespundeau perfect celor prelevate de pe cadavru.

DIN NOU DESPRE „FARFURIILE ZBURĂTOARE"

Ion Avram, satul Gornea, județul Caraș-Severin. 1) Așazisa „rețea de cercetări și analize a obiectelor zburătoare neidentificate" nu este un organism guvernamental sau o asociație constituită în scopuri realmente științifice, ci un organism prin care acționează susținătorii originii extraterestre a „farfuriilor zburătoare". În ultima vreme, ei urmăresc contracararea anticipată a raportului Comisiei Condon, numită de guvernul american pentru a studia în mod serios problema obiectelor zburătoare neidentificate. Presupunînd sau aflînd că acest raport, întemeiat exclusiv pe probe materiale, ar putea să le infirme teoriile, au început pe de o parte să defăimeze comisia, contestînd obiectivitatea și chiar probitatea ei, pe de altă parte, să solicite... aducerea problemei în fața Consiliului de Securitate. De notat că este vorba de un grup care, inițial, s-a declarat sprijinitor al profesorului Condon și al comisiei sale. 2) Nu se cunoaște nici un caz al vreunui condamnat la moarte a cărui execuție să nu fi avut loc pentru că scaunul electric n-a funcționat. 3) Vom publica și de acum înainte extrase din cărți ca acelea care v-au suscitat interesul. 4) Nu intenționăm pentru moment să sporim numărul paginilor revistei.

PROCESUL LUI RAY

Mircea Banu, Craiova. Orice publicitate anticipată în jurul procesului lui James Earl Ray, asasinul prezumtiv al lui Martin Luther King, a fost interzisă printr-un ordin al tribunalului din Memphis. Judecătorul W. Preston Battle a numit chiar un grup de 8 avocați cu misiunea de a studia „eventualele încălcări" ale acestui ordin. Așadar, pînă la 12 noiembrie, data fixată pentru începerea procesului, este de presupus că nu vor apărea elemente informative noi.

Nicușor Stoica, comuna Gornet-Cuib, județul Prahova. De data aceasta, întrebările dv. se referă la probleme care au fost tratate în revista „Lumea". În nr. 6/1968 a apărut articolul „Ieri și azi la Pentagon", care conținea toate informațiile cerute de dv. în legătură cu Pentagonul. Același lucru este valabil și în legătură cu datele despre Premiul Nobel.

BAZELE MILITARE AMERICANE DIN JAPONIA

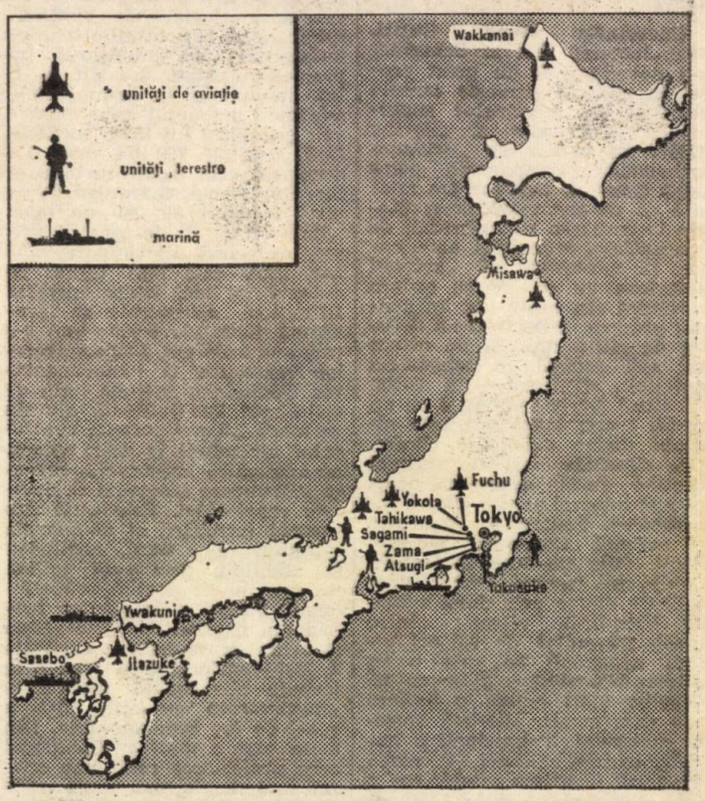

M. Dima, Iași. În prezent, Statele Unite dețin în Japonia 149 de instalații militare, la care staționează 40 000 de soldați. În fața protestelor tot mai energice ale opiniei publice, se credea că, în curînd, vor avea loc tratative americano-japoneze pentru reexaminarea problemei prezenței militare americane. Baza aeriană de la Itazuke a provocat atîtea proteste încît guvernul japonez a propus să fie mutată în altă parte. Nu se poate găsi însă un loc adecvat. Forțele aeriene americane n-au izbutit să intre în posesia epavei avionului „Phantom" F—4, care s-a prăbușit la 2 iunie deasupra orășelului universitar din Kynshu. Conducerea universității refuză să-l restituie înainte de mutarea bazei respective. După furtuna de proteste cu care a fost întîmpinată crearea unui spital militar american la Oji, se examinează posibilitatea mutării lui.

URMAȘUL LUI NAPOLEON

În nr. 26/1968 al revistei „Lumea", la „Poșta redacției", se dă un răspuns în legătură cu vizita făcută în anul 1868, în țara noastră, de un principe Napoleon. Pornind de aici, țin să amintesc un fapt mai puțin cunoscut: Napoleon I, unchiul acelui principe, a avut și un descendent român în persoana lui Valentin Bibescu. Filiația cunoscută începe din timpul Revoluției franceze. Fiica unui nobil din Lyon, ghilotinat, a devenit soția fiului unui librar, pe nume Leroy. Cea mai mică dintre cele patru fiice ale soților Leroy — Emilie — s-a căsătorit cu bancherul Leu-Henri-Pellapra. Remarcată de Napoleon la un bal dat în onoarea lui, în 1805, la Lyon, Emilie Pellapra a fost reîntîlnită de împărat la Tuileries. Din legătura nelegitimă dintre ei a rezultat o fiică numită, ca și mama sa, Emilie. La vîrsta de 16 ani, Emilie s-a căsătorit cu contele Arthur de Brigode, în etate de 48 de ani. După puțină vreme, contele a încetat din viață, iar tînăra văduvă a devenit soția lui Joseph, conte de Caraman și principe de Chimay, fiul celebrei M-me Tallien, devenită principesă de Chimay. Din această nouă căsnicie s-a născut o fiică — Valentine — care, în 1875, s-a căsătorit la Berlin cu principele George G. Bibescu, fiul domnitorului George D. Bibescu. La 2 aprilie 1880, Valentine — pe numele întreg Marie-Henriette-Valentine, contesă de Caraman-Chimay — a dat naștere unui fiu, Valentin Bibescu, aviator renumit (brevetul XX din lume) care, în 1910, a înființat la Băneasa prima școală de aviație din țara noastră. Datele de mai sus au fost extrase din cartea „Une fille inconnue de Bonaparte", scrisă de prințesa Marta Bibescu.

Prof. Constantin SIMIONESCU
București

poșta redacției

„EUROPENII AU VIZAT JUST"

Constantin Ducu, Galați. Jean-Jacques Servan-Schreiber s-a dovedit a fi un prost profet în ceea ce privește șansele relative ale avioanelor supersonice „Concorde" și „Boeing 2707". În cartea sa „Sfidarea americană", compararea celor două tipuri de avioane era folosită ca un argument peremptoriu în favoarea superiorității de concepție a industriei americane. El considera că „avionul american nu va marca asupra rivalului său european un simplu progres, reflectînd un decalaj de cîțiva ani. El va marca un salt radical în tehnologia aviației... «Concorde», un avion de altfel foarte frumos și cu un profil foarte îndrăznet, este ultimul dintre avioanele clasice. Or, «Boeing» va fi primul dintr-o nouă generație concepută integral pentru zborul supersonic". Pentru a demonstra că avionul „Concorde" nu este decît „diligența Supersonicului", publicistul francez analiza deosebirile dintre cele două avioane. Mai întîi, viteza : „Între mach 2,2 (adică de 2,2 ori viteza sunetului) pe care o va atinge «Concorde», și mach 2,7 (Boeing 2707) există o barieră așa cum exista altădată bariera sunetului. Tehnicienii o numesc bariera căldurii. Frecarea cu aerul la prima viteză, cea a lui «Concorde», ridică temperatura peretilor aparatului la 150 de grade. A doua viteză, cea a lui «Boeing», o ridică la 270 grade. La 150 grade se pot utiliza aliajele metale clasice. La 270 de grade sînt necesare materiale noi, neutilizate niciodată în trecut... «Boeing» va fi deci din titaniu, ceea ce-i va permite să-și amelioreze ulterior performantele, să depășească viteza prevăzută initial, să treacă de mach 3 și să-și continue cariera. «Concorde», oprită de bariera căldurii, n-are acest viitor". În al doilea rînd, aripile cu geometrie variabilă vor permite adoptarea vitezei lui „Boeing 2707" în funcție de conditiile de zbor și deci integrarea lui în toate formele de trafic aerian. Deși Franta și Anglia aveau la dispoziție și titanul necesar și proiectele de aripi cu geometrie variabilă, un avion de tip „Boeing" ar fi depășit — spune Servan-Schreiber — posibilitățile lor de realizare : costul experimentării, asumarea riscurilor ei, coordonarea unor lucrări de foarte lungă durată sînt pe măsura puterii industriale americane. „Superioritatea americanilor n-a fost în esență, așa cum afirmă conducătorii francezi și englezi ai proiectului «Concorde», o problemă de dolari, ci o problemă de structură industrială, de viziune pe termen lung și de unitate a comandamentului".

Or, ce s-a întîmplat în realitate ? Deși zborul de încercare al avionului „Concorde" a fost amînat cu cîteva luni din cauza întîrzierilor în livrarea pieselor componente, el va avea totusi loc. „Boeing 2707" a fost însă înmormîntat înainte de a se naște. Congresul american a refuzat să aprobe fondurile necesare pentru realizarea lui în versiunea elogiată de publicistul francez. Dificultățile tehnice întîmpinate de ambițioșii lui proiectanți s-au dovedit a fi insurmontabile. În primul rînd, mărimea avionului este excesivă : greutatea lui (fără încărcătură) este de 160 de tone. La decolare, cele patru turboreactoare ar trebui să smulgă de pe pistă o masă de 340 de tone. „Sînt aici 20—25 de tone de prisos, apreciază specialiștii". Cel mai grav este însă faptul că avionul nu mai poate traversa Atlanticul. Autonomia sa (prevăzută inițial la 6 000 km) s-a redus la 5 000 km. Lista defectelor constatate la experimentarea machetelor include lipsa de stabilitate longitudinală dincolo de mach 2,5, nesiguranța controlului altitudinii la mari viteze, aerodinamica imperfectă, proasta pătrundere a aerului în manșele reactorului. Este pusă sub semnul întrebării și compoziția aliajului din titan, molibden și aluminiu prevăzută inițial. Se propune să se elimine molibdenul pentru a împiedica propagarea fisurilor în metal. Pînă și aripa cu geometrie variabilă a fost considerată o idee care trebuie abandonată pentru că „îngreunează avionul, fără a spori de loc randamentul". Din toate aceste motive, Congresul cere proiectarea unui nou aparat, mai simplu, mai puțin rapid și mai puțin greu, un fel de... „Concorde". Acum, se apreciază în S.U.A., „francezii și englezii au ridicat la 5-6 ani avansul lor față de noi. Iar fiecare an de întîrziere va aduce achiziționarea a 25 de avioane «Concorde»" în plus de către companiile aeriene. Întrebarea este ce vor face cele 26 de companii care au plătit anticipat opțiuni pentru 122 de aparate „Boeing 2707". Vor aștepta proiectarea înlocuitorului lui sau vor cumpăra aparate „Concorde". „Un singur lucru e cert, notează cu satisfacție un ziarist francez. De data aceasta europenii sînt cei care au vizat just".

AFACEREA S.I.F.A.R.

Nicolae Ionașcu, comuna Tulgheș, județul Harghita. Generalul De Lorenzo, șeful S.I.F.A.R.-ului (Serviciul de Informații Italian), comandant al unităților de carabinieri și, în cele din urmă, șef de stat major al armatei, ar fi intenționat — așa cum se arăta într-un articol apărut anul trecut în săptămînalul „L'Espresso" — să organizeze, în vara lui 1964, în timpul crizei guvernamentale, o lovitură de stat. Recent, o comisie formată din generalii Lombardi și Mira și amiralul Mirto Della Valle l-a absolvit de această acuzație. Parada brigăzii de tancuri și a unităților de carabinieri, organizată atunci în centrul Romei, n-ar fi fost decît o demonstrație destinată exclusiv apărării țării, iar din listele întocmite în 1963 cu numele persoanelor ce trebuiau arestate n-ar fi făcut parte politicieni de prestigiu. Modul de a proceda al lui De Lorenzo n-ar fi fost însă — afirma comisia Lombardi — lipsit de greșeli. Comisia îi reproșează faptul că n-a informat Ministerul de Interne asupra măsurilor de securitate preconizate. Teama fostului președinte al republicii, Segni, de primejdia unor tulburări ar fi fost motivată, iar De Lorenzo s-ar fi bucurat de încrederea șefului statului. Dornic să se afirme, generalul ar fi avut intenția să se prezinte opiniei publice ca organizator și om de acțiune. După trecerea lui în alte funcții — mai importante — De Lorenzo a exercitat, în continuare, o influență puternică. Pe de altă parte însă, își făcuse și adversari înverșunați. Generalul Manes — pînă de curînd vicecomandantul carabinierilor — întocmise un raport plin de insinuări despre activitatea lui De Lorenzo ; prietenii săi au livrat informații secrete revistei „L'Espresso" și altor publicații italiene. De Lorenzo și-a luat însă revanșa și i-a convins pe partizanii săi să-i adreseze lui Manes o scrisoare de amenințare. Toate aceste intrigi au fost calificate de comisia Lombardi ca foarte dăunătoare. După ce membrii cabinetului Leone au depus jurămîntul, Manes a fost scos la pensie, iar în locul lui a fost chemat generalul Celi. Ceea ce au presupus observatorii neangajati în dispută a fost confirmat de către comisia Lombardi : cu toate că De Lorenzo s-a făcut vinovat de unele greșeli, pare aberantă afirmația că ar fi pregătit înlăturarea instituțiilor democratice. Desigur, rămîn destule puncte neclarificate. Comisia Lombardi amintește, de pildă, de legăturile de natură financiară ale lui De Lorenzo cu anumiți politicieni și anumite partide. În urma alegerilor parlamentare din 19 mai, atît De Lorenzo cît și redactorul șef al revistei „L'Expresso", Scalfari, au obținut mandate de deputați. Cei doi adversari s-au înfruntat în parlament într-un duel oratoric. Scalfari l-a acuzat pe De Lorenzo de „trădarea instituțiilor democratice" și de calomniere, iar pe fostul premier, Moro, de abuz de putere. De Lorenzo n-a vorbit mult. Adevărații vinovați sînt — după părerea lui — politicienii ; din cauza greșelilor lor — a susținut el — au de suferit militarii, iar îndatoririle serviciului de informații nu sînt precis delimitate și, ca atare, nu se poate vorbi despre „abaterile" S.I.F.A.R.-ului. La început, socialiștii au fost solidari cu partenerii lor majoritari, democrat-creștini. Acum, ei pledează pentru formarea unei comisii alcătuite din senatori și deputați, care să reia ancheta. Cert este că se va mai vorbi despre afacerea S.I.F.A.R.

MEMORIALE LINCOLN

Mitică Popa, Fetești, jud. Ialomița. Abraham Lincoln a fost înmormîntat la Springfield, statul Illinois. În același stat se află de asemenea Parcul Lincoln din New Salem, reproducînd fidel satul în care a trăit după vîrsta de 21 de ani, precum și alte locuri și case memoriale. Un oraș situat în apropiere de Springfield poartă numele președintelui asasinat. În acest oraș funcționează Universitatea Lincoln, Școala Lincoln pentru copii arierați, Institutul teologic Lincoln. Alt oraș numit după Abraham Lincoln : capitala statului Nebraska. Cel mai important monument ridicat în memoria lui este însă Memorialul Lincoln de la Washington.

Prof. Titus Tudor, comuna Brebu, jud. Caraș-Severin. 1). Lista completă a președinților Adunării Generale a O.N.U., cu specificarea statului de origine, a apărut la „Poșta redacției" în nr. 50/1967. 2). Tema propusă de dv. nu intră în vederile noastre. 3). Întrebările dv. privitoare la prohibiția din S.U.A., durata ei etc. vor găsi răspuns în capitolele următoare ale serialului „Războiul alcoolului". 4). Alte rubrici au preluat, între timp, tematica acelora la care am renunțat. 5). Domeniul este rezervat diplomaților de profesie.

Ioan Codrean, comuna Avram Iancu, județul Bihor. Nu există nici un organism internațional cu profilul care vă interesează.

C. Agnese, București. Observația dumneavoastră e îndreptățită. Într-adevăr, este vorba de vara anului 1966.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții